

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם תכשיטי הבית
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
דברים

כ"ז תמוז - ד' מנחם אב תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה להיכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה

של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן לעזער

שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוב לומר לפני ה' המוד:

למוד הבבלי, ירושלמי, תוספתא ונביאים פתובים יהיה לעלוי
השכינה הקדושה ולהקל צערה, לעלוי כל נשמות ישראל
שנפטרו מן העולם, גאלה, ישועה, רפואה והצלחה לכלל
נשמות ישראל ברוחניות ובגשמיות, גלוי משיח צדקנו ברחמים
ובגין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכה רש"י

1 כחוק דמי – והרי נוגעין זה בזה. עד מקום מדה – שהוא עתיד לקיים. ומה
2 שעתיד לקץ אין צריך טבילה. דכקצוץ דמי. חבורי אוכלין – שהן רכין, אינו
3 חשיב חבור, וכמאן דמיפירתי דמו. ודאמרין בעלמא (פסחים פה, א): לרבינא, חבורי
4 אוכלין כמאן דמיפירתי דמו – מהבא נפקא. בשלמא לעולא – דאמר: טעמא
5 משום פרישה הוא. היינו דקתני – מתניתין:
6 חתכו, דאי לא חתכו – אין טמא, משום
7 דמגע סתרים הוא. אידי דתנא רישא חתכו
8 – ואחר כך שחט את אמו הבשר טהור,
9 דדוקא חתכו קודם שחיטה, דמשעה
10 שנשחטה ונראית לטומאת אוכלין לא נגע,
11 הא לא חתכו – טמא. תנא סיפא חתכו –
12 ובלא חתכו נמי טמא העובר. מי מטמא –
13 דקתני בה תורת מגע? מטמא במוקדשין
14 – מדרבנן. אמרו לו הריה מצלת בו –
15 לקמיה מפרש מאי קא מהדרי ליה. ואת
16 האבר המדולדל בה – בשום בהמה שנחתך
17 ממנו אבר ומעורה ותלוי במקצת. דאמרין
18 ב"העור והרוטב" (חולין קכ"ב): האבר
19 המדולדל בבהמה, ונשחטה – מטמא
20 טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות. מדרבנן
21 [שם]: הוכשרו בדמיה, ואי נבלה, מאי הכשר
22 איכא למימר? ואף על פי שאסורין באכילה,
23 כדקתני לקמן בשמעתין: להביא האבר
24 והבשר המדולדלים. דבר שנופה – כלומר,
25 דין הוא שתטהרנו, שהיא גופה. כמחלוקת
26 באבר – דעוברין. כך מחלוקת באבר –
27 המדולדל בבהמה, דלרבי מאיר אין שחיטתו
28 מטהרתו, ולרבנן שחיטתו מטהרתו. עושה
29 ניפול – בשעת שחיטה הרי הוא כנופל
30 ממנה, ואין שחיטתו מועלת לו. ומשום
31 לישנא דקרא דילפינן לקמן [עדא], מיתה
32 עושה ניפול, נקט לה. ניפול – גמר נפילה.
33 אליבא דרבנן – דבאבר דעובר מטהרי,
34 ובאבר המדולדל בה מטמאין. בחורה –
35 כדאמר רבי יוחנן בריש פירקין (חולין סח, ב):
36 אבר עצמו מותר באכילה אם החזיר.
בשלמא
27 נמי הכי, אמר להן רבי מאיר: וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה? אמרו לו: שחיטת אמו. –
28 אם כן תתירונו באכילה! אמרו לו: מרפה תוכיח, ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה, ואינה
29 מתירתה באכילה. אמר להן: אם טיהרה שחיטת מרפה אותה, ואת האבר המדולדל בה –
30 דבר שנופה, תטהר את העובר שאינו גופה? אמרו לו: הריה מצלת על שאינו גופה יותר
31 מגופה, שהרי שנינו: חותך מן העובר שבמעייה – מותר באכילה, מן הטחול ומן הפליות –
32 אסור באכילה. אמר רבי שמעון בן לקיש: כמחלוקת בעוברין – כך מחלוקת באיברין. ורבי
33 יוחנן אמר: מחלוקת – באבר דעובר, אבל באבר דבהמה – דבדי הכל שחיטה עושה ניפול.
34 אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבנן? האי – אית ליה תקנתא
35 בחורה, והא – לית ליה תקנתא בחורה. מיתיבי, אמר להם רבי מאיר: לא, אם טיהרה שחיטת
36 מרפה אותה, ואת האבר המדולדל בה – דבר שנופה, תטהר את העובר – דבר שאינו גופה?
בשלמא
בקונטרס ראיא, דאף על גב דאית בו שיעור טומאה מכל מקום בטלה על ידי קריעה, דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה, כדאמר ב"אלו טרפות" (חולין נד, ב): הן
וקרקרותיהן. ואין זו שום ראיא, דהתם איירי בשייחוד השברים אחר כך, אבל בלא יחוד לא, כמו שמפרש שם. ויש מפרשים: דטלית שם כלי עליה, וכשנקרעה כיון דאלו שם כלי מינה
טהורה לגמרי. אבל הכא איירי בחתיכת בגד, ולא טהרה ממגע מדרס אף על פי שטהור מן המדרס. ועוד נראה לי, דמיירי כשקורע בהרהב מקומות עד שלא ישאר בכל אחד רוחב שלש.
ולחכי קאמר דטהורה לגמרי, דאף על פי שכל הקריעות מחוברות בסופן – לאו חבור הוא, כיון דכל קרע וקרע נקרע עד רוב הטלית, והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו. ובגון שלא
שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפפות, פירוש: טורד, כדאמרין התם. דאי נשאר כדי מעפפות – הוא טמא מדרבנן, כדאמר בפרק "דם חטאת" (ובחים צד, ב). **מטביל** עד
מקום מדה – ואם תאמר: ואידך ליהוי חציצה, דהוי מיעוט המקפיד, דמיעוטו המקפיד חוצץ בכלים כמו באדם, כדמשמע במסכת מקואות (פרק ט משנה ז) ויש לומר: דאיירי בידות
הכלים העושיין כעין חוליות, כאותן שלשלאות של ברזל העושיין בטבעות. והא דקתני נמי סיפא במסכת מקואות (פרק י משנה ה): שלשלת דלי גדול – ארבעה טפחים, ושל קטן –
עשרה טפחים, ומטביל עד מקום מדה. רבי טרפן אומר: עד שיתבול כל הטבעת. מכלל דתנא קמא לא בעי כל הטבעת – מיירי נמי כגון דאותה טבעת עצמה עושה כחוליות מטבעות
קטנות, וליכא חציצה. **חבורי** אוכלים כמאן דמפירתי דמו – תימא: דלא משני הכי ב"העור והרוטב" (חולין קכ"ב): גבי חישוב עליו ואחר כך חתכו טמא, ופריך: טומאת בית הסתרים
הוא! ודוחק להעמידה כרבי מאיר. ויש לומר: דלא אמרין כמאן דמפירתי דמו אלא היכא דעומד לקצץ, כמו הכא דאבר אסור והשאר מותר. וכן בסוף "כיצד צולין" (פסחים פה, א) גבי
אבר שיעא מקצתו, דמה שיעא אסור, ומה שבפנים מותר. אבל גבי אבר מן החי, דהכל אסור ואין עומד ליחתך – לא אמרין: כמאן דמפירתי דמו.

מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבי מאיר – קצת קשה: דשאני אבר בהמה, דמדאורייתא שרי אף באכילה, כדאמרין לקמן (חולין עד, א) דאין להם אלא מצות פרוש! ויש לומר: דמכל מקום בעי, דכמו שגזרו עליו חכמים איסור אכילה, טומאה נמי היה להו ליגזר.

שחיטה תנינא – תימה: דאדפריך תנינא,

טפי הוה ליה לאקשווי מינה לריש לקיש! **הוכשרו** בדמיה – אין לדקדק, מדמועיל הדם להכשיר האבר – אלמא לא חשיב כניפול. דמזה לא הוה משני מידי. אלא מדבעי הכשר לקבל טומאת אוכלין קא דייק, כדפירש בקונטרס, אלמא אין בו טומאת אבר מן החי. והיינו טעמא דדם בהמה מועיל להכשיר האבר, אפילו הוי כניפול – משום דאמר דבהמה נעשית יד לאבר. ואם תאמר: וכיון דמדאורייתא האבר מותר באכילה לרבי יוחנן כדאמרין בסמוך, למה לי הכשר מדם בהמה? דרבי יוחנן גופיה אית ליה בפירקין (חולין עד, ב) דרבי מאיר סבר כרבי שמעון דשחיטה מכשרת. ורבי שמעון נמי דקאמר: לא הוכשר, מפרש רב אשי ב"העור והרוטב" (חולין קכח, א) דטעמא דרבי שמעון – משום דדם לא מכשיר, דשחיטה מכשרה ולא דם. ושחיטה נמי לא מכשרה, הואיל ואינה מתרת באכילה. ואמאי? דהרי מתרת באכילה מן התורה! ויש לומר: דמשום דמדאורייתא לא מכשרת שחיטה אפילו לרבי שמעון, כדאמר לעיל בפרק "השוחט" (חולין לז, ב) – עשאוהו כהכשר מים מדרבנן. וכיון שאבר אסור מדרבנן – לא מהניא ליה הכשר שחיטה, דלא הויה נמי אלא מדרבנן. ואם תאמר: להנהיג דמוקמי פלוגתיהו ב"העור והרוטב" (חולין קכז, ב) דרבי מאיר ורבי שמעון בבמה נעשית יד לאבר, או באוזה בקטן ואין גדול עולה עמו, דלרבי שמעון אין נעשית יד, מנא להו? דכיון דאיבא למימר דטעמא דרבי שמעון משום דדם לא מכשר, ואמאי פליגי ארב אשי? ויש לומר: דדייק לישנא דרבי שמעון דאמר: לא הוכשרו, ולא קאמר "אין הדם מכשיר", משמע: אפילו היה הדם מכשיר – הכא לא הוכשרו. **אי** מההיא הוה אמינא כו' – ולעולם שחיטה עושה ניפול. הקשה הרב רבי שמואל מוורדון: אם כן, היכי קאמר רבי שמעון: לא הוכשרו, דמשמע דעל ידי בהמה הוא דלא הוכשרו, אבל הכשר מועיל להם? והא אוכל שאי אתה יכול להאכילו (על ידי) לאחרים הוא, כיון דשחיטה עושה ניפול, והוי בשר מן החי, ואין קרוי אוכל לרבי שמעון, כדאמר בסוף "העור והרוטב" (חולין קכט, א), ולא מקבל טומאתו ויש לומר: דרבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא ולא מקבל טומאה, אלא לדידכו אודו לי מיתה דלא הוכשרו. **סלקא** דעתך אמינא הואיל ומטמא טומאה חמורה אביו לא ליבעי הכשר – כדאמרין בפרק "בא סימן" (נדה נא, א): מה זרעים שאין סופם כו'. קא משמע לן: דוקא סופו, אבל תחלתו כי האי, דתחלתו מטמא טומאה חמורה ואין עוד סופו לטמא טומאה חמורה משפירש – צריך הכשר. כך פירש בקונטרס. והדין עמו שפירש כן, דדוקא כשפירש צריך הכשר, אבל בעודו מחובר – אין צריך הכשר להצטרף לפחות מכביצה, אף על גב דמעשה עץ שימש, כדאמר ב"העור והרוטב" (חולין קכט, א). דהא אמרין בסוף פרק "טבול יום" (ובחים קה, א) דפרה ופרים מטמאים אוכלין ומשקין מחמת שסופן לטמא טומאה חמורה, ולא אמרין: מעשה עץ הוא, אף על גב דטומאה חמורה שלחן אינו מטעם ראיות אוכל, דאפילו העוסק בשריפת עור ועצמות מטמא בגדים. וצריך לומר, דטעמא דמעשה עץ שימש מהניא לכשפירש, שאין סופו לטמא עוד טומאה חמורה. והא דאמר בפרק קמא דפסחים (יח, א): פרה ששתתה מי חטאת – בטלו במעיה. ומפרש התם דבטלו מטומאה חמורה, אבל טומאה קלה מטמאים – לא חשיבי התם מעשה עץ, לפי שמתחלתן צריכין שיהיו ראויין לשתיה, ונמצא שטומאה חמורה שלחם אינה אלא מטעם ראיות לשתיית אדם שדיה בהם כבר, שאם לא כן – לא היו ראויין להזאה, ולהכי אין צריכין הכשר שרץ, אפילו כשאין סופן עוד לטמא טומאה חמורה.

בשלמא לרבי שמעון בן לקיש, לדבריהם קאמר להו: **לדידי** – לא שנא אבר דעופר ולא שנא אבר דבהמה, כי הדדי נינהו; **אלא** לרבי יוחנן – קשיא! **אלא**, אי אתמר הכי אתמר: **אמר רבי שמעון בן לקיש במחלוקת בעופרים** – כד מחלוקת באיברין, ורבי יוחנן אמר: **מחלוקת** – באבר דעופר, אבל באבר דבהמה – דברי הכל אין שחיטה עושה ניפול. **אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבי מאיר? האי** – גופה, והאי – לאו גופה. **אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הפל מודים שמיטה עושה ניפול, ואין שחיטה עושה ניפול.** – **במאי עסקינן? אלימא באבר דעופר** – מופלג פליגי! **אלא באבר דבהמה** – מיתה תנינא, שחיטה תנינא! **מיתה תנינא:** מיתה הבהמה – הפשר צריך הכשר, והאבר מטמא משום אבר מן החי, ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה, דברי רבי מאיר. שחיטה נמי תנינא: נשחטה בהמה – הוכשרו בדםיה, דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: לא הוכשרו! – אי מההיא, הוה אמינא: מאי הוכשרו – אפשה. – והא "הוכשרו" קתני! – מהו דתימא: חד לבשר הפורש מן הבהמה, וחד לבשר הפורש מן האבר. – ומאי אולמיה דהאי מהאי? – סלקא דעתך אמינא: הואיל ומטמא טומאה חמורה אנן אביו – אימא לא ליבעי הכשר, קמשמע לן. **אמר רב יוסף: נקוט דרב יצחק בר יוסף בידך, דרבה בר בר חנה קאי פוותיה, דתנינא: "וכשר בשדה מרפה לא תאכלו"** – להביא האבר והכשר המדולדלין בבהמה ובחיה ובעוף, ושחטן – שהן אסורין; ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אין

בשלמא לריש לקיש – דאמר: באיברין נמי פליגי, הא אף על גב דרבי מאיר קאמר לה – לא תקשה. ולדבריהם דרבנן דמטהרי בעוברין ובאברין קאמר להו, דאף על פי שאתם מטהרין באבר בהמה – היה לכם לטמא באבר העובר שאינו גופה. **אלא לרבי יוחנן** – דאמר: דברי הכל אבר המדולדל טמא, היכי תני: ואת האבר המדולדל? **אלא אי אתמר בו'** – ודך מתנינא דקאמר רבי מאיר: לא, אם טהרה בו, לריש לקיש – כדשנינן: לדבריהם דרבנן קאמר להו. **אין שחיטה עושה ניפול** – וטהור מלטמא, אף על פי שאסורה באכילה. **מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבי מאיר** – דנותן חילוק בין אבר בהמה לאבר העובר. **הכל מודים** – רבי מאיר ורבנן. שמיטה עושה ניפול – אבר המדולדל בבמה, ומתה – המיתה מפלת אותו, ואינו טמא כאבר מן הנבלה, אלא כאבר מן החי. והפרש יש ביניהם, דאמרין ב"העור והרוטב" (חולין קכח, ב) אבר מן החי – בשר הפרש ממנו טהור, דאין מטמא אלא כשהוא אבר שלם, בשר גידים ועצמות. אבל נבלה – בזית ממנה טמא אב הטומאה. **מיפלג פליגי** – רבי מאיר ורבנן בשחיטה. **מיתה תנינא** – דעושה ניפול. **שחיטה תנינא** – דאין עושה ניפול. **מיתה הבהמה** – שהיו בה אבר ובשר מדולדלין, אבר בפני עצמו ובשר בפני עצמו. ומשנה היא ב"העור והרוטב" (חולין קכז, ב). **הכשר צריך הכשר** – מים, שאם יגע בטומאה – יקבלנה. דמיתה עושה ניפול, והוה ליה בשר מן החי, שהכשר הפרש ממנו טהור, ואינו מטמא משום אבר מן החי. **ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה** – שיהא בשר הפרש ממנו טמא. משום דמיתה עושה ניפול, כמו שנגמרה נפילתה קודם שמתה. **דברי רבי מאיר** – וליכא דפליגי עליה במיתה עושה ניפול. אלא לרבי שמעון מטהר קתני התם, ומוקמינן ליה אפלוגתא אחריית. אבל (רבי) ורבנן ודאי לא פליגי עליה, אף על גב דפליגי עליה בשחיטה, ואמרי אין עושה ניפול גבי אבר דעובר. דהא רבי מאיר נמי שחיטה אין עושה ניפול בבמה סבירא ליה כרבנן, כדמפרש ואזיל, וקא חזינן הכא בדמיתה מודי. **הוכשרו בדמיה** – לקבל טומאת אוכלין. אלמא סבירא ליה: אין בהן טומאת עצמן כאבר מן החי, דשחיטה הועילה להם, אפילו לרבי מאיר דפליגי באבר דעובר. **לא הוכשרו** – וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה. דקסברי: אין בהמה נעשית יד לאבר להביא הכשר עליה. **אי מההיא הוה אמינא** – כי היכי דפליגי רבי מאיר באבר דעובר – פליגי נמי באבר בהמה, דשחיטה עושה ניפול, ומטמא כאבר מן החי. **ומאי הוכשרו** – דמשמע דאין בהן טומאה דעצמה. **אכשר** – קאמר. דאי נמי סבירא לן שחיטה עושה ניפול – הוה ליה בשר הפרש מן החי וטהור. הלכך איצטריכא דרב יצחק בר יוסף. **והא הוכשרו** – לשון רבים קאמר. **חד לבשר הפורש מן הבהמה** – שהיה מדולדל בה קודם שחיטה, כדקתני: האבר והבשר המדולדלין בבהמה. **וחד לבשר שיפרוש מן האבר** – לאחר שחיטה. **ומאי אולמיה** – דבשר הפרש מן האבר מהפרש מן הבהמה, דאצטרף למתניה? **סלקא דעתך אמינא הואיל** – ועם האבר מטמא אדם כנבלה – אימא לא תיבעי הכשר לאחר פרישתו, ויקבל טומאת אוכלין בלא הכשר. **קא משמע לן** – הוכשרו בדמיה, דבעי הכשר. ונפקא מינה להיכא דנחתך כל האבר קודם שחיטה, דלא הוכשר בדמיה, ואחר כך פירש בשר ממנו, דבעי הכשר. ואשמעינן דאף על גב דקיימא לן במסכת נדה (נא, א) ו"לקמן חולין קכא, א": מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריכין הכשר – אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה, פרט לנבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה אם אכלה, לפיכך אין צריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין – דוקא סופו, אבל תחלתו כי האי, דתחלתו טמא טומאה חמורה ואין סופן לטמא טומאה חמורה משפירש – צריך הכשר. **נקוט דרב יצחק בידך** – דאמר משמיה דרבי יוחנן: הכל מודים שאין שחיטה עושה ניפול. ולא מיהדר לשוני לישנא דאמרין ברישא: לרבי יוחנן דברי הכל שחיטה עושה ניפול. **דרבה בר בר חנה קאי פוותיה** – משמיה דרבי יוחנן.

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רכט רש"י

1 **אין בהם** — איסור לאו של אבר מן החי. **אלא מצות פרוש** — בעלמא מדרבנן,
2 וקרא אסמכתא בעלמא. אלמא, אין שחיטה עושה ניפול. **אכלו לזה** — האבר
3 המדולדל. **אינו לוקה** — דמצות פרוש בעלמא הוא. **אהרינהו** — בכעס. **כי אמרי**
4 **אנא** — דלוקה משום אבר מן החי — במיתה דעושה ניפול. ואשמעך רב דלא
5 משום נבלה מתרינן ביה, אלא משום אבר מן
6 החי. **וכל אשר** — בשרצים כתיב ויקרא יא.
7 **מנבלתם נפקא** — "וכי יפול מנבלתם". **אלא**
8 — הכי קאמר: כל אשר יפול מהם — במותם,
9 על ידי מיתה היא נפילה. "מהם" — איברים
10 המדולדלים בהם. **בשרצים כתיב** — דלא
11 שייכא בהו שחיטה, והכי ממעטת שחיטה
12 מהאי קרא? **אם אינו ענין בו** — דעל כרחך
13 "במותם" מיעוטא הוא, דלגופיה לא
14 איצטרך, דהא במתים משתעי, ד"נבלתם"
15 כתיב. ונכתוב: "וכי יפול" — למימרא דעושים
16 ניפול, ולא בעי "במותם" אלא על כרחך
17 למעוטי שחיטה. **דלאו בני שחיטה נינהו** —
18 ולא איצטרך "במותם", דהא אפילו
19 שחיטתם מיתה היא. **בעין מיתה** — כעין
20 שעת מיתה, שהיו לחים, למעוטי שרץ
21 שיבש. **דעובר חי** — דיש במינו שחיטה,
22 מהניא שחיטה אף לאבר היוצא לטהרה.
23 **והתניא** — בתורת כהנים, גבי "וכי ימות מן
24 הבהמה" כו' ויקרא יא. **בן שמונה יוביה**
25 **שאף על פי שיש במינו שחיטה אין שחיטה**
26 **מטהרתו** — אם נולד ושחטו, אבל אגב אמו
27 ניתר בשחיטת אמו דברי הכל. אף טריפה, אף
28 על פי שיש במינה שחיטה — לא תטהרנה
29 שחיטתה. ומתניתין קתני: **בן שמונה** — אין
30 במינו שחיטה! **אמר רב כהנא** — האי דקתני
31 תנא דברייתא: יש במינו שחיטה — אגב אמו
32 קאמר, שניתר בשחיטת אמו. **מינא**
33 **דאמיה לא פריך** — לא חשיבא ליה פירכא.
34 דהואיל ואין בבני שמונה שחיטה — אין
35 במינו שחיטה קרינא ביה. **ולחא תנא** —
36 דברייתא דפריך מינא דאמיה, וסבר: יש
37 במינו שחיטה קרינא ביה. **טרפה דשחיטה**
38 **מטהרתה מנא ליה** — תיפוק ליה מבהמה
39 טמאה דאין שחיטה מטהרתה! **ושחט בה בן**
40 **תשעה חי** — ויצא אחר שחיטתו, ואמו
41 קיימת. **בן שמונה לא קא מיבעי ליה**, דהא
42 אפילו יצא לאויר העולם ושחטו — תנן
43 במתניתין (חולין עבב): **אין שחיטתו**
44 **מטהרתו. אבל במעי אמו לא שריא** —
45 שחיטה דיליה. **וכל שכן לרבנן דאמרי**: לא
46 שייכא ביה שחיטה כלל, אפילו יצא חי לאחר
47 שחיטה, דאין שחיטה בו אלא ביצא לאויר
48 בחי אמו. **או דילמא אפילו לרבנן** — שריא
49 ליה שחיטתו. דקסברי רבנן: ארבעה סימנן
50 אכשר ביה רחמנא, באיזה שני הסימנים
51 שישחטו, או של אמו או שלו. **וכל שכן לרבי**
52 **מאיר דאמר**: שחיטה שייכא ביה. **תא שמע**
53 — דתנן במתניתין: **הרי שנולדה טרפה מן**
54 **הבטן, מניין? וקא סלקא דעתין דאפילו**
55 **בנטרפה שעה אחת קודם לידתה קאמר**,
56 **דלא היתה לה שעת הכושר לישחט, ולא חל**
57 **עליה תורת שחיטה. ואם איתא** — דשחיטה
58 במעי אמו שחיטה היא, הרי היתה לטרפה זו שעת הכושר לשחיטה קודם שנטרפה! **בבעלת חמש רגלים** — דהאי טרפות ודאי הוה בה משנוצרה. וכגון שיתור זה ברגלים
59 האחרונים, דאמר בבכורות (מא), דבעלת חמש רגלים הרי זה מום, ואמרינן התם: לא שנו אלא שחסר או יתר ביד, אבל ברגל — אפילו טרפה נמי הוי, דכל יתר כנטול דמי.
60 **משנה קורעו** — שאין צריך שחיטה. ומודי רבי מאיר בהו דאיתרבו מ"כל בבהמה תאכלו" (דברים יד), דלאו חדשים איכא ולאו אוירא איכא, הילכך לאו בהמה הוא.
61 **ומוציא את דמו** — דחלבו הוא דמותר, כדקתני לקמן (חולין עהא), מה חלב ושתי הכליות האמורין באשם — מוצא מכלל שליל, אף כל מוצא מכלל שליל. אבל דמו לא
62 גרע מדם האברים, דקיימא לן בכריתות (כאב), דם האברים עובר בלא תעשה. **פעין שחיטה** — דחדשים גרמי לשויה בהמה באנפי נפשיה, ולא איתוראי מ"כל בבהמה
63 תאכלו". ולרבנן — דחדשים ולידה גרמי, דרבנן מרבו ליה להיתרא מ"כל בבהמה תאכלו". **וחייב באותו ואת בנו** — שלא ישחטנו ביום ששחטו אמו.

חלבו

- 1 **חלבו** דמאי – בקונטרס לא גריס ליה, דפשיטא דבשליל איירי, ולא גרסין אלא: חלבו
2 דגיד, דלא איירי בבהמה אלא בשליל, ורבינו חם אומר שיש ליישב הגירסא,
3 והכי פירושה: חלבו דמאי? אילימא חלבו דשליל, כלומר דגוף דשליל, כגון חלב הכליות
4 ושעל הקרב, ואתא לאפוקי מחלב דגיד דשליל – והא מיפלג פליגי, דשרי רבי יהודה
5 חלבו וגיד דשליל של בן תשעה! אלא חלבו
6 דגיד. דלא פליג רבי מאיר אלא לענין שחיטה,
7 אבל חלבו דגידו שרי, והא דקאמר לעיל:
8 למעוטי חלבו וגידו, כלומר היינו חלבו דגידו. אי
9 נמי, "וגידו" נקט לקוננות דשרי. הא פליג רבי
10 מאיר ואמר אפילו חלב דגיד וקוננות דשליל,
11 מדקתני: "כל מקום שהוא" משמע – אפילו
12 דשליל, וקתני: חותך שומנו מעיקרו, וגם מחטט
13 אחריו – משמע דאסר אפילו קוננות. וכי
14 קאמר: חלבו דגיד, הוה מצי למיפרך. מכל
15 מקום, אמאי נקט רבי אושעיא "אלא על עסקי
16 שחיטה בלבד", כיון דפליג נמי בחלב כליות
17 ודקרב, ודגיד דשליל? אלא דעדיפא פירי,
18 דבחלב גיד נמי פליגי, ומתאי טעמא נמי לא
19 קאמר: למעוטי דמו, דהוי לכולי עלמא בברת –
20 משום ד"אלא על עסקי שחיטה" קאמר, ואבתי
21 תקשה לך: הא פליגי נמי בחלבו וגידו? ולכך
22 הוצרך לומר ד"אלא על עסקי אכילה בלבד"
23 אתמר, והא דפליגי באותו ואת בנו – בכלל
24 אכילה הוא. **למעוטי** רובעו – דסלקא דעתך
25 דגרע מבהמה מפרכסת, דחייב רובע, כדאמרין
26 בפרק "הער והרובע" (חולין קכא, ב). אי נמי,
27 התם הני מילי – כגון ישראל בטמאה, וגוי
28 בטוהרה. אבל חבא, דבשחיטה זו משתריא
29 באכילה, סלקא דעתך לא מחייב.
30 **דגמר** שה שם מה מפסח – פירש בקונטרס: דפסח
31 פסול משום יוצא דופן. ואי אפשר לומר
32 כן, דאם כן לרבי מאיר היאך פודין בו, דאמר
33 לעיל: דאליבא דרבי מאיר שה מעליא הוא
34 ופודין בו? אלא מיפסיל מטעם שחוטה, דאין
35 פודין בשחוטה, כדאמר בפרק קמא דבכורות
36 (יב, א).
- מאי
27 מיחייב אדם התמצית, וכל היכא דלא מחייב אדם הנפש – לא מחייב אדם התמצית. איבעיא
28 להו: מהו לפדות בבן פקועה? אליבא דרבי מאיר לא תיבעי לך, דכיון דאמר מעוטי שחיטה
29 – שה מעליא הוא. כי תיבעי לך – אליבא דרבנן, דאמרי שחיטת אמו מטהרתה, מאי? פיון
30 דאמרי שחיטת אמו מטהרתה – כבשרא בדיקולא הוא. או דילמא: פיון דרהיט ואזיל, ורהיט
31 ואיתי – "שה" קרינא ביה? מר זוטרא אמר: אין פודין, ורב אשי אמר: פודין. אמר ליה רב
32 אשי למר זוטרא: מאי דעתך? – דגמרת "שה" "שה" מפסחים; אי מה להלן – זכר, תמים,
33 ובן שנה, אף כהן – זכר, תמים, ובן שנה! – "תפדה" "תפדה" ריבה. – אי "תפדה" "תפדה"
34 ריבה, אפילו כל מילי נמי? – אם כן, "שה" "שה" מאי אהני לך? איבעיא להו: מהו למנות
35 בו ראשון ושני? רבי יוחנן אמר: מונין בו ראשון ושני, רבי שמעון בן לקיש אמר: אין מונין
36 בו ראשון ושני, נעשה כפגזו המתקשקש בקליפתו. איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן:
37 הבשר מנע נבלה, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: מנע טרפה שחוטה. בשלמא לדירי,
38 דאמינא חד גופא הוא – היינו דאיתפשר בדמא דאמיה. אלא לדירי, במאי איתפשר? אמר
39 ליה: בשחיטה, וכרבי שמעון. איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: עבר בנהר – הוכשר,
40 הלך לבית הקברות – נטמא. בשלמא לדירי דאמינא תרי גופי נינהו – משום הכי, הוכשר
41 – אין, לא הוכשר – לא. אלא לדירי, דאמרת חד גופא הוא, הא איתפשר בדמא דאמיה!
בשחיטה
בקדשים "כי יולד" – פרט ליוצא דופן. כל מילי – כגון בן פקועה. מאי אהני ליה – ומסתברא דהאי ממעט, דבבשרא בדיקולא הוא, וכי מרבי – בעל מום ונקבה
קא מרבי. איבעיא להו – נטמאה בהמה שחוטה, מדו למנותה ראשון, ובן תשעה חי שבטנה שני? מונין – דתרי גופי נינהו. אין מונין – אלא איהו נמי הוי ראשון,
דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו, שהבהמה שומר שלו. הבשר מנע נבלה – בשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא. ברמא דאמיה – דכיון שהוכשר בית השחיטה
בדם – הוכשרה וכו'. במאי איתבשר – בשר העובר, שיקבל טומאה מאבר? בשחיטה – כיון שהוא נותר בשחיטה – הוכשר בה לטומאה, וכרבי שמעון דאמר:
שחיטה מכשרת ולא דם, בפרק שני (חולין לג, א). עבר בנהר – בן תשעה חי שנמצא בשחוטה וגדל.
- בשחיטה

בשחיטה יבישתא – עסקין, שלא יצא ממנה דם, שאף אמו לא הוכשרה. ולהאי
תנא שחיטה בלא דם לא מכשרה, ודלא כרבי שמעון. מאן תנא – דמטמי ליה
אף על פי שהוא חי. מטמא טומאת אוכלין – בן פקועה, ואפילו חי, אם נגע
בטומאה. וצריך הכשר – דתרי גופי נינהו. אלמא לרבי יוסי הגלילי מטמא מחיים.
וכרבנן דמתניתין לא אוקמה, ונימא לדידורו
כבשרא בדיקולא דמיא. דקסבר רבי יוחנן:
אפילו רבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי
בטומאה, סבירא להו כרבנן דמתניתין
בשחיטה, ואפילו הכי לא מטמא מפני שהוא
חי, ולא בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן
דמתניתין קמיפלגי. ואודא רבי יוחנן
לפעמיא – מדקאמר רבי יוחנן: רבי יוסי
הגלילי ובית שמאי המטמאין דגים מחיים
אמרו דבר אחר, שמע מינה: רבנן דמטהרי
בבן פקועה – לאו משום דסבירא להו
דטעון שחיטה כרבי מאיר. דאי טעמייהו
משום דטעון שחיטה הוא, אינהו נמי בדגים
דלא טעונן שחיטה מודו דמטמו בבית
שמאי, וחיבי משמע דרבי יוסי הגלילי ודבית
שמאי חדא? משיצורו – דכיון דאין טעונן
שחיטה – הרי הן כמתים. מקרטע –
מפרפר, וכגון שיבש בו כסעל ובין סנפיריו,
דחו לא חי, כדאמרין במסכת שבת (קב).
נולדו בדגים סימני טרפה – כגון ניקבו
מעין, לרבי עקיבא. מהו – שיטמא. אבל
דגים דאין במינן – טרפות, לא הוי טרפות
לגבייהו כמיתתה. הטילה נפל – בהמה
המפלת. חלבו כחלב בהמה – בכרת.
כחלב חיה – ואין בו אלא איסור נבלה,
שאין שחיטתו מטהרתו, אבל חלבו כבשרו.
אויירא גרים – לשוייה בהמה, וכיון דנולד
מיתסר. ואפילו לרבי יהודה דאמר לעיל
(חולין עד,ב) חלבו מותר – התם הוא דלא
יצא לאויר. חלבו כחלב חיה חדשים נמי
גרמי – חדשים ואוירא בעינן, דהושיט ידו
בו' חדשים גרמי – וכיון דכלו לו חדשיו –
חלבו אסור. ומיהו, כי שחטה לאמו – שרי
ליה רבי יהודה מ"כ"ל בבהמה תאכלו'
(דברים יד). מה חלב ושתי הכליות בו' –
בתורת כהנים שניה בשלמים: "את כל
החלב אשר על הקרב" (ויקרא ג) – ולא את
השלי. יכול לא יתא בעונש ואזהרה, אבל
יחא בעמוד והקרב? כשהוא אומר חלב
ושתי הכליות באשם, שאין תלמוד לומר,
דמה שלמים שאין כל מינן טעון אליה –
הרי הן טעונן חלב ושתי הכליות, אשם שכל
מינו טעון אליה – אינו דין שיעטון חלב
ושתי הכליות? ומה תלמוד לומר? אלא
לומר לך: מה חלב ושתי הכליות האמור
באשם מוצא מכלל שליל – חלב זה מוצא
מכלל חלב שליל, שאינך יכול לומר חלב
שליל יקריב הנמצא באשם, שהרי אין אשם
נקבה. אף כל – אפילו בקרבנות הבאין
נקבה, חלב האמור בהן מוצא מכלל שליל.
בשלמא לדידי – דאמינא חדשים גרמי,
איכא לאוקמא להא בבן תשעה חי, דכיון
דבהמה הוא – אצטריך למעוטי. אלא לדידך –
– ילפינן ליה, דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלב, דמעטיה מהקרבא, ואי לא דמעטיה – הוי אמינא דחלב הוא. משום הכי מעטיה – לאשמועינן דלאו חלב הוא. אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אבילה, אמאי מעטיה מהקרבא? מידי דהוה אמהוסר זמן – דיצא לאויר וכלו חדשיו, ודכולי עלמא בהמה הוא, ופסליה רחמנא בהקרבא כל שבעה. לדברי האוסר – בן תשעה חי בבשרה עד שישחטנו. מתיר – את זה באבילה, דשחיטתו מטהרתו. לדברי המתיר – בלא שחיטה בשל כשרה. אוסר – בשל טרפה. דשחיטה ידידה לא מהניא ביה, ובשחיטת הטרפה לא מישתרי, שהרי הוא כאחד מאיבירה. ארבעה סימנין – חיתרא הוא דרבי ביה רחמנא מ"כ"ל בבהמה תאכלו', שאם רצה – אוכלו בשחיטת אמו, אבל אם צריך הוא לשחיטת עצמו, כגון שליל של טרפה – שחטו ומותר. שהוא נותר בשניים מארבעה סימנין, או בושט וקנה שלו, או בושט וקנה של אמו. בין בדרכי אמי ובין בדרכי חסדא ובין בתני רבי חייא בכולהו גרסינן: השוחט את הטרפה. ובתוספתא דרבי חייא נמצא כן. טעון

מאי' בינייהו דג מקרטע – לאו בין רבי עקיבא ובית הלל קא בעי, דמחלוקתן מפורש
בהדיא, דלביית הלל דוקא משימותו. אלא בין בית שמאי לרבי עקיבא קאמר,
דתרייהו מחיים מטמו. ומפרש דאיכא בינייהו דג מקרטע, פירוש: שפוקש ומדלג בחזק,
דלביית שמאי טמא, ולרבי עקיבא טהור, כיון דאם זורקו במים הוא יכול לחיות. ו"מקרטע"
לשון כח וחיות גדול, כמו שהביא בערוך,
מדאמר בילמדנו בפרשת בהעלותך: וכיון שהוא
יוצא ורואה את הנהר – מיד הוא מתחיל שמח
ועומד ומקרטע לפניו. "תורן דאבה" (איוב מא)
מתרגמינן: קדמיה מקרטע.
רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה – והא
דשרי רבי יהודה לעיל חלבו של בן
תשעה חי – הני מילי לאחר שחיטה, דניתר
בשחיטת אמו.
מה חלב ושתי כליות – ואם תאמר: מאי
קאמר בתורת כהנים שהביא בקונטרס:
יכול לא יתא בעונש ואזהרה, אבל יחא בעמוד
והקרב? והא הווא קרא ד"החלב אשר על
הקרב", דממעט מיניה שליל, לענין הקרבה
כתיבו יוש לומר: דהא דקאמר בתורת כהנים:
ולא חלב שליל – לאו משום דלימעוט מההוא
קרא, אלא משום דמשתרי מן "כל בבהמה", ואין
חשוב חלב. ובתר הכי קאמר, דדלמא אף על גב
דנפקא לן מ"כ"ל בבהמה" דאינו בעונש ואזהרה,
מכל מקום הוי בעמוד והקרב.
לדברי המתיר אוסר – והא דתנן: קרעה טעון
שחיטה – אתיא אפילו לדברי
המתיר. דהכא דוקא לדברי המתיר אסור,
דמתני שחיטת טרפה לענין טומאה, והוי כחציו
שחוט ותו לא מהניא ביה שחיטה, אבל התם לא
נשחטה אמו כלל. וכן הא דאמרין לעיל (חולין
עד,א) גבי בעיא דהושיט ידו למעי בהמה ושחט
בה בן תשעה חי מהו: או דילמא אפילו לרבנן
ארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא – לא דמי
להא דאסרינן הכא לרבנן, משום דהכא כחציו
שחוט כדפרישית. ואפילו לרבא דאמר הכא:
ארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא, איכא
למיעבי לעיל, דדילמא שאני התם דלא יצא
לאויר העולם, ואסור אפילו לרבי מאיר. והכי
נמי, בין לרבי יוחנן בין לרשי לקיש דפליגי
בתלש חלב מבן תשעה חי, מיתוקמא הדיא
בעיא לעיל. דאפילו לרבי יוחנן דאמר: חדשים
גרמי – היינו לחלב שנתלש ויצא לאויר
העולם, ואין איסור חלב חל עד שיוולד, כדמוכח
בפרק "גיד הנשה" (חולין קג,א) ובסוף פרק "דם
שחיטה" (כריתות דף כג,ב). ואפילו לרשי לקיש
דאמר חדשים ואוירא גרמי, אפשר דבמעט אמו
מהני ביה שחיטה, כי חיבי דמהניא ליה שחיטת
אמו.
וליסעמין

מה חלב ושתי כליות האמורות באשם – מוצא מכלל שליל, אף כל – מוצא מכלל שליל;
בשלמא לדידי – משום הכי מעטיה רחמנא, אלא לדידך – ליקרב! אמר ליה: מידי דהוה
אמהוסר זמן. אמר רבי אמי: השוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה חי, לדברי האוסר
– מתיר, לדברי המתיר – אוסר. רבא אמר: לדברי המתיר – נמי מותר, ארבעה סימנין
אכשר ביה רחמנא. אמר רב חסדא: השוחט את הטרפה, ומצא בה בן תשעה חי –
טעון
מחבא – ילפינן ליה, דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלב, דמעטיה מהקרבא, ואי לא דמעטיה – הוי אמינא דחלב הוא. משום הכי מעטיה – לאשמועינן דלאו חלב הוא. אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אבילה, אמאי מעטיה מהקרבא? מידי דהוה אמהוסר זמן – דיצא לאויר וכלו חדשיו, ודכולי עלמא בהמה הוא, ופסליה רחמנא בהקרבא כל שבעה. לדברי האוסר – בן תשעה חי בבשרה עד שישחטנו. מתיר – את זה באבילה, דשחיטתו מטהרתו. לדברי המתיר – בלא שחיטה בשל כשרה. אוסר – בשל טרפה. דשחיטה ידידה לא מהניא ביה, ובשחיטת הטרפה לא מישתרי, שהרי הוא כאחד מאיבירה. ארבעה סימנין – חיתרא הוא דרבי ביה רחמנא מ"כ"ל בבהמה תאכלו', שאם רצה – אוכלו בשחיטת אמו, אבל אם צריך הוא לשחיטת עצמו, כגון שליל של טרפה – שחטו ומותר. שהוא נותר בשניים מארבעה סימנין, או בושט וקנה שלו, או בושט וקנה של אמו. בין בדרכי אמי ובין בדרכי חסדא ובין בתני רבי חייא בכולהו גרסינן: השוחט את הטרפה. ובתוספתא דרבי חייא נמצא כן. טעון

- 1 **וְלִמְעַמִּיד** הא דתני רבי חיאי כו' – תימה: כיון דשמיע ליה ברייתא, לימא ברייתא!
2 **בן** פקועה הבא על בהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה – מה שפירש
3 בקונטרס, דהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, ובהמה בחד סימן לא
4 מתבשרה. וגם פירש דהאי בתרא לא מצטרף לקמא, שאין לך שהייה גדולה יותר מזו.
5 וגם פירש דלרב משרשיא לית ליה הא דאמרין
6 לעיל: ארבעה סימנים אכשר ביה רחמנא. והכל
7 מגומגם, דאפילו היתה הבהמה ניתרת בסימן
8 אחד – אין להכשיר, דחשיב כל סימן וסימן
9 כחציו שחוט, ואין רוב סימן שהיא ראוי
10 לשחיטה. ואפילו לא היתה השחיטה פוסלת
11 בשחיטה – אין שייך להתיר, כיון דחצי הגוף
12 של ולד הבא מכא אמו לא נשחט כלל. ואפילו
13 מאן דאמר לעיל: ארבעה סימנים אכשר ביה
14 רחמנא – מודה הכא, דהתם שחיטת טרפה לא
15 הויא שחיטה, אבל כאן הוי כאילו נשחט חציו.
16 ומודה נמי לסוגיא דריש פרקין (חולין טט, א) גבי:
17 מהו לחוש לזרעו של עובר, דמשמע דעובר
18 היוצא אין לו תקנה בשחיטה. דהתם הסימנים
19 בשחוטין, ושבו אינן בני שחיטה להתיר כלום.
20 ולפירוש הקונטרס כולה הויא סוגיא דלא
21 כוותיה, וזה דוחק.
22 **דנפל** דובא עליה כו' ויל שחיטה – דסבר
23 כרבנן. לא אסר משום דירוסת הזאב,
24 דדוקא בשחיטה גזרו דמיפרסמא, אבל טרפות
25 ידידה לא מיפרסמא כל כך. ובקונטרס פירש
26 נמי. ולא היה עוד יכול לחיות, ואפילו הכי שרי.
27 וכן נראה, דלא על חנם השמיענו דנפל דובא
28 עליה.
29 **והא** אמר רבין אמר רבי חנינא הלכה כרבי
30 שמעון שזורי – לא מייתי לה אלא
31 משום "ולא עוד", דאי לאו הכי – מאי אלימא
32 דרבין מדועירי?
33 **אנא** כי האי סבירא לי – וכן קיימא לן, דפסיק
34 כאן הלכה למעשה, ואהאי סמכין
35 להדליק בשבת בכל שמנים, אף על גב דרבי
36 שמעון שזורי קאמר בפרק "במה מדליקין" (שבת
37 כו, א) בעיטין ובנפט דוקא. דאי אף בעיטין
38 קאמר – היינו תנא קמא. **אף** בחול שואלו
39 ואוכלו על פיו – בירושלמי מפרש: שאימת
40 דימעה על עם הארץ, דכיון שהופרש – חמור
41 בעיניו יותר כשחזר ומתערב, ובטעמא דתנא
42 קמא דלא שרי אלא בשבת – פליגי בירושלמי,
43 חד אמר: מפני כבוד שבת, וחד אמר: מפני
44 שאימת שבת עליה, והוא אומר אמת. ופריך: אי
45 אימת שבת עליה, הא דתניא: מוצאי שבת לא
46 יאכל עד שיעשר, ואי אומר אמת אמאי לא
47 יאכל? מפני שאין שבת עליה באימה. ולמאן
48 דאמר מפני כבוד שבת – שואלו על ידי עילה
49 (עולה), ועוד פריך, תנינא: שואלו בחול – לא
50 יאכל בשבת. ולמאן דאמר מפני כבוד שבת,
51 אמאי לא יאכל בשבת? וקאמר: לא אמרו אלא
52 בשוגג, אבל במזיד – אסור, דתנינא: ושבח
53 לעשרו.
39 אלא
40 **בְּקוֹלָר וְאָמֵר: "כְּתָבוּ גֵּם לְאִשְׁתִּי"** – הרי אלו יכתבו ויתנו; חזרו לומר – אף המפרש והיוצא
41 **בְּשִׁירָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן שְׁזוּרִי אוֹמֵר:** אף המסופך. תרומת מעשר של דמאי – דתנן: תרומת
42 **מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שְׁחִיחָה לְמִקְוֶה, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן שְׁזוּרִי אוֹמֵר:** אף בחול שואלו ואוכלו על פיו.
מאה. והרי הוא הפסד גדול. **אף** בחול – דהואיל ואין כאן תקנה – הקילו לו חכמים לסמוך על עם הארץ לשואלו אם עישר תבואה שמכר לו, ואוכלו על פיו אם אמר:
עשרתי. והאי דנקט "אף בחול" – משום דקתני רישא: הלוקח פירות מיד שאינו נאמן על המעשרות, ושבח לעשרו דמאי – שואלו בשבת, דמשום כבוד שבת התירו לו
לסמוך עליו אם אמר לו עשרתי, ואוכל על פיו אותה סעודה לבדה, ולמוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר – הדר קתני לה דרבי שמעון שזורי.

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) ר"א רש"י

1	משנה גלילה – האחרונים. ארכובה – מפרש בגמרא. צומת הגידין – למעלה	אלא לדידך מאי בר' – תימה: דלמא סובר כמאן דאמר צומת הגידין הוי דאגרמא
2	מארכובה הוא, וסמוך לה, והן אותן שלשה חוטין שנטולין מנקרי הבשר מתלולית	ולבר, דהיינו כשיצא מן העצם, אבל למעלה מן הארכובה לא מיטרף משום
3	העצם שקורין צינקרין, וכן שניטל – אפילו לא נחתך העצם. נשבר העצם – ולא	צומת הגידין! ויש לומר: מדפרין ליה עולא, מכלל דהוה פשיטא ליה דצומת הגידין הוי
4	נחתך. אם רוב נשר קיים – מפרש בגמרא: רוב עוביו ורוב היקפו. שחיטתו מטהרתו	דאגרמא ולגיו. ועוד, דרב יהודה דקאמר בסמוך: היכא דפרעי טבחא, והיינו דרבה בריה
5	– ומותר באכילה, ואם לאו – אין שחיטתו	דרבה בר רב הונא דקאמר: עליו ערקומא,
6	מטהרתו. ואפילו במקום שהבהמה מותרת –	שהוא עדיין יותר. הכא נמי מן הארכובה
7	הוי אבר אסור משום "ובשר בשדה טרפה",	ולמעלה קתני – לעולא נחא, דמצי לפרש מן
8	כדאמרין (חולין ע"ג), להביא האבר והבשר	הארכובה ולמטה – מיד. אף על גב דלא בכל
9	המודולדין. שלשה עצמות בירך: התחתון,	מקום כשרה, כמו כנגד צומת הגידין, מכל מקום
10	והוא עצם הנחתך עם הפרסות כשמשטיין	בין דמיטוקם למטה מיד, ולמעלה מיד –
11	הבהמה, ואותה ארכובה נקראת "ארכובה	ניחא.
12	הנמכרת עם הראש". ולמעלה הימנה עצם	
13	האמצעי, וצומת הגידין בתחתיתו, סמוך	מר
14	לפרק ארכובה הנמכרת עם הראש. והעליון	
15	הוא קולית התחובה באליה. גמרא למטה	
16	– דקתני מתניתין: כשרה. למטה מן	
17	הארכובה – סמוך לה מיד קאמר. דלא	
18	תימא: ארכובה דמתניתין היא ארכובה	
19	העליונה שבין הקולית ועצם האמצעי, ומאי	
20	למטה דקתני כשרה – למטה הימנה ומכל	
21	עצם האמצעי שבו צומת הגידין קאמר.	
22	דלמטה ממש ליכא למימר כשרה, דהא	
23	אפילו צומת הגידין שהוא בשיפולי של עצם	
24	אמצעי קתני מתניתין טרפה, וכל שכן	
25	בגובה. הא לא אמרין, אלא: למטה –	
26	למטה מן הארכובה, סמוך לה קאמר כשרה,	
27	כדמסיים מילתיה ואזיל, דארכובה הנמכרת	
28	עם הראש קאמר. למעלה למעלה מן	
29	הארכובה – מיד קאמר טרפה, דהיינו	
30	בצומת הגידין שהוא סמוך לה, וכל שכן	
31	בגובה. ולקמן פריך: מאי "וכן שניטל צומת	
32	הגידין"? והא תנא ליה: למעלה מן	
33	הארכובה – טרפה! כנגדו – של אותו	
34	מקום דמתניתין. בגמל ניכר – דקסבר רבי	
35	אושעיא: ארכובה דמתניתין היא ארכובה	
36	העליונה, ושם בולט עצם בירך הגמל. והבי	
37	תניא בבכורות (מא, א) דאותה ארכובה	
38	ניכרת בגמל, דתנן: זנב העגל שאינה מגעת	
39	לערקום, ארכובה – הוי מום לפסול. ותני	
40	עלה: קפץ העליון ולא קפץ התחתון, וכנגדו	
41	בגמל ניכר. היינו דקתני וכן שניטל – משום	
42	דתנא: למטה מן הארכובה עליונה כשרה, דהיינו נחתך עצם האמצעי – איצטרך למיתני: וכן שניטל, דאף על גב דאם נחתך בגובהו כשרה, היכא דנחתך בשיפולי במקום	
43	צומת הגידין – טרפה. וכדמתרץ לקמן: ואל תתמה, שהרי חותכה מכאן ומתה וחותכה מכאן וזוהי. אלא לדידך, דאמרת: ארכובה תחתונה, למעלה דקתני מתניתין – למעלה	
44	מיד בסמוך משמע, היינו ניטל צומת הגידין! אמר ליה תנא ארכובה בלא צומת הגידין – כמו נשבר העצם והגידין קיימן, ותנא צומת הגידין בלא ארכובה. והא נחתכו –	
45	לגמרי משמע. אלמא, תנא ליה תנא: ניטל הצומת, ולמה ליה להמדר ולמתנייה? והא ליכא למימר: תנא רבובה עם צומת הגידין, והדר תני צומת הגידין בלא ארכובה,	
46	דאם כן נתיני: ניטל צומת הגידין, וכל שכן נחתכו! לבתר דנפק – עולא. אמר – רב יהודה לנפשיה. מאי טעמא לא אמרי – דלמטה דקאמר, הוא למטה מן הארכובה	
47	ומצומת הגידין, ולמעלה דקתני – לאו למעלה מיד משמע, אלא בגובהו של עצם, למעלה מן הצומת. והדר תנא: וכן שניטל הצומת, דאם נחתך בתוך הצומת נמי טרפה.	
48	הדר אמר – שפיר עבדי דלא אמרי ליה. ולא אמרי ליה – בתמיה. וכי לא אמרתי לו טעם הגון, רבובה בלא צומת וצומת בלא רבובה, ופרכיה מלישנא דמתניתין, ואמר ליה:	
49	נחתכו קתני? והכא נמי, אי הוה אמרי ליה – קא הוה דייק נמי לישנא, ואומר ליה: "מן הארכובה ולמעלה" קתני, דמשמע בסמוך, והיינו בצומת הגידין. רב פפא מתני –	
50	לדרב יהודה הכי. למטה – דמתניתין, לאו למטה מיד קאמר. דרבובה דמתניתין ברכובה עליונה מיירי, הלכך למטה דידה דהיינו עצם אמצעי, זימנן דטרפה, כגון בצומת	
51	הגידין. אלא הכי קאמר: למטה מאותה רבובה ומעצם אמצעי כולו, דהיינו בעצם התחתון – ודאי כשרה. למעלה למעלה מן הארכובה – דהיינו בקולית – ודאי טרפה כל	
52	מקום שיחתך. וכן שניטל צומת הגידין – ובעצם אמצעי יש מקום שהיא טרפה – כגון בצומת הגידין, ויש מקום שהיא כשרה – כגון למעלה מן הצומת. ורבובה גופה איזו	
53	היא? כדעולא – עליונה. ופרכין ללישנא דעולא ודרב פפא: ומי איכא מירי דבי מדלי פסיק לה – למעלה מן הצומת הגידין בעצם אמצעי – כשרה. וכי מתני פסיק לה	
54	– וכשמשפיל להו לחותכה בצומת – טרפה? וכלישנא קמא דרב עבדין לחומרא, ולמעלה מרכובה התחתונה, כל מקום שיחתך – טרפה. וכן ניטל צומת בלא רבובה. דלא	
55	חזינן דהדר ביה רב, ולקמן פסיק הלכתא הכי אפילו בנשבר העצם, וכל שכן נחתך לגמרי. אלו הן צומת הגידין – מדיכן מתחיל, והיכן כח חיות הגידין? דאגרמא ולבר –	
56	משיצאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר. שהעצם למעלה מן הפרק ערום בלא בשר כשתים ושלש אצבעות, והגידין אדוקין בו, וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל,	
57	וכל זמן שדן צמותין וקשורין השלשה יחד – קרי צומת, עד מקום שמתפשטין ומתפצלין זה מזה, כדמפרש לקמן. דאגרמא ולגיו – אין נקראין צומת אלא מקום אדיקתן בעצם,	
58	ממקום שנאדקין בו עד הפרק. דעילוי ערקומא – עצם קטן הוא המחבר את הפרקים. ומה שיש מן הגידין ולמעלה הימנו עד מקום שמתפשטין – קרי צומת, וכל מקום שיחתכו	
59	שם טרפה. והאי שיעורא נפיש מכולהו, שמתחיל מיד מן הערקום ולמעלה, והוא למטה מסוף העצם האמצעי, ואם נחתך בין עצם אמצעי לאותו ערקום – טרפה. דערקומא	
60	גופה – נחתכו גידין כנגד הערקום עצמו. לא תצית ליה – דמחמיר טפי. דפרעי פכחי – במקום שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העצם כשנמקקין אותו צינקרין, ורוצין	
61	ליטול אותו גידין, והיינו מעילוי ערקומא. לישנא אחרת: כשמשפטיין הבהמה, משם מתחילין לפתוח ולהפשט העור של רגלים אחרונים. צומתין – מחוברין יחד ונראין	
62	כגיד אחד. ועד כמה – ארכו של צומת. ארכה כפדי – ארבע אצבעות. בליטי – קודם שילעו בתוך הבשר. אשוני – קשין. רכיכי – לאחר שנכנסין לבשר נעשין כקי.	

- 1 **מר** בר רב אשי אמר כו' – פירש בקונטרס דכמר בר רב אשי קיימא לן בכל דוכתי, בר
2 ממכתב אודיתא ומיפך שבעה, וכן יש בסדר תנאים ואמוראים. ורבינו תנאל פירש
3 דקיימא לן כוותיה בכל דוכתי בר ממיפך שבעה, וחזיר, וסימן כולו הפך לבן, וחזירי
4 – היינו חך דשמעתין, וכן פירש רבינו תם. **איפסיק** חד מינייהו טרפה – לא שייך
5 למתני גבי "יתר עליהן עוף" (חולין נו,א), משום
6 דכשנפסק אחד מהן – סוף כולן ליפסק, **ואם**
7 לאו זה זה אסור – והא דקתני רישא: נחתכו
8 רגליה מן הארכובה ולמעלה – הוא הדין נמי
9 נשבר העצם ואין רוב בשר קיים, ואגב סיפא
10 נקט נחתכו, דלמטה אפילו נחתכו לגמרי כשרה.
11 **רוב** עוביו ואמרי לה רוב הקיפו – וימנן
12 דמשכחת לה זה בלא זה, שאין העצם
13 עגול לגמרי אלא מרחיב מצד אחד ומצד מצד
14 אחד, ובקונטרס פירש בענין אחר.
15 **למאי** ליחוש לה חזא דאמר רבי יוחנן כו' –
16 תימנא: דהתם גבי פסח פליג, משום
17 דמר אזיל בתר השתא ומר אזיל בתר סוף,
18 כדמפרש ב"כיצד צולין" (פסחים פד,א), ומה
19 שייכא ההיא פלוגתא הכא לענין הגנה? יש
20 לומר, משום דברייתא קתני: אם עור ובשר
21 חופין את רובו, משמע דאי חשיב בשר – מגין.
22 **גידין** שסופן להקשות – בפרק "כיצד צולין"
23 (פסחים פד,א) פירש בקונטרס: גיד
24 צואר, ואין נראה, דהכא מייית לה אנדי רגל,
25 ועוד, דגיד צואר לעולם קשין הן, ואין רגילות
26 לאכלן כלל, כמו עצמות, כדאמרינן ב"כיצד
27 צולין" (שם פג,ב): הגידין והנותר והעצמות
28 ישרפו לששה עשר, ופריך: הני גידין היכי דמי?
29 אי גידי בשר – ליכלינהו, ואי דאיתור – היינו
30 נותר! אלא פשיטא גידי צואר, משמע שהם
31 רגילים להיות נותר בכל שעה.
32 אל
33 – זה וזה אסור; לְמַטָּה מִן הָאֲרָכּוּבָה, אִם רוֹב הַבָּשָׂר קָיָים – זה וזה מותר, אִם לֹא – אֲבָר אֲסוּר,
34 וּבִהְמָה מוֹתֶרֶת. וְשִׁמוּאֵל אָמַר: בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, אִם רוֹב הַבָּשָׂר קָיָים – זה וזה מותר, אִם
35 לֹא – אֲבָר אֲסוּר, וּבִהְמָה מוֹתֶרֶת. מִתְקִיף לָהּ רֹב נֶחֱמָן לְשִׁמוּאֵל: יֹאמְרוּ, אֲבָר מִמֶּנָּה מוּטָל
36 בְּאַשְׁפָּה, וּמוֹתֶרֶת? אָמַר לִיהִי רֹב אַחָא בַּר רַב הוּנָא לְרֹב נֶחֱמָן: לְרֹב נֶמִי, יֹאמְרוּ: אֲבָר מִמֶּנָּה מוּטָל
37 בְּאַשְׁפָּה וּמוֹתֶרֶת! אָמַר לִיהִי, הֲכִי קֵאָמִינָא: אֲבָר שְׁחִיָּה מִמֶּנָּה מוּטָל בְּאַשְׁפָּה, וּמוֹתֶרֶת שְׁלָחוּ מִתָּם:
38 הִלְכְּתָא בְּוֹתִיָּה דְרַב, הָדוּר שְׁלָחוּ: בְּוֹתִיָּה דְשִׁמוּאֵל, הָדוּר שְׁלָחוּ: בְּוֹתִיָּה דְרַב, וְאֲבָר עֲצָמוֹת מִמֶּמָּא
39 בְּמִשָּׂא. מִתִּיב רַב חֲסֵדָא: לֹא, אִם מִיָּהֳרָה שְׁחִיטָה טְרֵפָה אוֹתָהּ וְאֵת הָאֲבָר הַמְדוּלָּדֵל בָּהּ, דְּבָר
40 שְׁגוּפָה – תַּטְהֵר אֶת הָעוֹיָפִר, דְּבָר שְׁאִינוּ גּוֹפָה? אָמַר לִיהִי רָבָה: הָדוּרִי אֶפְרִיכִי לָמָּה לָּךְ אוֹתִיב
41 מִמִּתְנִיתִין: נִשְׁחַטָּה בְּהֶמָּה – הוֹכְשָׁרוּ בְּדַמְיָהּ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: לֹא הוֹכְשָׁרוּ! אָמַר
42 לִיהִי: מִתְנִיתִין אִיכָּא לְחֻזְיָי, בְּדַדְחִינָן. כִּי סָלִיק רַבִּי זִירָא אֲשַׁפְּחִיָּה לְרַב יְרֵמְיָה דִּיתִיב וְקָאָמַר לָהּ
43 לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לִיהִי: יִישֵׁר, וְכֵן תִּרְנָמָה אַרְיוֹךְ בְּכָבֶל. – אַרְיוֹךְ מִנּוּ – שְׁמוּאֵל, וְהָא מִיפְלָג פְּלִיג!
44 – הָדָר בִּיהִי שְׁמוּאֵל לִגְבִיָּה דְרַב, תִּנּוּ רַבָּנִן: נִשְׁבֵּר הָעֶצֶם וְיִצָּא לַחְיִין, אִם עוֹר וּבָשָׂר חוֹפִין אֶת רוֹבּוֹ
45 – מוֹתֵר, אִם לֹא – אֲסוּר. וְכַמָּה רוֹבּוֹ? כִּי אֵתָּא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רוֹב עוֹבִיּוֹ, וְאָמַרִי לָהּ:
46 רוֹב הַקִּיפּוֹ. אָמַר רַב פֶּפָּא: הַלֶּפֶךְ, פְּעִינָן רוֹב עוֹבִיּוֹ, וּבְעִינָן רוֹב הַקִּיפּוֹ. אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
47 עוֹר הָרִי הוּא בְּבָשָׂר. אָמַר לִיהִי רַב נֶחֱמָן לְעוֹלָא, וְלִימָא מַר: עוֹר מִצָּרָף לְבָשָׂר, דְּהָא "עוֹר וּבָשָׂר"
48 קִתְּנִי אָמַר לִיהִי: אֲנִי "עוֹר אוֹ בָשָׂר" תִּנּוּנָן. אִיכָּא דְאָמַרִי, [אָמַר עוֹלָא] אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עוֹר מִצָּרָף
49 לְבָשָׂר. אָמַר לִיהִי רַב נֶחֱמָן לְעוֹלָא, וְלִימָא מַר: עוֹר מִשְׁלִים לְבָשָׂר לְחוּמְרָא! אָמַר לִיהִי: אֲנִי עוֹבְדָא
50 יִדְעָנָא, דְּהָהוּא בַּר גּוֹזְלָא דִּתְּוָה בִּי רַבִּי יִצְחָק, דְּעוֹר מִצָּרָף לְבָשָׂר הָוָה, וְאֵתָּא לְקַמְיָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן
51 וְאִכְשָׁרִיָּה. אָמַר לִיהִי: בַּר גּוֹזְלָא קֵאָמַרְתָּ? בַּר גּוֹזְלָא דְרַבִּיכִי – שְׁאִנִּי! הִנְהוּ גִידִין רַבִּין דְּאֵתוּ לְקַמְיָה
52 דְרַבָּה, אָמַר רַבָּה: לְמָאי לִיחּוּשׁ לָהּ? חֲדָא, דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גִּידִין שְׁסוּפִין לְהַקְשׁוֹת
53 עוֹר הָרִי הוּא כְּבִשָׂר – אִם נִטַּל הַבֶּשֶׂר מִתַּחַת הָעוֹר, וְהָעוֹר חוֹפֶה אֶת עוֹבֵיו וְהִקְפּוֹ – כֹּשֶׁר. וְלִימָא מַר עוֹר מִצָּרָף לְבָשָׂר –
54 אֲנִי עוֹר אוֹ בֶּשֶׂר תִּנּוּנָא – בַּר בְּרִייתָא דְלַעֲלִי. וְלִימָא מַר עוֹר מִשְׁלִים לְבָשָׂר – דְּלִבְעִי רוֹב הַכִּסּוּי בְּבִשָׂר וּמִיעוּטוֹ עוֹר, לְהַצְטָרֵף בֵּין שְׁנֵיהֶם לְכִסּוּי רוֹב הָעֶצֶם. בַּר
55 גּוֹזְלָא – שְׁנִשְׁבַּרָה רַגְלוֹ. דְּרַבִּיכִי – עוֹר, לְפִיכֵךְ חֲשׁוֹב כְּבִשָׂר. הִנְהוּ גִידִין הֲרִבִּין – דְּהוּוּ מִצְטָרְפִי לְבִשָׂר וְחוֹפִין רוֹב עֶצֶם הַנֶּשֶׁבֶר.
56
57
58
59
60
61
62

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רטו

תוספות

- 1 נמנין עליהם – דאפילו לא נמנה אדם עם החבורה אלא לאכול מהן – יצא ידי
- 2 אכילת פסח, אלמא בשר נהנה. ריש לקיש – פליג עליה בפסחים ב"כיצד צולין"
- 3 (פד, ואמר: אין נמנין. והבא לאכשורי טרפה קאתי, ואיסורא דאורייתא היא, ואת
- 4 אמרת כו'. ואמאי אישתיק והאמר רבא – ביבמות לו.א) ב"החולין" – הלכתא
- 5 כריש לקיש בהני תלת, ותו לא: קנין פירות,
- 6 והחולין למעוברת, ומתנה באמצע. כולן
- 7 ב"החולין". אלמא, בהך גידין הרכין הלכתא
- 8 כרבי יוחנן, דאף על גב דסופן להקשות הרי הן
- 9 עכשיו בבשר: שאני הכא דהדר ביה רבי יוחנן
- 10 – מגידין הרכין, ואמר: כל מיד דסופן
- 11 להקשות – בטר סוף אולין. דמעיקרא הוה
- 12 סמך רבי יוחנן אהא דתנן ב"העור והרוטב"
- 13 (חולין קכב.א): עור הראש של עגל הרי הוא
- 14 בבשר לטומאת אוכלין ונבלות, ואף על גב
- 15 דסופו להקשות, והדר ביה ואוקמה להאיא
- 16 כיחידא. דאמר ליה – רבי יוחנן לריש לקיש
- 17 ב"העור והרוטב" דקבעי מיניה: עור הראש
- 18 של עגל הרי הוא מהו שיטמא? ואמר ליה: אינו
- 19 מטמא הואיל וסופו להקשות. ואמר ליה,
- 20 הרי שנינו: ואלו שעוריותיהן בבשר... עור
- 21 הראש של עגל הרי הוא! ואמר ליה: אל תקניטני
- 22 בה, שכלשון יחיד אני שונה אותה. כלומר,
- 23 יחידא היא ולא סבירא לן כוותיה.
- 24 דאישתקיל קורטיתא – לשון קורט, כלומר
- 25 מעט מן העצם נעכל ונפל לארץ. שהייה
- 26 תלתא ריגלי – לשאול הלכה לחכמים
- 27 הנאספים לרגל. אמר ליה רב אדא בר מתנה
- 28 – לבעל הבהמה. רבא בריה דרב יוסף בר
- 29 חמא – הוא רבא בר פלוגתיה דאביי.
- 30 דחריפא סביניה – לב פתוח לו בסברא.
- 31 מכדי נשכר העצם ויצא לחוץ תנן –
- 32 בברייתא דלעיל, מה לי נפל מיניה מה לי
- 33 איתניה? הואיל ועור ובשר חופין את רובו
- 34 – כשרה. מתלקט מהו – בשר הנותר
- 35 לכסות הרוב אינו יחד, אלא כאן מעט וכאן
- 36 מעט סביב העצם, ואם תצרפהו הרי רוב
- 37 הקיפו נכסה. מתרוסס מהו – שהיה הבשר
- 38 מרודד וקלוש וחופה את רוב העצם.
- 39 נתמסמס – בשר הנשאר לכסוי נרקב. קודרו
- 40 – נוטלו בסכין בקדירת ארובה. איבעיא להו
- 41 ניקב – אותו בשר החופה, נקב קטן בלא
- 42 חסרון. מהו – מי הוי ריעותא או לא? נסדק
- 43 – הבשר הנותר לכסוי, מהו? נקלף מעל
- 44 העצם – אותו בשר החופה, ואינו דבוק
- 45 בעצם, מהו? אם תמצוי לומר נקלף בלא
- 46 חסרון הבשר – כשר. ניטל שליש התחתון –
- 47 של עובי הבשר סמוך לעצם, הרי שני שלישי
- 48 עליונים עומדים באויר, מהו? תא שמע –
- 49 חדא מהנך בעיי, דאמר רבי יוחנן: עור הרי
- 50 הוא כבשר. אלמא, ניטל שליש התחתון ונשאר העור, ושני שלישי עומדים – כל שכן דכשר. דלמא התם דקנה משכא ידיה – שהחזיק העור בשלו. כלומר, התם לאו בניטל
- 51 הבשר מתחתיו והעור עומד באויר קאמר, אלא כגון שנשבר העצם בשיפולו שהוא ערום מבשר. סמוך לארכובה שאין שם אלא עור, והעור דבוק יפה בעצם ומחזיקו. נקדר
- 52 – הבשר בסכין מעל השבר בעגול כמין טבעת, ורוב הקיפו מכוסה. מהו – מי אמרין: כיון דנקדר בעגול – שוב אינו מעלה ארכובה, או לא אמרין? מפרטו בעצם – דעלמא,
- 53 ומתוך שהוא מוציא דם – מתחבר הבשר ונמשך זה אצל זה ומעלה ארכובה, וכן דרך הרופאים. מורף זריף – עושה חריצים בבשר ומכאיו המכה. והוא דקנה גרמא ידיה
- 54 – שאנו רואים שהעצם מחזיק בשלו, סביבות הקדירה מידבק העצם לבשר, וסימן התחלת עלות ארכובה הוא. משנה נפש היפה – שאין דעתו קצה בה מזמת מיאוס.
- 55 תאכלנה – ולא אמרין: אבר מן החי היא, שגם היא נותר בשחיטה האם. ואינה מטמאה – דלא חשיבא אוכל. ולא טומאת נבלות – אם מתה הבהמה. חישב עליה –
- 56 לאכילה. מטמאה טומאת אוכלין – אם נגעה בטומאה, דמחשבה משויא ליה אוכל. אבל לא טומאת נבלות – דלאו בשר הוא, אלא כשאר אוכל בעלמא הוא. אסורה
- 57 באכילה – ואף על גב דלא נפק אלא פורתא, וליכא למימר כל מיחיו הולד היה שם – שמה באותו מקצת יצא ראש הולד, והרי הוא כילוד. הכי גרסינן: סימן ולד באשה
- 58 וסימן ולד בבהמה. המבכרת – זהו פטר רחם שלה. ישליכנה לבלבים – שאין בה קדושה. דאף על גב דאין שליא בלא ולד, הבא רובה לאו בת מיקדשה היא. דדלמא נקבה
- 59 הוה, כדלקמן בגמרא (עמוד ב). ובמקדשין – כגון בהמת שלמים שהפילה שליא. תקבר – דכיון דאין שליא בלא ולד – קדשה, דבין זכר ובין נקבה דנפיק מבהמת הקדש
- 60 – קדיש. כפרשת דרכים – מקום שהדרכים מתפרשים לשנים. ודרך המנחשים לקוברת שם שלא תפיל עוד. דרכי האמורי – ניהוש, וכתוב (שמות כג): "ולא תעשה
- 61 כמעשהיהם". גמרא למה לי קרא – למימר: ולא שליתיה? פשיטא דאסורה, דשמה יצא הולד והרי הוא כילוד, ושליא בתריה אולא, ולא שריתה שחיטה! אסמכתא בעלמא
- 62 – ולדרשא אחרייתא. אתא. עיקר קרא לחותך מן הטחול ומן הכליות, כדאמר לעיל בפירקין (חולין טז.א). עור חמור – שהוא קשה ומאוס. ששלקן – בשלו הרבה מאד. אי
- 63 לטומאת אוכלין – אם נעשה אוכל לטמא טומאת אוכלין.

לטומאת

בנבלתה ולא בעור ולא בעצמות – ואם תאמר: אמאי לא מייתי מתניתין ד"העור והרטוב" (חולין ק"ב) דתנן בהדיא דהעור אינו מצטרף לטמא טומאת נבלות? ויש לומר: דמייתי מהבא משום דרבה בר רב חנא קאמר עלה: לא נצרכה אלא עשאו לציקי קדרה. דאמתניתין לא מצי למימר, דמתניתין איצטרך לאשמועינן משום צירוף. דאין מצטרפין.

ולא בעור – כשאין עליו כזית בשר, דהכי אמר ב"העור והרטוב" (חולין קכ"א). והתם נמי דרשין: "בנבלתה" – ולא בקלית סתומה. ושקולין הן. **המפלת** מין בהמה וחיה – לא הוי מצי למינקט נפל, משום דתוך שלשה חולין בו את השליא, כדאמר רבא בפרק "המפלת" (נדה כ"ב).

הריני מטיל עליה חומר שני ולדות – בקונטרס פירש דאיתא כרבנן. אבל מתוך הלשון דחומר שני ולדות משמע כרבי מאיר, דחשיב ולדות בהמה חיה ועוף. וכגון דרך בהמה חיה זכר, דאי היא נקבה – לא נפקא מינה מיד בחששא של שליא, אם לא היכא דחד קודם שקיעת החמה וחד לאחר שקיעה, כדאמרין גבי סנדל בפרק "המפלת" (נדה כ"ב). אי נמי, יש לומר דאיתא מתניתין כרבנן, דלא חשיבנא ליה ולד, וחומר שני ולדות הוי משום שליא גופה, ולא משום בהמה, ונותנין לה חומר זכר ונקבה. ומיהו, אי כרבנן איתא – הוה ליה למימר: תשב לזכר ולנקבה ולנדה, דשמא אין כאן ולד אחד. ולפירוש הקונטרס אתי שפיר הא דלא קאמר "ולנדה", דהיינו חומר שני ולדות דקאמר. ואם תאמר: לפי מה שפירש, דנקט בהמה וחיה דוקא, אבל הפילה נפל – לא חיישין לולד אחר, כיון דילדה כי אורחא. הא מתניתא ילדה כי אורחא, וחיישין באינה קשורה לולד אחר. ומאי סייעתא מייתי לרבי אלעזר? אדרבה, קשיא ליה מדרך ברייתא דנקט חיה ועוף דווקא, וסייעתא לרבי יוחנן? ויש לומר: דאין דהדר תלוי בבי אורחיה. אלא פשיטא ליה למסדר התלמוד דבצורת האדם תלוי הטעם שרגילה שליתה להתעבב, אבל אחר בהמה וחיה ועוף, לא שגא במעי אשה ולא שגא במעי בהמה – אין השליא רגילה להפדר מן הולד, אפילו ילדה הבהמה בר קיימא. ואם תאמר, דהכא קתני: שמא נימות, משמע דספקא הוא. ואם כן, אמאי אסורה השליא באכילה כשיצתה מקצתה ויש עמה ולד? והא ספק ספקא הוא: שמא אין כאן ולד אחר, ואפילו אם תמצי לומר יש כאן – שמא אין באותו מקצת רובא ולד. ובסוף פרק קמא דבבא קמא (יא"א) משמע דבספק ספקא שרי, דדייקין מינה דאין מקצת שליא בלא ולד, הא יש מקצת שליא בלא ולד – הוה ליה למשרי מספק ספקא? ויש לומר: דבברייתא דקתני "שמא" – היינו בשליא הבאה אחר הולד, ולעיל איירי בשליא הבאה קודם ולד. אי נמי, אסורה באכילה משום דגורנין מקצתה אטו רובא, כדמסיק בבבא קמא.

סמוך מיעוטא דנדה למחצה דנקבות כו' – והא דתנן בפרק שליש דבכורות (כ"א, ב): בהמה גסה ששפעה חררת דם – הרי זה תקבר ונפטרה מן הבכורה, ולא אמרינן ישליכנה לכלבים מהאי טעמא דהכא. דהתם לא אמרינן תקבר אלא כדי לפרסם דנפטרה מן הבכורה, כדאמר התם. ומה שאין דוחה לומר שם כן אלא משום קושיא דפריך ארבי חייא, דאמר: וכי מאחר דאינה מטמאה במגע ובמשא אמאי תקבר? ומשני: כדי לפרסמה כו' – בלאו הכי נמי היה צריך לטעם פרסום. אלא דאדריבי חייא לא ניחא ליה כל כך שתקבר משעם פרסום, כיון דאפילו ילדה דבר הקדוש לא בעי קבורה, משום דבטל. **רובא** בר מיקדש הוא – משום דאיכא נדמה דלא קדיש, קאמר רובא ולא כולה. ואם תאמר: והא בולד קדישם הכל קדוש, כדמוכח בתמורה בסוף פרק (כל הקרבנות) ("יש בקרבנות") (תמורה י"א). דקאמר: אבל כלאים טומטום ואנדרוגינוס – אי אתה מוצא אלא בולדות קדישים. אלמא כלאים הנוול מבהמה קדושה קדיש, וכל שכן נדמה, כדמוכח ב"מרובה" (בבא קמא ע"א). דקאמר: השתא כלאים מרבה ליה, נדמה מבועיא? ויש לומר: דסוגיא דהתם כמאן דאמר: ולדות קדישים במעי אמן הן קדושים, והכא – למאן דאמר: בהיותן הן קדושים. והא דנפל קדוש הכא היינו משום דילפינן מנכור דקדוש בבכורה. כדדרשין בבכורות "צ"ל: בבכורות ג"א. מדכתיב "שגור". אי נמי, אפילו למאן דאמר במעי אמן הן קדושים נקט הכא רובא, משום דאיכא דמות דיונה דלא קדיש.

אי לטומאת נבלות – תנינא! טומאת אוכלין – דתניא: העור והשליא אין מטמאין טומאת אוכלין; עור ששלקו, והשליא שחישב עליה – מטמאין טומאת אוכלין. **טומאת נבלות נמי תנינא:** "בנבלתה" – ולא בעור, ולא בעצמותיו, ולא בגידיו, ולא בקרניו, ולא בפלפלים; ואמר רבה בר רב חנא: לא נצרכה אלא שעשאו ציקי קדרה! – לעולם טומאת אוכלין, ושאינו עור חומר, דמאס. "שליא שציצתה". אמר רבי אלעזר: לא שגו אלא שאין עמה ולד, אבל יש עמה ולד – אין חוששין לולד אחר. ורבי יוחנן אמר: בין אין עמה ולד, בין יש עמה ולד – חוששין לולד אחר. – איני? והא אמר רבי ירמיה: לחומרא אמרה רבי אלעזר! אלא, אי אתמר הכי אתמר, אמר רבי אלעזר: לא שגו אלא שאינה קשורה בולד, אבל קשורה בולד – אין חוששין לולד אחר. ורבי יוחנן אמר: אנו אין לנו אלא שליא בלא ולד, אבל יש עמה ולד, בין קשורה בולד בין אין קשורה בולד – אין חוששין לולד אחר. והיינו דאמר רבי ירמיה: לחומרא אמרה רבי אלעזר. תניא פוותיה דרבי אלעזר: המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמה; בזמן שקשורה בהן – אין חוששין לולד אחר, אינה קשורה בהן – הריני מטייל עליה חומר שני ולדות, שאני אומר: שמא נימות שפיר של שליא, שמא נימוחה שליתה של שפיר. "המבכרת שהפילה". מאי טעמא? אמר רב איקא בריה דרב אמי: רוב בהמות יולדות דבר הקדוש בבכורה, ומיעוטא בהמות – דבר שאינו קדוש בבכורה, ומאי ניהו – נדמה; וכל היולדות – יולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות; סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות, והווי להו זכרים מיעוטא. "ובמקדשין תקבר". מאי טעמא? רובא בר מיקדש הוא. "ואין קוברים אותה". אבי ורבא דאמרי תרנויהו: כל דבר שיש בו רפואה – אין בו משום דרכי האמורי, אין בו רפואה – יש בו משום דרכי האמורי. ותנינא: אילן שמשיר פירותיו – סוקרו בסיקרא, וטוענו באבנים! בשלמא טוענו באבנים – כי היכי דניכחשו

ובכורו שור. וכל היולדות דרבן לילד מחצה זכרים ומחצה נקבות – הלכך, ולד זה ספק זכר ספק נקבה, ונקבה לא קרשה. ואם תמצי לומר זכר הוא – שמא נדמה הוא. הווי להו זכרים מיעוטא – ולמיעוטא לא חיישין. **רובא בר מיקדש הוא** – בין זכר ובין נקבה, חוץ מנדמה. יש בו משום רפואה – כגון משקה או סם, או לחש שלוחש על המכה. אין בו משום רפואה – כגון שעושין שלא על החולי, כגון קבורת שליא בפרשת דרכים וכיוצא בהם, שדומין לניחוש.

דניכחשו

אלא דאדריבי חייא לא ניחא ליה כל כך שתקבר משעם פרסום, כיון דאפילו ילדה דבר הקדוש לא בעי קבורה, משום דבטל. **רובא** בר מיקדש הוא – משום דאיכא נדמה דלא קדיש, קאמר רובא ולא כולה. ואם תאמר: והא בולד קדישם הכל קדוש, כדמוכח בתמורה בסוף פרק (כל הקרבנות) ("יש בקרבנות") (תמורה י"א). דקאמר: אבל כלאים טומטום ואנדרוגינוס – אי אתה מוצא אלא בולדות קדישים. אלמא כלאים הנוול מבהמה קדושה קדיש, וכל שכן נדמה, כדמוכח ב"מרובה" (בבא קמא ע"א). דקאמר: השתא כלאים מרבה ליה, נדמה מבועיא? ויש לומר: דסוגיא דהתם כמאן דאמר: ולדות קדישים במעי אמן הן קדושים, והכא – למאן דאמר: בהיותן הן קדושים. והא דנפל קדוש הכא היינו משום דילפינן מנכור דקדוש בבכורה. כדדרשין בבכורות "צ"ל: בבכורות ג"א. מדכתיב "שגור". אי נמי, אפילו למאן דאמר במעי אמן הן קדושים נקט הכא רובא, משום דאיכא דמות דיונה דלא קדיש.

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" ר"ט רש"י

1 הניכחוש חיליה – שמרוב שומנו הוא משירן. דלחיויה אינשי – סימן הוא
2 שמשיר פירותיו. וטמא טמא יקרא – צועק ואומר טמא הוא. כובסא – אשכול
3 תמרים וסימן הוא שמשיר פירותיו. כי האי תנא – לבקש עליו רבים רחמים.

הדרן בהמה המקשה

1 **משנה** אותו ואת בנו – משום דבעי
2 למימר: "בחולין ובמוקדשים", דאצטרך
3 למילף מקראי כדילפינן בגמרא – תנא נמי:
4 "בארץ ובחוצה לארץ", דלא איצטרך, דהא
5 חובת הגוף היא, וחובת הגוף נוהגת בין
6 בארץ ובין בחוצה לארץ. בפני הבית –
7 בזמן הבית. בפרק בתרא (חולין קלחב)
8 מפרש אמאי נקטיננה. שניהם כשרים –
9 משום דבעי למיתני סיפא "שניהם פסולין".
10 ובגמרא מפרש אמאי נקטיננה. והשני סופג
11 – משום לאו דאורו ואת בנו. ולא שנא
12 שחט את האם תחלה, ולא שנא שחט את
13 הבן תחלה, לא שנא שחטיננהו חד גברא,
14 ולא שנא תרי גברי – לף בגמרא דחייב.
15 הראשון חייב ברת – משום שחטי חרץ.
16 אבל השני פטור מן הכרת, דכיון דנשחטה
17 אמו – שוב אינו ראוי הבן לישחט בפניה,
18 דפטול משום מחוסר זמן, ואינו חייב משום
19 שחטי חרץ אלא אם כן ראוי לפנים, דכתיב
20 (ויקרא יז): "ואל פתח אהל מועד לא הביאו"
21 – הראוי לפתח אהל (מועד) חייב עליו
22 בחוץ, ואי לא – לא. ושניהם סופגין –
23 הראשון משום לאו דשחטי חרץ. דכתיב
24 (דברים יב) בהעלאת: "השמר לך פן תעלה",
25 ובזבחים (קא), ילפינן בהיקש שחט ממעלה
26 "שם תעלה... ושם תעשה", מה מעלה לא
27 ענש אלא אם כן הזהיר – אף שחט לא
28 ענש אלא אם כן הזהיר. חולין בפנים שניהם
29 פסולין – משום חולין שנשחטו בעזרה,
30 דיילפינן להו בקדושין בפרק "האיש מקדש"
31 (נבג), והשני סופג – משום אותו ואת בנו.
32 אבל משום חולין שנשחטו בעזרה – אזהרה
33 דילה היא (דברים יב): "כי ירחק וזבחת" –
34 ברחוק מקום אתה זובח, ולא בקירוב מקום
35 וקדושין נבג, קדשים בפנים – השני סופג
36 משום אותו ואת בנו. ופסול – משום
37 מחוסר זמן. חולין וקדשים בחוץ – דוקא
38 נקט הראשון חולין והשני קדשים, וכן כל
39 השנויים במשנה, דוקא נקט להו. והשני
40 סופג – משום אותו ואת בנו. קדשים בחוץ
41 – בתחלה, ואחר כך חולין בחוץ – פסול.
42 והשני כשר – באכילה, ואידי דתנא פסול
43 – תנא כשר. ושניהם סופגין – ראשון
44 משום שחטי חרץ, ושני – משום אותו ואת
45 בנו. חולין וקדשים בפנים שניהם פסולים –
46 ראשון משום חולין שנשחטו בעזרה, ושני
47 משום מחוסר זמן. והשני סופג – משום
48 אותו ואת בנו. חולין בחוץ ובפנים –
49 הראשון בחוץ והשני בפנים. קדשים בחוץ
50 ובפנים הראשון ככרת – משום שחטי
51 חרץ. ושניהם פסולין – ראשון – שנשחט
52 בחוץ, ושני – משום מחוסר זמן. ושניהם

1 **אותו** ואת בנו נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ – אידי דבעי למתני: "בחולין
2 ובמוקדשין, בפני הבית ושלא בפני הבית", שהם לצורך – קתני נמי: "בארץ
3 ובחוצה לארץ", ואף על גב דהוי שלא לצורך, דחובת הגוף היא. כיון דאיכא דוכתא
4 דהוי לצורך, כגון בראשית הגז. דהכי אמרינן ב"שילוח הקן" (חולין קלחב) ד"בארץ
5 ובחוצה לארץ" בכולהו שלא לצורך, לכד
6 מראשית הגז. ו"בפני הבית ושלא בפני הבית"
7 בכולהו הוי שלא לצורך, לכד מאותו ואת בנו
8 דאיצטרך. דהוה אמינא כיון דבענין קדשים
9 כתיב – לא לנהוג אלא בזמן דאיכא קדשים.
10 **מנין** לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשים – ואם
11 תאמר: ואמאי סלקא דעתך דלא אידי קרא
12 במוקדשין? הא סתמא כתיב! ואין לומר
13 דאיצטרך, שאם צריך לפסח, ואין לו אלא
14 אותו שנשחט בו ביום אביו או בנו, דסלקא
15 דעתך דאתי עשה דפסח ודחי לאו ד"אותו ואת
16 בנו", ולהכי איצטרך דלא דחי. דכי האי גונא
17 אמרינן לקמן ב"שילוח הקן" (חולין קמא, א) גבי:
18 לדבר מצוה מנין. דהא במחוסר זמן איכא לאו
19 ועשה, ובלאו קרא לא דחי ליה עשה! ונראה,
20 דמעיקרא קשיא ליה משום דשור הפסח הענין,
21 דמשמע למעוטי מוקדשין. דליכא למימר:
22 משום דלא תימא במוקדשין דוקא בא להפסיק,
23 דאם כן – ליכתביה בעלמא שלא בענין
24 דקדשים, וממילא הוה מוקמינן לקרא בכל
25 מילי. ולפי המסקנא צריך לומר דלשום דרשה
26 נכתב שם. ואם תאמר: בפרק "הזורע" (חולין
27 קלא), דדריש מקרא דאין מתנות נוהגים
28 במוקדשים, שזיה בדין שניהנו מקל וחומר.
29 ופרץ בגמרא: קרא למה לז? אי משום קל
30 וחומר, איכא למיפרך בו. מכל מקום, בלא קל
31 וחומר, אי לאו דמיעט קרא במוקדשים (לא) הוי
32 מוקמינן לקרא בכל מילי! ויש לומר: משום
33 דקרא דמתנות לענין חולין כתיב. אי מה
34 קדשים כלאים בו? – ואם תאמר, תקשה ליה
35 נמי: מה קדשים שלא בפני הבית לאו דכהאי
36 גונא אשכחן בפרק "שילוח הקן" (חולין דף
37 קלחב): סלקא דעתך אמינא, הואיל דלענין
38 קדשים כתיב, לא לנהוג אלא בזמן שיש
39 קדשים! ויש לומר: נהי דהוה צריך למיתני, מכל
40 מקום לא איצטרך קרא להכי. דאף על גב
41 דשלא בפני הבית אין קדשים קריבין, מכל
42 מקום מקדש קדיש.

הדרן עלך בהמה המקשה

1 **אותו** ואת בנו נוהג בין בארץ בין בחוצה
2 לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין
3 ובמוקדשין. כיצד? השוחט אותו ואת בנו, חולין
4 בחוץ – שניהם כשרים, והשני סופג את הארבעים.
5 קדשים בחוץ – הראשון חייב ברת, ושניהם פסולים,
6 ושניהם סופגים את הארבעים. חולין בפנים – שניהם
7 פסולין, והשני סופג את הארבעים. קדשים בפנים
8 – הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים
9 ופסול. חולין וקדשים בחוץ – הראשון כשר ופטור,
10 והשני סופג את הארבעים ופסול. קדשים בחוץ
11 בחוץ – הראשון חייב ברת ופסול, והשני כשר,
12 ושניהם סופגים את הארבעים. חולין וקדשים בפנים
13 – שניהם פסולין, והשני סופג את הארבעים. קדשים
14 וחולין בפנים – הראשון כשר ופטור, והשני סופג
15 את הארבעים ופסול. חולין בחוץ ובפנים – הראשון
16 כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים ופסול.
17 קדשים בחוץ ובפנים – הראשון חייב ברת, ושניהם
18 סופגים את הארבעים, ושניהם פסולים. חולין בפנים
19 ובחוץ – הראשון פסול ופטור, והשני סופג את
20 הארבעים וכשר. קדשים בפנים ובחוץ – הראשון
21 כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים ופסול.
22 **גמרא** תנו רבנן: מנין לאותו ואת בנו שנוהג
23 במוקדשין? תלמוד לומר: "שור או כשב או עז פי
24 יולד", וכתיב בתריה: "ושור או שה או ואת בנו
25 לא תשחטו ביום אחד" – לימוד על אותו ואת בנו
26 שנוהג במוקדשין. – ואימא: במוקדשין אין, בחולין
27 לא! – שור הפסח הענין. – ואימא: בחולין אין,
28 במוקדשין לא! – כתיב: "ושור" – וי"ו מוסיף על ענין
29 ראשון. – אי, מה קדשים – כלאים לא, אף אותו
30 ואת בנו – כלאים לא! אלמא תניא: אותו ואת בנו
31 נוהג בכלאים ובכוף ועוד, "שה" כתיב, ואמר רבא:
32 זה

1 **סופגין** – ראשון – משום שחטי חרץ, ושני – משום אותו ואת בנו. קדשים בפנים ובחוץ – השני סופג משום אותו ואת בנו. ומשום שחטי חרץ לא לקי, דמחוסר זמן
2 הוא, ואינו מתקבל בפנים. **גמרא** ידעה לקרבן אשה – וסמך ליה: אותו ואת בנו. שור הפסח הענין – דאי אקמאי קאי – נשתוק מיניה, ונכתוב: "ואותו ואת בנו",
3 דהא בשור ובשה איירי לעיל. במוקדשין לא – דהא אפסקיה. כלאים – רחל שילדה מן התייש, שחטה ואת בנה.

ועוד – קשיא לי עלה דהא דקתני: נוהג בכלאים – האמר רבא כו, אינו אלא
להוציא את הכלאים – דילפינן כולוהו מ"שה כשבים ושה עזים" ודברים יד, מדלא
כתיב "שה כשבים ועזים" – שמע מינה דלא מיקרי שה עד שיהו אביו ואמו כבשים
או שניהם עזים, אבל אחד כשב ואחד עז – לא הוי שה, או לרבות את הכלאים –
ותפשוט מהכא תרתי קושיתא. לחלק –
לחייב על אחד מהם, שישחוט או שור ובנו,
או שה ובנו. בנו – דחד משמע. עד שישחוט
שור ושה ובנו – של אחד מהם, תלמוד
לומר: "שור או" וגו', מאי לאו מאו נפקא ליה
– והכי קאמר: אילו נאמר "שור ושה" ולא
נאמר "או", הייתי אומר כו? לא מאותו –
נפקא ליה. והכי קאמר: אילו נאמר "שור ושה
ובנו", ולא כתיב "אותו" – הוה אמיתא: עד
דשחט תרי, ובריה דחד מיניהו – תלמוד
לומר: "אותו ואת בנו" – חד אב וחד בן. אבל
"או" – לכלאים אתא. הניחא לרבנן – לקמן
בעי מאי חנניה ומאי רבנן. כרבי יונתן –
דאמר: אף על גב דלא כתיב "או" – כמאן
דכתיב "או" ומי, וכל הויא דכתיב "פלוני
ופלוני" – או האי או האי משמע. דתניא איש
אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא –
קלל שניהם, אחד מהם מניין? תלמוד לומר
– בספיח: "אביו ואמו קלל". אביו קלל ואמו
קלל – כלומר, בתחלת המקרא סמך קללה
לאביו, ובסוף המקרא סמך קללה לאמו,
למימרא דאו האי או האי. רבי יונתן אומר –
"אביו ואמו" משמע נמי: או האי או האי.
וסיפיה דקרא – לדרשא אחרינא, להביא את
המקלל לאחר מיתה שחייב. בפני עצמו –
כלומר, או זה או זה. בנקבות – האם ובנה.
ואינו נוהג בזכרים – דאין חוששין לזרע
האב, ואם שחט זכר – מותר לשחוט בנו
ובתו. באם על הבנים – שלוח הקן, שהזוהר
(דברים כב) שלא ליקח שניהם. בנקבות –
דכתיב (שם): "והאם רובצת", ולא האב רובץ.
לא עשה בה מזומן – דתניא (חולין קלטב):
"כי יקרא" – פרט למזומן, כלומר, עוף שלו
אינו חייב בשילוח. תאמר באותו ואת בנו כו'
– והואיל וחמור הוא, ינהוג בשניהם. אותו
אחד ולא שנים – באחד הוא נוהג ולא
בשנים. ומעתה, שחלק הכתוב, ואי אפשר
לומר שינהוג בשניהם, אלא או בזכרים או
בנקבות. וזכיתי לדון – מעתה אני רשאי
ללמוד מדין הראשון באי זו ינהוג. דהשתא
ליכא למיפרך: תאמר באותו ואת בנו שעשה
בו מזומן כשאינו מזומן, לפיכך ינהוג בזכרים
ולא בנקבות. דמאי חומרא היא זו לומר כן?
מה לי זכרים ומה לי נקבות! ואם נפשך לומר – ולהשיב תשובה על דין זה, יש לי
טעם אחר: הרי הוא אומר "בנו" – משמע שנראה לו כבן. שכרוך – ודבוק תמיד
לילך אחריו, ודרך הולד להיות כרוך אחר האם. מאי אם נפשך לומר – מה היה לו
להשיב על בנין אב הראשון?

ואורא

משום דמקדשים נפקא: ויש לומר: דכן דרך התלמוד, שעושה כאילו קים ליה בפסח ממקום אחר. וכענין זה יש בריש קדושין (ג.) ובפרק "עזרה" (כתובות מו.) גבי קדושי הבת לאביה,
דקאמר: וכי תימא נילף מבשח ופגם, ואף על גב דבשח ופגם גופיה לא קים לן דהוי דאביה אלא מקדושין בפרק "אלו נערות" (כתובות מב ד"ה דאי).

א לרבות את הכלאים – אף על גב דמ"א כשב"מ מעטינן כלאים – ה"מ מעטין דקרא, והכא מעטין דקרא. כדאמר ב"מורב"ה" (בבא קמא עזב.) ואם תאמר, והיכי פריך לעיל: ואימא
במקדשין אין בחולין לא? היכי מצי למימר הכי? אם כן אמאי איצטריך "או" לרבות כלאים? דכלאים בקדשים ליכא. כדקאמר: אי מה כלאים בקדשים לא? ויש לומר: דאי הוה מוקמינן
קרא דאותו ואת בנו דוקא במקדשים, אם כן לא הוה דרשינן "או" לרבות כלאים, אלא הוה מוקמינן לדרשא אחרת: "עד שיפרוט לך הכותב יחדו" – ואם תאמר: ולרבי יאשיה, אמאי כתיב
קרא (דברים כב) "יחדו" ב"לא תחרש"? ויש לומר: דאיצטריך, דהוא אמיתא דאסור אף על פי שאינם קשורים. וכן גבי לבישת כלאים, אי לא כתיב "יחדו" – הוה אמיתא דאפילו מלבושים
אחד של צמר ואחד של פשתים לא ילבש, אף על פי שאינם תפורים יחד, ד"מיחדו" דרשינן דתוכף תכפיה אחת אינו חבור. ורבי יונתן, לא משום דפרט הכתוב "יחדו" בחיז דרש, אלא דאצטריך
כדפירשת, אלא מסביר דנפשיה קאמר הכי. ולחכי לא קאמר "כדרך שפרט לך הכותב בכלאים", כדאמרינן בפרק "כל שעה" (פסחים כא.) כדרך שפרט לך הכותב בנבלה. מה כשחייב
באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים – דאם דקרא משמע ליה דוקא, ולא משום שאורחה להיות רובצת. מדכתיב (דברים כב) "שלח תשלח את האם", דהוה ליה למכתב "שלח תשלחנה"
כיון דכתיב כבר "לא תקח האם", לכך משמע ליה דוקא. מי שבנו כרוך אחריו – ואם תאמר: אם כן, למה לי דמיתור קרא גבי שלוח הקן? נילף קל דחומר מאותו ואת בנו שעשה בו מזומן
כשאינו מזומן? ויש לומר: דאי לא דחוינן בשלוח הקן דאם דוקא – לא הוי דרשינן באותו ואת בנו שבנו כרוך אחריו.

ולחנניה

זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא כלאים – פירש בקונטרס, דילפינן
כולוהו מ"שה כשבים ושה עזים", וקשה לפירושו: ד"במורב"ה" (בבא קמא עזב.) מסיק
דבנין אב דרבא איצטריך לפדין פטר חמור, כדתנן: אין פודין לא בעגל ולא בכלאים. ופריך
התם: ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים מפני שהוא שה, למאי אתא? ומשני: לטמא שגולד מן
הטהור ועבורו מן הטמא, ודלא כרבי יהושע, דאי
כרבי יהושע – מ"שה כשבים ושה עזים" נפקא.
משמע בהדיא דבנין אב דרבא לא הוה מ"שה
כשבים ושה עזים" ונראה, דמ"שה" דפסח עביד
בנין אב. תדע, מדמסיק ב"מורב"ה" דלפטר חמור
איצטריך בנין אב דרבא, ובסוף פרק קמא דבכורות
(יבא,) יליף לה מ"שה" "שה" של פסח. אבל קשה:
דמאי שנא דהכא קרי ליה בנין אב, ובבכורות
עביד ליה גזרה שה: נאמר כאן "שה", ונאמר
להלן "שה"? ועוד, דמאי שנא דנקט רבא כלאים
טפי מעגל חזיה טרפה ושחוטא: דכולוהו מפיק
התם מ"שה", כדקאמר התם: מה להלן פרט לכל
השמות הללו וליכא למימר דטרפה ושחוטא
נפקא ממשמעותיה דשה, ולא דוקא נקט "פרט
לכל השמות", דהכי נמי עגל חזיה נקט התם, אף
על גב דהוא נפקי ממשמעותיה ד"שה", אלא
ניחא ליה לכלול כולם יחד. דהא פר – אפילו
שחוט קרי "פר", כדאמרינן בפרק "הוציאו לו"
(יומא מטב.) ושה נמי, הוי נמנין עליו אפילו אחר
שחיטה אי לא דכתיב "מזויות משה" – מחיותיה
דשה, כדאמר התם. וטרפה נמי חשיבא שה,
דמחייב ב"מורב"ה" (בבא קמא עזב.) במורכ טרפה
בארבעה וחמשה אף על גב ד"שה" כתיב התם.
והכי נמי תנא: אותו ואת בנו נוהג בטרפה. ואפילו
רבי שמעון לא פליג אלא משום דהוויא שחיטה
שאינה ראויה! ועוד קשה: דבאותו ואת בנו
ובתשלומי ארבעה וחמשה, נמעט טרפה מבנין
אב ונראה לי, דטרפה ושחוטא נפקי מגזרה שה
ד"שה" "שה" מפסח, כדאמר בבכורות (יבא,)
ועגל חזיה – ממשמעות ד"שה", וכלאים –
מבנין אב דרבא. דמגזרה שה לא מסתבר
למעוטי כלאים כמו טרפה ושחוטא, דאית לן
למימר: "תפדה" "תפדה" ריבה, כיון דשה גמור
הוא, בין דאזולת בתר אב בין דאזולת בתר אם.
אבל מבנין אב ממעט שפיר, דהכי כתיב: "שה
תמים וגו' ומן העזים תקח", דמשמע: עד שיהא
אביו כשב ואמו כבשה. ומיותר הוא, דלגופיה לא
איצטריך, דמשאר קדשים נפקא, דממעטין
כלאים מ"מא כשב". אלא ללמד בעלמא אתי,
דכל מקום שנאמר "שה" אינו אלא להוציא
כלאים. ואף על גב דכתיב נמי בהאי קרא
"תמים", דנפיק משאר קדשים – לשום דרשא
נכתב. והא דלא ממעטין באותו ואת בנו

ובתשלומי ארבעה וחמשה טרפה בגזרה שה ד"שה" "שה" מפסח – אפשר דאינו מופנה.
והשתא ניחא נמי, כי בעי ב"מורב"ה": לרבי אלעזר דמתיר בכלאים, בנין אב דרבא למאי
הלכתא? לקדשים. ולא קאמר: לטרפה ושחוטא, דנהוג מגזרה שה נפקי. ואם תאמר,
וב"מורב"ה" דקאמר: ובנין אב דרבא למאי הלכתא? אי לקדשים – בהדיא כתיב בהו. משמע
דאי לא כתיב בהו כלאים בהדיא – הוה ניחא. והא עיקר בנין אב לא איתיר בפסח אלא

משום דמקדשים נפקא: ויש לומר: דכן דרך התלמוד, שעושה כאילו קים ליה בפסח ממקום אחר. וכענין זה יש בריש קדושין (ג.) ובפרק "עזרה" (כתובות מו.) גבי קדושי הבת לאביה,
דקאמר: וכי תימא נילף מבשח ופגם, ואף על גב דבשח ופגם גופיה לא קים לן דהוי דאביה אלא מקדושין בפרק "אלו נערות" (כתובות מב ד"ה דאי).

חולין. פרק חמישי – אותו ואת בנו דף עט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכג רש"י

ואודא שמואל למעמיה – דאית ליה חוששין בבהמות לזרע האב. הנולדין מן
הסוס – נקבה. אף על פי שאביהן חמור מותרין – פרד זכר בן סוס נקבה, עם
פרדה נקבה בת סוס נקבה. ולא אמרינן: אתי צד סוס ומשתמש בצד חמור, שצד
סוס וחמור יש בשניהם. להא לא חיישינן, ממה נפשך: אי חוששין לזרע האב –
שניהם שוין, שבשניהם יש צד סוס וחמור,
ואי אין חוששין – הרי כולן מין סוס. אבל
– פרידים הנולדים מן הסוס נקבה – אסורים
עם פרידים הנולדים מן החמור נקבה. דשמא
אין חוששין לזרע האב, והוי האי כוליה סוס
והאי כוליה חמור. זו דברי רבי יהודה –
דאמר (שמא) אין חוששין, לפיכך אסורים.
אבל חכמים אוסרים – כולן מותרים,
שבשניהם יש שני צדדין. ומדקרי שמואל
לחנניה בלשון "חכמים" – שמע מינה
סבירא ליה דהלכתא כחנניה. מיפשט
פשיטא ליה – ומשום הכי אסר. או ספקי
מספקא ליה – ומשום הכי אסר. נפקא
מינה למישרי פרי עם האם – פרד בן סוס
נקבה, להרביע על סוס נקבה. פרי עם האם
אסור – משום דלמא חוששין. אלא לאו
דאבוה דהאי סוס ואבוה דהאי חמור –
והכי קאמר רבי יהודה, דמרביעים סוס גמור
על פרד בן סוסיא. ומאי "שאביהן חמור" –
אביו של פרד קאמר. לא לעולם – אימא
לך ספוקי מספקא ליה. ומשום הכי הנולדים
מן הסוס ומן החמור מותרין זה בזה –
כדפרישית לעיל ממה נפשך. מהו דתימא
אתי צד סוס וכו' – מהו דתימא: ליתסרו
הנולדים מן הסוס או מן החמור נמי זה עם
זה, משום דלמא חיישינן לזרע (האם)
והאב, ואתי צד סוס וכו'. קא משמע לן –
דהא לא אמרינן, שאין כאן צד סוס מיוחד
וצד חמור מיוחד. הילכך אין מוזכרין כאן
צדדים, דהא מבלבל זרעיה, ומינא באפי
נפשיה הוא דמקרי, והוא מין בפני עצמו
מעין סוס וחמור. אלא מינה – פרד. והא
אלא מינה קתני – ואי לא ידעינן אי בת
סוסיא ואי בת חמורה, מאי פרד מרביעין
עלה? האמר רבי יהודה: הנולדים מן
הסוסיא – אסורין בגולדין מן החמורה! לא
מין סוס – לא סוס גמור ולא פרד בן סוסיא.
אלא מינה – כלומר, עד שיועד לך מאיזה
מין הוא. בר חמרא – אמו דיתה חמורה.
צניף – צלול, והוא לשון צעקת הסוס.
גנובתיה = זנוב. גידמת – מזנוב ומאזניים.
בריספך – עגלה שזיהה רוכב בה. דדמיין
להדי – באזניים ובזנוב, משום מנהגי
בבלאים. קסבר אין חוששין – והוי כלאים
בני החמורה ובני הסוסיא. דאי חוששין –
כולן שוין, שבכולן יש שני צדדים.
וסימנין

ולחנניה כתיב אותו וכתיב בנו – ואם תאמר: ולשתוק מ"אותו" ומ"בנו", ולכתוב "בן"
ויש לומר: דלא מדכתיב "את בנו" ולא כתיב "בן" קדריש, אלא "בן" נמי
משמע דכרוך אחריו. מהו דתימא אתי צד סוס ומשתמש בו קא משמע לן – לא דמי
לחצי עבד וחצי בן חורין (חגיגה ב). דאסור בחצייה שפחה וחצייה בת חורין, משום
דאתי צד עבדות ומשתמש בצד חירות. דהכא
כלאים אמר רחמנא – דוקא תרי מיני, וכל
פרדות הבאין מטוס וחמור – מין אחד הוא.
הרבעת פרד אם חוששים או אין חוששים לזרע
האב
עיייל לי הנך דדמיין להדי – משמע דרבי
אבא סבר כרבי יהודה, וכן אבבי דאמרי:
עבי קליה בר חמרא, וכן רב פפא דאמר: רברבן
אודניה וזוטרא גנובתיה בר חמרא – כולו
סבירא להו כרבי יהודה, ובפרק שני "דייני
גזרות" (כתובות קיא.) אמרינן: הלכה כרבי
יהודה בפרדות. "ושור או שה" דאותו ואת בנו
מותרגמין: "תורתא או שיתא" (ויקרא כב) –
משמע דאין נוהג בזכרים, והיינו דלא כחנניה.
ומיהו, שמואל פסק כחנניה. ועוד, דסתם
מתנינן דסוף פרק "אלו מומין" (בכורות מה.ב):
אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה, אותו ואת
בנו – מוקי לה התם כחנניה. ועוד, לחנניה כרבי
יונתן. ובפרק "השואל" (בבא מציעא צה.ב) אמר
דאביי סבר לה כרבי יאשיה ורבא סבר לה כרבי
יונתן, וקיימא לן כרבא לגבי דאביי, ומיהו,
אפילו קיימא לן כרבי יהודה בפרדות, כדפסיק
בסוף פרק תרעא דכתובות (קיא.ב) – אין להחזיר
אותו ואת בנו בזכרים, דהא מסקנא הכא דרבי
יהודה ספוקי מספקא ליה. ואם תאמר: דמסקנא
בשמעתין בסמוך, דבין לרבי אליעזר ובין לרבנן,
ספוקי מספקא להו אי חוששין לזרע האב אי
לאו. ואמאי מספקא להו? והא אמרינן לקמן
בפרק "הזורע" (קלב.א) גבי מתנות: לרבי
אליעזר מבעי ליה אם "שור אם שה" לחלק,
ורבנן נפקא להו לחלק "מאת זובחי הזבח".
ולרבי אליעזר "מאת זובחי הזבח" אתא
לכדרבא, דהדין עם הטבח. ואם כן, מדבעי להו
קרא לחלק – מכלל דאין חוששין לזרע האב,
כדמשמע לעיל! ויש לומר: דודאי אי חוששין
לזרע האב – לא צריך קרא לחלק. אבל משום
דמספקא להו שמא אין חוששין, קבעי קרא
לחלק, משום דלמא אין חוששין, ואתא קרא
לחלק. ואי חוששין, לרבנן אתא קרא ד"מאת
זובחי הזבח" לכדרבא דהדין עם הטבח. ולרבי
אליעזר אתא "אם שה" לחייב במתנות כדרדשי
רבנן. ומשום דמספקא ליה לרבי אליעזר אי
אתא לחלק או לחייב במתנות – פטר רבי
אליעזר, דהמוציא מתבירו עליו הראיה. ואם
תאמר: דהא דקאמר רבי יוחנן התם, דדרשי רבנן
"אם שה" לרבות את הכזיב דחייב במתנות, היכי
דמי? אי בצבי האב עליו התיישה כדמסקנא
בשמעתין דבהכי פליגי, והתם נמי בריש ההוא
שמעתא אמרינן הכי – אם כן סברי דחוששין
לזרע האב, ואתא קרא לרביי דחייב בכל
המתנות. דאי אין חוששין, אם כן לא צריך רבי.

ואם כן לא צריך קרא לחלק! ונראה לפרש, דלרבי יוחנן כיו דהתם לא מיתוקם אלא בתייש האב על הצבייה, ובין חוששין לזרע האב ובין אין חוששין קרא לחייב בכל
המתנות. ואם תאמר: דמשמע התם דלא פטר רבי אליעזר אלא במתנות וכסו, אבל אהא דאמר רבנן: חלבו אסור כחלב בהמה – לא פליג, מדלא קאמר נמי מותר. ואמאי? והא
אפילו חוששין לזרע האב, הא אית ליה לרבי אליעזר ד"שה" ולא מקצת שה, ואם כן תייש האב על הצבייה לשתרי חלבו? וכי תימא, דקסבר רבי יוחנן דלרבי אליעזר נמי אמרינן
"שה" ואפילו מקצת שה, אם כן אמאי פטר הכא באותו ואת בנו? ויש לומר: דסבר רבי יוחנן דפליגי הכא באותו ואת בנו למלקות, ובצבי האב על התיישה. דלרבנן, אפילו למלקות
אמרינן "שה" ואפילו מקצת שה, ורבי אליעזר פטר ממלקות, דמספקא ליה אי אמרינן "שה" ואפילו מקצת שה, אבל מודה דאיכא איסורא. אי נמי, לעולם סבירא ליה ד"שה" ואפילו
מקצת שה לא אמרינן, ושאיני חלב דרבי קרא. כדרדשינן בריש פרק בתרא דיומא (עד.א): "כל חלב" – לרבות כיו חצי שיעור. ומיהו קשה: בתייש האב על הצבייה, אמאי פטר רבי
אליעזר מכסוי? והא דלמא אין חוששין לזרע האב, והוי כולו צבי? וצריך לומר, ד"רבי אליעזר פטר" לא קאי אלא אמתנות. וכן משמע לשון המשנה במסכת בכורים (פרק שני משנה)
דתנן: רבי אליעזר פטר, שהמוציא מתבירו עליו הראיה. וכן כתב רבינו תם בפרדות כרבי יהודה, ואותו ואת בנו נוהג בזכרים לאיסורא ולא למלקות.
אילימא

אילימא דשחטה לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בהיא צבייה כו' – תימנה: ודלמא דשחט ליה לחישי ובנו, ופליגי אם חוששין לזרע האב ונדה בזכרים אי לא. והא דפליגי בכי – לאשמועינן ד"בנו" ואפילו כל דהו **ורבי** אליעזר סבר אין חוששין כו' – הוה מצי למימר: לכולי עלמא חוששין, וב"שה" אפילו מקצת שח פליגי, ואפילו בצבי הבא על התיישה שילדה בת ובה ילדה בן. אלא דניחא לאוקומי פלוגתא בחוששין לזרע האב, דמצינו פלוגתא דתנאי. אבל ב"שה" ואפילו מקצת שח – לא אשכחן פלוגתא דתנאי.

בין לרבנן בין לרבי אליעזר לשחוט וליכסי צבי ואפילו מקצת צבי – הקשה הרב רבי שמואל מוורדון: הא גבי מתנות, כי אמרין "שה" ואפילו מקצת שח – לא חשיב משום הכי כולו שח להתחייב בכל המתנות. אם כן הכא נמי – לא חשיב כאילו הוא כולו דם צבי, אלא חציו. ובפרק קמא דביצה (חב), אמרין: לא כו' בלבד אמרו, אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם זה בזה – אסור לכסות ביום טוב ויש לומר, דאמרין התם: במה דברים אמורים – בשתי דקירות, אבל בדקירה אחת – חייב לכסות. והכא נמי, כיון שכל משהו שבו חציו דם צבי – חייב לכסות.

ומדלרבנן מספקא להו מכלל דלרבי אליעזר פשיטא ליה אלא הא דתניא כו' – משמע: משום דלרבי אליעזר פשיטא ליה, קשה ליה מהך ברייתא דמתנות. ותימנה: דאפילו מספקא ליה – נמי יכול להקשות, כל כמה דלא מוקמינן פלוגתייהו ב"שה" ואפילו מקצת שח! **לימא** ליה אייתי ראייה – ואף על גב דרב אסי קאמר בפרק קמא דבבא קמא (ט,א) ובפרק "בית כור" (בבא בתרא ק"א), גבי אחין שחלקו, ובא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהם – דנטול רביע בקרקע ורביע במעות, משום דמספקא ליה אי יורשין הוּו אי לקוחות הוּו, ונטול מספיקא מחצה ממה שהיה לו לטול, ולא מצי אמר ליה: אייתי ראייה דיוורשין הוּו ושקול – יש מקומות שתקנו חכמים מחמת הספק שיטול מחצה. וב"המוכר את הבית" (שם ע"א) מפורש באורך.

כו'

וסימנין דאורייתא. תנו רבנן: **אותו ואת בנו נדה בפלגים ובכזי. רבי אליעזר אומר: פלגים הפא מן העז ומן הרחל – אותו ואת בנו נדה בו, כו' – אין אותו ואת בנו נדה בו. אומר רב חסדא: איזהו כו' שנחלקו בו רבי אליעזר וחכמים – זה הפא מן התייש ומן הצבייה. היכי דמי? אילימא בתייש הפא על הצבייה וילדה, וקא שחט לה ולברה; והאמר רב חסדא: הפל מודים בהיא צבייה ובנה תייש – שפטור, "שה ובנו" אומר רחמנא, ולא צבי ובנו! אלא, בצבי הפא על התיישה וילדה, וקא שחט לה ולברה; והאמר רב חסדא: הפל מודים בהיא תיישה ובנה צבי – שחייב, "שה" אומר רחמנא, ובנו כל דהו! – לעולם בתייש הפא על הצבייה, וילדה בת, ובת ילדה בן, וקא שחט לה ולברה; רבנן סברי: חוששין לזרע האב, ו"שה" – ואפילו מקצת שח. ורבי אליעזר סבר: אין חוששין לזרע האב, ו"שה" ואפילו מקצת שח – לא אמרין. – ולפלוג בחוששין לזרע האב, בפלוגתא דתנניה ורבנן! – אי פליגי בהדיא, הוה אמינא: בהא – אפילו רבנן מודו, ד"שה" ואפילו מקצת שח – לא אמרין, קא משמע לן. – והא דתנן: כו' – אין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו – אין מכסין את דמו; במאי עסקין? אילימא בתייש הפא על הצבייה וילדה, בין לרבנן בין לרבי אליעזר – לשחוט וליכסי, "צבי" – ואפילו מקצת צבי! אלא, בצבי הפא על התיישה וילדה, אי לרבנן – לשחוט וליכסי, אי לרבי אליעזר – לשחוט ולא ליכסי! – לעולם בצבי הפא על התיישה, ורבנן ספקי מספקא להו, אי חוששין לזרע האב אי אין חוששין. – ומדלרבנן מספקא להו, לרבי אליעזר פשיטא ליה. והא דתנניא: הורע והלחיים שור טוב. ופרכין: מדלרבנן מספקא להו, מכלל דרבי אליעזר דאמר: אין נדה – אפילו מספקא קאמר, דפשיטא ליה דאין חוששין. והא דתניא כו', ורוע ולחיים וקבה – אם שור אם שח" כתיב בהו (דברים יח), ומשמע דאין נדהגין בחיה. אי נימא בתייש הפא על הצבייה וילדה – דאי אין חוששין לזרע האב, אפילו מקצת שח ליכא. בשלמא לרבי אליעזר דפטר קסבר שח ואפילו מקצת שח לא אמרין – ביה בהא, כדאמרן, דפשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב, הילכך אפילו מקצתו ליכא. אלא לרבנן נהי נמי דקסברי שח ואפילו מקצת שח – אמרין, היכא דעד שיות מן האם. מיהו, הכא דעד שיות אלא מן האב, ואוקימנא דלרבנן מספקא להו אי חוששין אי לא. בשלמא פלגא לא יחייב ליה – גרסינן, כלומר, בשלמא פלגא דמתנות לא פרכין עליהו מידי, דודאי פשיטא ליה דלא יחייב ליה. דאי נמי חוששין, ושה ואפילו מקצת שח – לא מייחייב אלא פלגא דעד שיות. דכיון דאפשר למיפלגניהו – יחייב פלגא דשיות. אלא הא קשיא לן: איך פלגא גופיה דקא מחייב רבנן למיתביה לבדן, אמאי? והא כהן מוציא מחבירו הוא, וקימא לן בכל דבר ספק: המוציא מחבירו עליו הראיה. ונימא האי ישראל לכהן: אייתי ראייה דחוששין לזרע האב, ושקול פלגא דעד שיות. וכל כמה דלא אייתית ראייה – אפילו פלגא לית לך, דאפילו מקצת שח ליכא! אלא בצבי הפא כו' – דאיכא דעד שיות מן האם. בשלמא לרבנן – אף על גב דמספקא לן שמוא חוששין, ולא הוי כוליה שח, ואיכא למיפטר: אמאי יחייב ליה כוליה? איכא לתרצי: מאי חייב דקאמר רבנן – חייב בחצי מתנות, משום דעד שיות דאם. ואידך פלגא אמרין ליה: אייתי ראייה דאין חוששין, והוי כוליה שח ושקול. ליחייב בכולהו – דהא פשיטא ליה דאין חוששין, וכוליה שח הוא! הכי גרסינן: לעולם בצבי הפא כו'. – ולקמיה מתרין רב פא לכולהו מתנייתא. בין דאותו ואת בנו ובין דכסי ובין דמתנות.**

וסימנין דאורייתא – מדסמין אסימנין ושרי אסורא עליהו, שמע מינה: הא דסמנין אסימנין בחזרת אברה, כדאמרין ב"אלו מציאות" (בבא מציעא כז,א) – דאורייתא היא. דאי דרבנן, נהי דעבוד רבנן תקנתא בממונא, באיסורא מי מצו מתקני? אלא שמע מינה דאורייתא היא. והתם ב"אלו מציאות" מיבעיא לן סימנין דאורייתא או דרבנן. כו' – מן התייש ומן הצבייה. ואף על פי ד"שור או כשב" כתיב (ויקרא כב), ולא כתיב צבי ואיל. הכי גרסינן: רבי אליעזר אומר כלאים הפא מן העז ומן הרחל אותו ואת בנו נדה בו, מן הכזי אין אותו ואת בנו נדה בו. וכן הוא בתוספתא. ולא גרסינן: "מן התייש ומן הצבייה אין אותו ואת בנו נדה בו", דאם כן, מאי אתא רב חסדא לאשמועינן? איזהו כו' שנחלקו בו כו' – לאפוקי ממאן דאמר וחולין פ"א: כו' בריה בפני עצמו הוא. ובנה תייש – שילדה מן התייש. שח אמר רחמנא ובנו כל דהו – על האם הקפיד שתהא בהמה, אבל על הבן לא הקפיד, ואפילו הוא חיה. ובת ילדה בן – האי בן לאו דוקא, דהוא הדין לבת. חוששין לזרע האב – יש באם הזאת מקצת שח, ו"שה" דאמר רחמנא – אפילו במקצת שח משמע. ורבי אליעזר סבר אין חוששין – הלכך, שח ואפילו מקצת שח לא אמרין, כלומר, ליכא למימר בה. וליפלגו בחוששין בפלוגתא דתנניה – ונימא רבי אליעזר: אינו נדה בזכרים, ונימרו רבנן. נדהגו הוה אמינא כהא אפילו רבנן מודו – דאף על גב דחוששין – ליכא אלא מקצת שח, ו"שה" אפילו מקצת שח – לא אמרין. אין שוחטין אותו ביום טוב – לפי שאין יכול לכסותו ולדחות יום טוב מספק אם שחטו. לשחוט וליכסי – דהא מצד האם הוא צבי, והכל מודים דחוששין לאם. ואי נמי חוששין לאב – מקצת צבי מיהא איכא. והא אמרן דדברי הכל, כי איכא מקצת – מייחייב במצות דשייכי ביה, כיון דאמר רחמנא צבי חייב בכסוי – אפילו מקצת צבי במשמע. אלא בצבי הפא כו' – דלית ביה עד צבי אלא מן האב, אמאי אין שוחטין? אי לרבנן – דאמרין: חוששין – בר כסוי הוא. ואי לרבי אליעזר – בהמה גמורה היא, ואין כאן ספק. לעולם הא בצבי הפא על התיישה – ורבנן היא. ואף על גב דמחייב לעיל משום חוששין לזרע האב – לאו מיפשט פשיטא להו, אלא מספקא להו. הילכך, גבי אותו ואת בנו בתייש הפא על הצבייה – לחומרא, ואמרין: חוששין, ואיכא מקצת שח. וגבי כסוי נמי לחומרא, בצבי הפא על התיישה נמי לא ישחוט ביום טוב, שמוא חוששין, ואנן צבי ואפילו מקצת צבי קים לן, וצריך כסוי, והוא אינו יכול לכסות, שמוא אין חוששין, ומחלל

ב"שה"

יום טוב. ופרכין: מדלרבנן מספקא להו, מכלל דרבי אליעזר דאמר: אין נדה – אפילו מספקא קאמר, דפשיטא ליה דאין חוששין. והא דתניא כו', ורוע ולחיים וקבה – אם שור אם שח" כתיב בהו (דברים יח), ומשמע דאין נדהגין בחיה. אי נימא בתייש הפא על הצבייה וילדה – דאי אין חוששין לזרע האב, אפילו מקצת שח ליכא. בשלמא לרבי אליעזר דפטר קסבר שח ואפילו מקצת שח לא אמרין – ביה בהא, כדאמרן, דפשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב, הילכך אפילו מקצתו ליכא. אלא לרבנן נהי נמי דקסברי שח ואפילו מקצת שח – אמרין, היכא דעד שיות מן האם. מיהו, הכא דעד שיות אלא מן האב, ואוקימנא דלרבנן מספקא להו אי חוששין אי לא. בשלמא פלגא לא יחייב ליה – גרסינן, כלומר, בשלמא פלגא דמתנות לא פרכין עליהו מידי, דודאי פשיטא ליה דלא יחייב ליה. דאי נמי חוששין, ושה ואפילו מקצת שח – לא מייחייב אלא פלגא דעד שיות. דכיון דאפשר למיפלגניהו – יחייב פלגא דשיות. אלא הא קשיא לן: איך פלגא גופיה דקא מחייב רבנן למיתביה לבדן, אמאי? והא כהן מוציא מחבירו הוא, וקימא לן בכל דבר ספק: המוציא מחבירו עליו הראיה. ונימא האי ישראל לכהן: אייתי ראייה דחוששין לזרע האב, ושקול פלגא דעד שיות. וכל כמה דלא אייתית ראייה – אפילו פלגא לית לך, דאפילו מקצת שח ליכא! אלא בצבי הפא כו' – דאיכא דעד שיות מן האם. בשלמא לרבנן – אף על גב דמספקא לן שמוא חוששין, ולא הוי כוליה שח, ואיכא למיפטר: אמאי יחייב ליה כוליה? איכא לתרצי: מאי חייב דקאמר רבנן – חייב בחצי מתנות, משום דעד שיות דאם. ואידך פלגא אמרין ליה: אייתי ראייה דאין חוששין, והוי כוליה שח ושקול. ליחייב בכולהו – דהא פשיטא ליה דאין חוששין, וכוליה שח הוא! הכי גרסינן: לעולם בצבי הפא כו'. – ולקמיה מתרין רב פא לכולהו מתנייתא. בין דאותו ואת בנו ובין דכסי ובין דמתנות.

[כז.]

- שומר חנם, הלוהו פרות - שומר שכר. אבא שאול אומר: מתר אדם לשכר משכוננו של עני להיות פוסק עליו והולך, מפני שהוא כמשיב אבדה.

גמרא: הדיא אנטיקריסיס - רבית הוא.

שמואל אמר: בשאמר לו 'הנח לפני', אבל אמר לו 'הנח לפניך' - אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר.

אמר רבי יוחנן: רוצה אדם לתן כמה ולמכר פרותיו על-ידי משכון. רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה: רוצה אדם לתן כמה ולמכר פרותיו למי שיפייסנו על-ידי משכון.

הלכה ו: מתניתין: המעביר חבית במקום למקום, נשברה, בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע. אמר רבי אליעזר: תמה אני אם יכולין זה וזה להשבע.

גמרא: תני רבי נחמיה: קדר מסר קדרוי לבר נש, תברין, ארים גולתיה. אתא גבי רבי יוסי בר חנינה, אמר לה:

[כז:]

אזיל אמור לה (משלי ב, כ): "למען תלך בדרך טובים". אזל ואמר לה, ויהב גולתיה. אמר לה: יהב לך אגרך? אמר לה: לא. אמר לה: זיל ואמר לה (שם): "וארחות צדיקים תשמר", אזל ואמר לה, ויהב לה אגריה.

הדרן עלך השוכר את האמנין

גמרא: תני: כמה יוסיף על משאו ויהא חייב? סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל ושלשה קבין לחמור. קב לכתף, ושלשת סאין לעגלה, וספינה לפי מה שהיא. שירה שנפל עליה גיס - מחשבין לפי ממון ולא לפי נפשות. שלחו לפניו תיר - מחשבין לפי נפשות. אין משנין על המנהג של שירה. ספינה שעמד עליה נחשול והיקל ממשואה, מחשבין לפי משאוי, ולא לפי ממון ולא לפי נפשות. אבל השוכר מחברו קרון או ספינה, מחשבין לפי משאוי ולפי נפשות, ולא לפי ממון.

שירא שנפל עליה גיס, ועמד אחד מהן והציל מידן - הציל לאמצע, ואם נתנו לו רשות - הציל לעצמו. חמרין שנפלו עליהן לסטין, ועמד אחד מהן והציל - הציל לאמצע, ואם התנה עמם בבית דין - הציל לעצמו. השותפין שמחלו להן מוכסין - מחלו לאמצע, ואם אמרו 'לשם פלוני מחלנו' - מה שמחלו מחלו לו. הגבאין והמוכסין תשובתן קשה. הרי אלו מחזירין למי שמכירין, ולמי שאין מכירין - יעשו מהן צרכי צבור.

הלכה ה: מתניתין: כל האמנין שומרי שכר, וכלן שאמרו 'הבא מעות וטל את שלך' - שומר חנם. 'שמר לי ואשמר לך' - שומר שכר. 'שמר לי' ואמר לו: 'הנח לפני' - שומר חנם. המלוה על המשכון - שומר שכר. רבי יודה אומר: הלוהו מעות

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הַבֵּית. וּמָה טַעַם? "תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וַיְהִי לַיְלָה, הַכְּפִירִים שְׁאֵגִים לְטָרֶף, תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻטוֹן, תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ יֵאֲסֹפוֹן, יֵצֵא אָדָם לַפְּעָלוֹ" (תהלים קד). עֲרֵבֵי שַׁבָּתוֹת בֵּין 'הַשְּׁכָמָה' בֵּין 'הָעֶרְבָה' מִשָּׁל בַּעַל הַבֵּית. עַד אֵיכָן? עַד כְּדִי לְמַלְאוֹת לוֹ חֲבִית מַיִם, וּלְצִלוֹת לוֹ דָּגָה, וּלְהַדְלִיק לוֹ נֵר.

[כח.]

עַל דַּעְתִּיהָ דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּה, אָדָם שֶׁהָלַךְ לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה מִמָּקוֹם אֲחֵר, צָרִיךְ לְהַתְנוּת עִמָּה וְלֹאמַר לָהּ 'עַל מִנַּת דִּתְעַבְדִּי כֵן וְכֵן, וְתֹאכְלִי כֵן וְכֵן'.

הַלָּכָה ב: מִתְנִיתִין: אֵלּוֹ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה: הַעוֹשֶׂה בְּמַחְכֵּר לְקַרְקַע בִּשְׁעַת גָּמַר מְלָאכָה, וּבִתְלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלָאכְתָּן, וּבִדְבַר שְׁגִדּוּלְיוֹ מִן הָאָרֶץ. וְאֵלּוֹ שְׂאִינָן אוֹכְלִין: הַעוֹשֶׂה בְּמַחְכֵּר לְקַרְקַע בִּשְׁעַת שְׂאִינָה גָמַר מְלָאכָה, וּבִתְלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע מֵאַחֵר שְׁנִגְמְרָה מְלָאכְתָּן, וּבִדְבַר שְׂאִין גִּדּוּלְיוֹ מִן הָאָרֶץ. הִיא עוֹשֶׂה בִּידֵּיו אָבֵל לֹא בְּרִגְלָיו, בְּרִגְלָיו אָבֵל לֹא בִּידֵּיו, אָפְלוֹ עַל כֶּתֶפוֹ – הָרִי זֶה יֹאכֵל. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בִּידֵּיו וּבְרִגְלָיו.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לֹא (דְּבָרִים כג, כח): "כִּי תֵבֵא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כִּנְפֹשֶׁךָ שְׂבָעָךָ" וְגו', וְכִי עָלָה עַל דַּעְתְּךָ שְׂיֹאכֵל עֲצִים וְאַבְנִים!! מָה תִּלְמוּד לֹאמַר "עֲנָבִים" – שֶׁלֹּא יִקְלַף בְּתֵאנִים וַיִּמְצָמֵץ בְּעֲנָבִים.

הַלָּכָה א: מִתְנִיתִין: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִין, וְאָמַר לָהֶן לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב, מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב – אֵינּוּ יָכוֹל לְכוּפֵן. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן – יְזוֹן, לְסִפֵּק מַתִּיקָה – יִסְפֵּק, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּה שֶׁאָמַר לְבָנוֹ: 'צֵא וּשְׁכּוֹר לָנוּ פּוֹעֵלִין' וּפָסַק עִמָּהֶן מְזוֹנוֹת, וּכְשָׁבָא אֶצֶל אָבִיו אָמַר לוֹ: אָפְלוֹ אֶת עוֹשֶׂה לָהֶן כְּסֻדָּת שְׁלֵמָה בִּשְׁעָתוֹ, לֹא יֵצֵאת יְדֵי חוּבָתְךָ עִמָּהֶן, שֶׁהֵן בְּנֵי אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב! אֵלּא עַד שֶׁלֹּא יִתְחִילוּ בְּמִלְאכָה צֵא וְאָמַר לָהֶן: 'עַל מִנַּת שְׂאִין לָכֶם אֵלּא פֶת וְקִטְנִית בְּלִבְד'. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא הִיא צָרִיךְ, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

גְּמָרָא: אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָה: זֹאת אוֹמֶרֶת הַמִּנְהָג מְבַטֵּל אֶת הַהִלָּכָה. אָמַר רַבִּי אִימִי: כָּל הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו לְהֵבִיא רְאִיָּה, חוּץ מִזוֹ. בְּנֵי טִיבְרִיָּא לֹא מְשַׁכִּימִין וְלֹא מַעֲרִיבִין, בְּנֵי בֵּית מַעֲוֹן מְשַׁכִּימִין וּמַעֲרִיבִין. בְּנֵי טִיבְרִיָּא שְׁעָלוּ לְשֹׁכֵר מִבֵּית מַעֲוֹן – נִשְׁכְּרִין כְּבֵית מַעֲוֹן. בְּנֵי בֵּית מַעֲוֹן שִׁירְדוּ לְשֹׁכֵר בְּטִיבְרִיָּא – נִשְׁכְּרִין כְּטִיבְרִיָּא. אָבֵל שְׁעוּלָה מְטִיבְרִיָּא לְשֹׁכֵר פּוֹעֵלִין מִבֵּית מַעֲוֹן? יָכִילוּ מִימַר לוֹן כֵּן: 'סִלַּקְתָּ בְּמַחְשַׁבְתְּכוֹן דָּלָא הוֹינָא מִשְׁכַּח מִיגַר פּוֹעֵלִין מְטִיבְרִיָּא? אֵלּא בְּגִין דְּשִׁמְעִית עָלִיכוֹן דָּאֲתוֹן מִשְׁכִּימִין וּמַעֲרִיבִין, בְּגִין כֵּן סִלַּקִּית הָכָא'!

מְקוֹם שְׂאִין מִנְהָג, יְהוּדָה בֶּן בּוֹנִי, רַבִּי אִמִּי, רַב יְהוּדָה: תָּנִי בֵּית דִּין הוּא שֶׁתְּהֵא הַשְּׁכָמָה שֶׁל פּוֹעֵלִין, וְהָעֶרְבָה שֶׁל בַּעַל

שְׁבַעַךְ" וְכִי מַה יֵּשׁ בְּכֶרֶם לֹכֵל אֶלָּא
עֲנָבִים? ! לְלַמֵּדָךְ: הִיא עוֹשֶׂה בְּתֵאנִים לֹא
יֹאכֵל בְּעֲנָבִים, בְּעֲנָבִים לֹא יֹאכֵל בְּתֵאנִים.

הֲלָכָה ד: מִתְּנִיתִין: אוֹכֵל פּוֹעֵל קְשׁוֹת
אֶפְלוּ בְּדִינָר, וְכוֹתֶכֶת אֶפְלוּ בְּדִינָר. רַבִּי
לְעֶזֶר חֲסֵמָא אוֹמֵר: לֹא יֹאכֵל פּוֹעֵל יוֹתֵר
עַל שְׁכָרוֹ. וְחֲכָמִים מִתִּירִין, אֲבָל מְלַמְּדִין
אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַעֲבָתָן וְיִהְיֶה סוֹתָם
הַפֶּתַח בְּפָנָיו. קוֹצֵץ אָדָם עַל־יָדָיו עֲצָמוֹ,
וְעַל־יָדָיו בָּנוּ וּבָתוּ הַגְּדוֹלִים, וְעַל־יָדָיו עֲבָדוֹ
וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל־יָדָיו אִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי
שֵׁשׁ בָּהֶן דַּעַת. אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ לֹא עַל־יָדָיו
בָּנוּ וּבָתוּ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל־יָדָיו עֲבָדוֹ
וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת.

גִּמְרָא: רַבִּי לְעֶזֶר בֶּן אֲנָטִיגֶנֶס אוֹמֵר בְּשֵׁם
רַבִּי לְעֶזֶר בְּרַבִּי יִנְאִי: זֹאת אוֹמֶרֶת אוֹכֵל
פּוֹעֵל יוֹתֵר עַל שְׁכָרוֹ. וְאֵית דְּמָרִין רַבִּי
יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִנְאִי: זֹאת אוֹמֶרֶת שִׁיאֲכֹל
פּוֹעֵל אֲשָׁכּוֹל רֹאשׁוֹן וְאֲשָׁכּוֹל אַחֲרוֹן.

הֲלָכָה ה: מִתְּנִיתִין: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִין
לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּנִטְעָה רַבְּעִי שָׁלוּ, הֲרִי אֵלוּ לֹא
יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן, פּוֹדָה וּמֵאֲכִילָן.
נִתְפָּרְסוּ עֵיגוּלָיו, נִתְפָּתְחוּ חֲבִיּוֹתָיו, הֲרִי
אֵלוּ לֹא יֹאכְלוּ. וְאִם לֹא הוֹדִיעָן, מַעֲשֵׂר
וּמֵאֲכִילָן.

גִּמְרָא: כָּל שִׁפְיוֹצָא בּוּ בָּא לְזֻקָּת
הַמַּעֲשְׁרוֹת, וְאֶסּוּר אַחֵר גָּרָם לוֹ, שְׁכָרוֹ
סֵתָם - פּוֹדָה וּמֵאֲכִיל, מַעֲשֵׂר וּמֵאֲכִיל;
קֶצֶץ עִמּוֹ - הֲרִי זֶה אוֹכֵל. וְכָל שֶׁאֵין פִּיּוֹצָא
בּוּ בָּא לְזֻקָּת הַמַּעֲשְׁרוֹת, וְאֶסּוּר אַחֵר גָּרָם
לוֹ, שְׁכָרוֹ סֵתָם - אֵינוֹ אוֹכֵל, קֶצֶץ עִמּוֹ -
הֲרִי זֶה אוֹכֵל.

הִיא עוֹשֶׂה בִּידֵיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו. אָמַר
רַבִּי לֹא: כְּתִיב "כִּי תִבֹּא בְּקִמַּת רַעַךְ" וְגו' (שם, כו). תַּנִּי: 'בִּידֵיו' - אוֹגֵר; 'בְּרַגְלָיו' -
מְקַמֵּץ; 'אֶפְלוּ עַל כְּתָפוֹ' - טוֹעֵן. רַבִּי יוֹסִי
בְּרַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: שִׁיעֲשֶׂה בִּידֵיו וְרַגְלָיו
וְגוֹפּוֹ.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יוֹדֵן אוֹמֵר: "דִּישׁ" - מַה
דִּישׁ מִיָּחָד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בִּידֵיו וּבְרַגְלָיו
וּבְגוֹפּוֹ, יֵצֵא עוֹשֶׂה בִּידֵיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו,
בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בְּגוֹפּוֹ. מַה דִּישׁ מִיָּחָד
שֶׁהוּא תָלוּשׁ מִן הַקֶּרֶקַע, יֵצֵא הַמַּעֲדָר
בְּגִפְּנִים וְהַמִּנְכַּשׁ בְּשׁוּם וּבְכַבְצָלִים
וּבְקַפְלוּטִין. מַה דִּישׁ מִיָּחָד דְּבָר שֶׁגְּדוּלִי
קֶרֶקַע, יֵצֵא הַחוּלֵב הַמַּגְבֵּן הַמַּחֲבֵץ, שֶׁאֵין
גְּדוּלִי קֶרֶקַע, מַה דִּישׁ מִיָּחָד דְּבָר שֶׁלֹּא
נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ, יֵצֵא הֵיזֵן מִשִּׁיקְפָה,
וְהַשֶּׁמֶן מִשִּׁירָד לְעוֹקָה, הַבּוֹדֵל בְּתִמְרִים,
וְהַמֶּפְרֵד בְּגִרוּגְרוֹת - דְּבָר שֶׁנִּגְמְרָה
מְלֹאכְתּוֹ. מַה דִּישׁ שֶׁלֹּא בָּא לְזֻקָּת
הַמַּעֲשְׁרוֹת, יֵצֵא הַלֵּשׁ, וְהַמְקַטֵּף, וְהָאוֹפֶה -
שֶׁבָּא לְזֻקָּת מַעֲשְׁרוֹת.

הֲלָכָה ג: מִתְּנִיתִין: הִיא עוֹשֶׂה בְּתֵאנִים
לֹא יֹאכֵל בְּעֲנָבִים, בְּעֲנָבִים לֹא יֹאכֵל
בְּתֵאנִים. אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עֲצָמוֹ עַד
שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְמָקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל.

[כח:]

וְכָלֵן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשַׁעַת גִּמְרָא מְלֹאכָה,
אֲבָל מִפְּנֵי הַשֵּׁב אֲבָדָה לְבַעָלִים, אָמְרוּ
הַפּוֹעֵלִין אוֹכְלִין בְּהִלְיָכְתָּן מֵאֲמֵן לְאֲמֵן,
וּבְחִזְרֵתָן מִן הַגֵּת. וְחֲמוּר כְּשֶׁתִּהְיֶה פּוֹרְקָת.

גִּמְרָא: אָמַר רַבִּי לֹא: כְּתִיב (דְּבָרִים כג, כה):
"כִּי תִבֹּא בְּכֶרֶם רַעַךְ וְאֲכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנֹפֶשֶׁךְ"

[כט.]

מתה כדרכה, הרי זה אנס. סגפיה ומתה, אין זה אנס. עלת לראשי צוקין ונפלה, הרי זה אנס. העלה לראשי צוקין ונפלה, אינו אנס. מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, ונושא שכר והשוכר להיות פטור משבועה ומלשלם. כל המתנה על מה שכתוב בתורה - תניו בטל. וכל תנאי שהוא מעשה מתחלתו - תניו בטל. וכל שאפשר לו לקימו בסופו והתנה עליו מתחלתו - תניו קיים.

גמרא: תני: כל המתנה על מה שכתוב בתורה, תנאי ממון - תנאו קיים; תנאי שאינו של ממון - תנאו בטל. כיצד? אמר לאשה: 'הרי את מקדשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה' - הרי זו מקדשת ותניו קיים. 'על מנת

[כט.]

שאם מתי לא תהא זקוקה ליבום' - הרי זו מקדשת ותנאו בטל.

זה הכלל שהיה רבי יודה בן תימא אומר: כל דבר שאיפשר להתקיים, והתנה עמה, לא נתפון אלא להפליגה, בין שאמר בכתב בין שאמר בפה. כל המתקיים בפה מתקיים בכתב. וכפר עותני כגליל, ואנטיפטרס כיהודה. את שבינתיים - מטילין אותו לחומרו.

הדרך עלך השוכר את הפועל

הלכה ו: מתניתין: שומרי פרות אוכלין מהלכות מדינה, אבל לא מן התורה. ארבעה שומרין הן: שומר חנם, והשואל, נושא שכר, והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל. והשואל משלם את הכל. ונושא שכר והשוכר נשבעין על השבועה ועל השבועה והמתה, ומשלמין את האבדה ואת הגנבה.

גמרא: רב הונא אמר: בשומרי פרות היא מתניתא, אבל בשומרי גנות ופרדסין - אוכלין מן התורה. שמואל אמר: בשומרי גנות ופרדסין היא מתניתא, אבל בשומרי פרות - אין אוכלין לא מהתורה ולא מהלכות מדינה. תני רב חייא ומסיע על רב הונא: "וטמא הכהן עד הערב" (במדבר יט, ז), לרבות את השומרין שיהו מטמין בגדיהו.

הלכה ז: מתניתין: זאב אחד אינו אנס, ושני זאבין אנס. רבי יהודה אומר: בשעת משלחת זאבים, אף זאב אחד אנס. שני כלבים אינן אנס. ידוע הבבלי משום רבי מאיר: מרוח אחת אינו אנס, משתי רוחות אנס. הליסטין הרי הן אנס. והארי, והדב, והנמר, והברדליס, והנחש - הרי אלו אנסין. אימתי? בזמן שבאו מאליהן, אבל אם הוליקן למקום גדודי חיה וליסטין - אין אלו אנסין.

פֶּרֶק שְׁמִינִי

יֹדֵעַ' - חֵיב. הַשּׁוֹכֵר אוֹמֵר: 'שְׁכוּרָה מִתָּה'; 'בְּיוֹם שֶׁהִיְתָה שְׁכוּרָה מִתָּה'; 'בְּשָׁעָה שֶׁהִיְתָה שְׁכוּרָה מִתָּה'; וְהִלָּה אוֹמֵר 'אֵינִי יֹדֵעַ' - פְּטוּר. זֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה, וְזֶה אוֹמֵר שְׁכוּרָה, יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁהַשְׁכוּרָה מִתָּה. זֶה אוֹמֵר 'אֵינִי יֹדֵעַ' וְזֶה אוֹמֵר 'אֵינִי יֹדֵעַ' - יִחְלֶקוּ.

גִּמְרָא: לַיְלָה שְׁבִינְתִּים מָהוּ? אֵית מָרִין דֶּרֶךְ הַפְּרוֹת לָלוֹן עַל בַּעְלִיהֶן, וְזוֹ עַל-יְדֵי שְׁשׁוּכְרָה אֶצְלוֹ לָנָה, כְּשֶׁאוּלָה הִיא אֶצְלוֹ וְהוּא חֵיב. וְאֵית מָרִין אֵין דֶּרֶךְ הַפְּרוֹת לָלוֹן עַל בַּעְלִיהֶן, וְזוֹ כְּשֶׁכוּרָה אֶצְלוֹ וּפְטוּר.

הִלְכָה ג: מִתְּנִיתִין: הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשִׁלְחָה לוֹ בֵּיד בָּנוּ, וּבֵיד עֲבָדוֹ, וּבֵיד שְׁלוּחוֹ; אוֹ בֵּיד בָּנוּ וּבֵיד עֲבָדוֹ אוֹ בֵּיד שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל, וּמִתָּה - פְּטוּר. אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל 'שִׁלְחָה לִּי בֵּיד בָּנִי' וּבֵיד עֲבָדִי, וּבֵיד שְׁלוּחִי, אוֹ 'בֵּיד בִּנְךָ' אוֹ 'בֵּיד עֲבָדְךָ' אוֹ 'בֵּיד שְׁלוּחְךָ'; אוֹ שְׁאָמַר לוֹ הַמְּשָׁאֵל 'הֲרִינִי מִשִּׁלְחָה לְךָ בֵּיד בָּנִי' 'בֵּיד עֲבָדִי' 'בֵּיד שְׁלוּחִי', אוֹ 'בֵּיד בִּנְךָ' אוֹ 'בֵּיד עֲבָדְךָ' אוֹ 'בֵּיד שְׁלוּחְךָ', וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל 'שִׁלַּח', וְשִׁלְחָה, וּמִתָּה - חֵיב. וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמְחַזְרָה.

גִּמְרָא: תָּנִי: 'הַמְּשָׁאֵל לִנִּי פָּרְתֶךָ עֲשֶׂה יָמִים, וְהַשּׁוֹאֵל לִי בָהֶן חֲמִשָּׁה יָמִים רִאשׁוֹנִים', מִתָּה בְּתוֹךְ הָאֲחֵרוֹנִים -

הִלְכָה א: מִתְּנִיתִין: הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׁאֵל בַּעְלִיהָ עֲמָה, שָׁאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׁכַר בַּעְלִיהָ עֲמָה, שָׁאֵל אֶת הַבְּעָלִים אוֹ שְׁכָרָן וְאַחֵר כֶּךָ שָׁאֵל אֶת הַפָּרָה, וּמִתָּה - פְּטוּר, שְׁנֹאֹמֵר (שְׁמוֹת כב, יד): "אִם בַּעְלִיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלֹם". אָבֵל שָׁאֵל אֶת הַפָּרָה וְאַחֵר כֶּךָ שָׁאֵל אֶת הַבְּעָלִים אוֹ שְׁכָרָן, וּמִתָּה - חֵיב, שְׁנֹאֹמֵר (שָׁם, יג): "בַּעְלִיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם".

גִּמְרָא: אָמַר רַבִּי אִילָא: מִמִּשְׁמַע שְׁנֹאֹמֵר "בַּעְלִיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם", אֵין אָנוּ יֹדְעִין אִם בַּעְלִיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלֹם?! מָה תִּלְמוּד לֹאֹמֵר "בַּעְלִיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם"? אִילָא, מִכִּיּוֹן שֶׁשָּׁאֵל הַפָּרָה וְלֹא שָׁאֵל בַּעְלָהּ עֲמָה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַבְּעָלִין חוֹרְשִׁין עַל גִּבָּהּ, וּמִתָּה - חֵיב. 'אָבֵל שָׁאֵל אֶת הַפָּרָה וְאַחֵר כֶּךָ שָׁאֵל בַּעְלָהּ אוֹ שְׁכָרָן, וּמִתָּה - חֵיב'. אָמַר רַבִּי לָא: מִמִּשְׁמַע שְׁנֹאֹמֵר "אִם בַּעְלִיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלֹם", אֵינִי יֹדֵעַ שָׁאִם אֵין בַּעְלִיו עִמּוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם?! וְמָה תִּלְמוּד לֹאֹמֵר "בַּעְלִיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלֹם"? אִילָא, מִכִּיּוֹן שֶׁשָּׁאֵל הַפָּרָה וְשָׁכַר בַּעְלָהּ עֲמָה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַבְּעָלִים חוֹרְשִׁין בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמִתָּה - פְּטוּר.

[ל.]

הִלְכָה ב: מִתְּנִיתִין: הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשָׁאֵלָה חֲצִי יוֹם וְשָׁכְרָה חֲצִי יוֹם, שָׁאֵלָה הַיּוֹם וְשָׁכְרָה לְמָחָר, שָׁאֵל אֶחָת וְשָׁכַר אֶחָת. הַמְּשָׁאֵל אוֹמֵר 'שְׁאוּלָה מִתָּה'; 'בְּיוֹם שֶׁהִיְתָה שְׁאוּלָה מִתָּה'; 'בְּשָׁעָה שֶׁהִיְתָה שְׁאוּלָה מִתָּה'; וְהִלָּה אוֹמֵר 'אֵינִי

[ל:]

הלכה ה: מתניתין: המוכר זיתיו לעצים, ועשו פחות מרביעית לסאה - הרי הן לבעל הזיתים. עשו רביעית לסאה, זה אומר 'זיתי גדילי', וזה אומר 'ארצי גדלה' - יחלקו. שטף הנָהָר את זיתיו ונתנן לתוך שדה חֲבֵרוֹ, זה אומר 'זיתי גדילי', וזה אומר 'ארצי גדלה' - יחלקו.

גמרא: רבי יוחנן בעי: הרטיבו, מה הן? רב הונא אמר: בששטפן בגושיהן. רבי יוסי בן חנינא אמר: שני ערלה ביניהן.

הלכה ו: מתניתין: המשכיר בית לחֲבֵרוֹ בימות הגשמים, אינו יכול להוציאו מן החג עד הפסח; ובימות החמה שלשים יום. ובכרפין, אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים - שנים-עשר חדש. ובחניות, אחד כרפין ואחד עירות - שנים-עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: חנות של נחתומין ושל צבעין של שנים.

גמרא: תני: כל אלו שאמרו שלשים יום ושנים-עשר חדש, לא שידור בתוכן שלשים יום ושנים-עשר חדש, אלא שיודיעו קדם שלשים יום וקדם שנים-עשר חדש. בית הבד - כל שעת בית הבד, בית הגת - כל שעת הגת. בית היוצרה - אין פחת משנים-עשר חדש. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? באלין שהן עושין בעפר שחר, אבל באלו שעושין בעפר לבן - כונס גרנו ומסתלק.

[לא:]

הלכה ז: מתניתין: המשכיר בית לחֲבֵרוֹ, המשכיר חֵיב בדלת, ובנגר,

משעבוד הראשונים מתה. 'השאילני פרתך לאחר עשר ימים', אמר לה: 'סבה מן כֶּבֶר', מתה - משעבוד האחרונים מתה. 'השאילני פרתך ואני נשאל לך', 'השאילני פרתך ובא ועשה עמי', 'השאילני קרדמך ובא ונכש עמי', 'השאילני תמחוייך ובא ואכל עמי', שאלה מן הביר, או מן הסנטר, או מן האיקומנוס, ומתה - כמי שהבעלים עמו.

הלכה ד: מתניתין: המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר 'עד שלא מכרתי', וזה אומר 'משלקחתי' - יחלקו. היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר 'הגדול לקחתי', והמוכר אומר 'איני יודע' - זכה בגדול. המוכר אומר 'הקטן מכרתי', והלה אומר 'איני יודע' - אין לו אלא קטן. זה אומר 'גדול', וזה אומר 'קטן' - ישבע המוכר שהקטן מכר. זה אומר 'איני יודע', וזה אומר 'איני יודע' - יחלקו.

גמרא: אמר רבי יוחנן: זו להוציא מידי סומכוס שאומר: כל הספקות יחלקו.

[לא.]

אמר רבי לא: תפתר בשזה אומר 'בריא לי' וזה אומר 'בריא לי'. רבי יוסי בעי: אם בשזה אומר 'בריא לי' וזה אומר 'בריא לי', על דא אמר רבי יוחנן להוציא מדברי סומכוס?!

הלכה ט: מתניתין: המשכיר בית לחברו ונפל, חייב להעמיד לו בית. היה קטן - לא יעשנו גדול, גדול - לא יעשנו קטן. אחד - לא יעשנו שנים, שנים - לא יעשנו אחד. לא יפחת מן החלונות ולא יוסיף עליהן, אלא מדעת שניהן.

גמרא: ריש לקיש אמר: במעמידו על גביו; רבי יוחנן אמר: באומר לו 'בית כזה אני משכיר לך'.

אלא: המשכיר בית לחברו, ובקש למכרו. אמר רבי אמי: לא עלתה על דעת שזה ימות ברעב. רבי זירא ורבי הילא תריהון מרין: מכל מקום קנוי לו, אלא דו אמר ליה: 'שיבקיה דשרי עד ימלא אנקלווסים דידיה'. אתא עובדא קמי רבי ניסי ולא קביל. מה פליג?

[לב.]

אמרי: ברתיה הות ממשכנה גבי חד רומי, ולא הוה ליה למפרקה, בגין כן הורי כרבי אימי שימכר.

הדרן עלך פרק השואל

ובמנעול, ובכל דבר שהוא מעשה אמן. אבל דבר שאינו מעשה אמן - השוכר עושהו. הזבל - של בעל הבית, אין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד.

גמרא: הורי רבי יצחק בר חקולה: מזוזה - מעשה ידי אמן.

הלכה ח: מתניתין: המשכיר בית לחברו לשנה, ונתעברה השנה - נתעברה לשוכר. השכיר לו לחדשים, נתעברה השנה - נתעברה למשכיר. מעשה בצפורין, באחד ששכר מרחץ מחברו 'בשנים-עשר זהב לשנה, מדינר זהב לחדש', ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו: יחלקו את חדש העבור.

גמרא: והיכי? אם בשבא עליו בסוף החדש - גבי ליה כוליה! ואם בשבא עליו בראש חדש - אמר ליה 'פוק לך'! שמואל אמר: כיני מתניתא: בשבא עליו באמצע החדש. רב אמר: דינא דגרי. אמר רבי לא: לית דא פשטא על שיטת בן ננס, דו אמר בטל לשון אחרון את הראשון.

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

עֲשֶׂרָה לְבֵית סָאָה, יָכִיל מִימַר לָהּ
'בְּקִדְמִיתָא הָווּ דְּחִשִּׁין וְלֹא הָווּ עֲבָדִין
סְגִין, בְּרַם כְּדוֹן הִינוּן דְּלִילִין וְעֲבָדִין
סְגִין'.

[לב:]

הִלְכָּה ג: מִתְּנִיתִין: הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
מִחֲבֵרוֹ, אִם מִשְׁזָכָה בָּהּ הִבִּירָהּ, שְׁמִין
אוֹתָהּ כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵנִין לוֹ.
שֶׁהוּא כּוֹתֵב לוֹ 'אִם אוֹכִיר וְלֹא אֶעֱבִיד
אִישָׁלָם בְּמִיטְבָּא'.

גִּמְרָא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק: הֵדָא אִמְרָה,
הַמִּבְטֵל כִּיס חֲבֵרוֹ – אֵין לוֹ עָלָיו אֵלָא
תְּרַעֲמַת, הַמִּבְטֵל שָׂדֶה חֲבֵרוֹ – חֵיב לְשָׁפוֹת
לוֹ. הַמִּבְטֵל סְפִינְתּוֹ וְחֲנוּתּוֹ, מֵהוּ?

הִלְכָּה ד: מִתְּנִיתִין: הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
מִחֲבֵרוֹ וְלֹא רָצָה לְנַפֵּשׁ, אָמַר לוֹ 'מָה
אִכְפֹּת לָךְ? הוֹאִיל וְאֲנִי נּוֹתֵן לָךְ חֲכוּרְךָ!
אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁהוּא אוֹמֵר: 'לְמַחֵר אֶת
יוֹצֵא מִמֶּנָּה וְהִיא מַעֲלָה לְפָנַי עֲשָׁבִים'.
הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ וְלֹא עָשָׂתָּ, אִם יֵשׁ
בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כָּרִי – חֵיב לְהַטְפִּיל בָּהּ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מָה קָצָבָה כָּרִי? אֵלָא אִם
יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי גִיפְלָהּ.

גִּמְרָא: כַּמָּה כְּדֵי לְהַעֲמִיד בָּהּ כָּרִי? רַבִּי
יִעֲקֹב בֶּר אִידֵי בִשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
וּבִלְבָד כְּדֵי שִׁיעֲמִיד הָרַחַת. רַבִּי אֲבָהוּ
בִשְׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנִינָה: וְהוּא שִׁיְהֵא בֵּית
מִכְנָס שְׁלָה מִלְמַעְלָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי
אָמַר: חוּץ מִיִּצְיאוֹתָיו שֶׁל זֶה. רַבִּי יוֹסִי בֶּן
חֲנִינָה אָמַר: חוּץ מִיִּצְיאוֹתָיו שֶׁל זֶה וְשֶׁל

הִלְכָּה א: מִתְּנִיתִין: הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
מִחֲבֵרוֹ, מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְקַצֹּר – יִקְצֹר, לַעֲדֹר
– יַעֲדֹר, לְחַרֵּשׁ אַחֲרָיו – יַחַרֵּשׁ, הַכֹּל
כַּמִּנְהֵג מִדִּינָה. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בְּתַבּוּאָה
כָּךְ חֹלְקִין בְּתֵבֶן וּבִקֵּשׁ, כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין
בֵּינָן כָּךְ חֹלְקִין בְּזִמּוּרוֹת וּבִקְנִים, וּשְׁנִיֵּהֶן
מִסְפָּקִין אֶת הַקְּנִים.

גִּמְרָא: מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְקַצֹּר וְתִלֵּשׁ, אִמְרִין
לָהּ: 'אַתָּה בְּעִיתָהּ'. לְתִלֵּשׁ וְקַצֹּר, אִמְרִין לָהּ
'פּוֹק דְּרִיתָה'.

תָּנִי: הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, הָרִי זֶה קוֹצֵר,
וּמַעֲמֵר, וְדֹשׁ, וְזוֹרָה, וּבוֹרֵר. הַחוֹפֵר,
וְהַכְּיִיל, וְהַסְנֵטֵר, שׁוֹמְרֵי הָעִיר,
וְהָאֲנָקוּלָמוֹס – נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִן הָאֲמָצַע.
הַבְּיִיר, וְהַבֶּלֶן, וְהַסֶּפֶר, בְּזִמְנָן שְׂבָאִין מִכַּח
הָאָרִיס – נוֹטְלִין מִכַּח הָאָרִיס, מִכַּח בַּעַל
הַבֵּית – נוֹטְלִין מִכַּח בַּעַל הַבֵּית. אֵין מְשַׁנִּין
עַל מִנְהֵג מִדִּינָה.

הִלְכָּה ב: מִתְּנִיתִין: הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
מִחֲבֵרוֹ וְהִיא בֵּית שְׁלָחִין אוֹ בֵּית הָאֵילָן,
יָבֵשׁ הַמַּעֲזִין וְנִקְצָץ הָאֵילָן, אֵינוֹ מְנַכָּה לוֹ
מִחֲכִירוֹ. אִם אָמַר לוֹ 'הַשְׁכֵּר לִי בֵּית
שְׁלָחִין זֶה' אוֹ 'שָׂדֶה בֵּית הָאֵילָן זֶה', יָבֵשׁ
הַמַּעֲזִין וְנִקְצָץ הָאֵילָן, מְנַכָּה לוֹ מִחֲכִירוֹ.

גִּמְרָא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בְּשִׁיבֵשׁ כָּל
הַמַּעֲזִין, בְּרַם אֵין הָיָה עֲמִיק תְּרִיתִין קוּמִין
וְאֶתְעָבִיד תֵּלֶת קוּמִין עֲמִיק, יָכִילִין מִימַר
לָהּ 'לְעִי בִּיה וְהוּא סְגִי'.

נִקְצָץ הָאֵילָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בְּשִׁנְקָצֵץ
כָּל הָאֵילָן, אֲבָל אִם נִשְׁתִּיר בּוֹ מִמַּטְעַ

הלכה ז: מתניתין: המקבל שדה מחברו לזרעה שעורין, לא יזרענה חטין; חטין, יזרענה שעורין; רבן שמעון בן גמליאל אוסר. קטנית, לא יזרענה תבואה; תבואה, יזרענה קטנית; רבן שמעון בן גמליאל אוסר.

גמרא: נִיחָא 'שעורין, לא יזרענה חטין'. 'חטין, לא יזרענה שעורין? ותיא כרבי לא. או כדברי הכל,

[לג:]

במקום שאין שעורין כפלים בחטין. אבל במקום שמעלין שעורין כפלים בחטין, זרעה שעורים.

הלכה ח: מתניתין: המקבל שדה מחברו לשנים מועטות - לא יזרענה פשתן, ואין לו קורת שקמה. קבלה ממנו לשבע שנים - שנה ראשונה זרעה פשתן, ויש לו קורת שקמה.

זה. אמר רבי אבהו: כדי ניפלה - כדי הזרע הנופל בה.

הלכה ה: מתניתין: המקבל שדה מחברו, ואכלה חגב או נשדפה, אם מכת מדינה היא - מנכה לו מחכירו, ואם אינה מכת מדינה - אינו מנכה לו מחכירו. רבי יהודה אומר: אם קבלה ממנו במעות, בין כך ובין כך אינו מנכה מחכירו.

גמרא: רב הונא אמר: בשנשדפה כל אותה הרוח. שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: והוא שזרעה, אבל אם לא זרעה, דו יכיל מימר לה 'אלו הות זרעתה הות עבדה סגין'.

[לג.]

הגע עצמך, שהיו שדות אחרות! ולא יכיל מימר לה: 'קדשא בריך הוא מגלגל עם רשיעיא'?! היו שם שדות אחרות ולקו, יכיל מימר לה: 'עד כא הוינא חייב בה, מכא ולהלן לינה חייב בה'.

הלכה ו: מתניתין: המקבל שדה מחברו בעשרת כור חטין, לקת, נותן לו מתוכה. היו חיטיה יפות, לא יאמר לו 'הרי אני לוקח מן השוק', אלא נותן לו מתוכה.

גמרא: תני: המקבל שדה מישראל, מעשר ונותן לו, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בין מאותו המין בין מאותו השדה - תורם ונותן לו. אבל משדה אחרת וממין אחר - מעשר ונותן לו. רבי יהודה אומר: אם מאותה שדה מאותו המין - תורם ונותן לו, אבל משדה אחר או ממין אחר - מעשר ונותן לו.

מסכת סוטה פרק רביעי

ד, א אין לי אלא מדת פרעניות, שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו, מדת הטוב מנין? אמרת מרבה מדת הטוב ממדת פרעניות על אחת מחמש מאות, במדת הפרעניות כתיב (שמות לד, ז): "עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים", במדת הטוב כתיב (שם כ, ו): "ועושה חסד לאלפים", הוי אומר: מרבה מדת הטוב ממדת פרעניות על אחת מחמש מאות. וכן אתה מוצא באברהם, שבמדה שמדד בה מדדו לו, אברהם רץ לפני מלאכי השרת שלש ריצות, שנאמר (בראשית יח, ב): "וירא וירץ לקראתם" וגו' וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו', ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא רץ לפני בניו שלש ריצות, שנאמר (דברים לג, ב): "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" וגו', באברהם הוא אומר (בראשית יט, א): "וישתחו אפים", אף המקום ברוך הוא בשור את בניו לעתיד לבא שנאמר (ישעיהו מט, כג): "והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך". באברהם הוא אומר (בראשית יח, ד): "יקח נא מעט מים", אף המקום ברוך הוא פרע ונתן לבניו באר במדבר, שהיתה שופעת בכל מחנה ישראל, שנאמר (במדבר כא, יח): "באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם" וגו', מלמד שהולכת על פני כל הדרום ומשקה את פני כל הישימון, שנאמר (שם כא, כ): "ונשקפה על פני הישימון". באברהם הוא אומר (בראשית יח, ד): "והשענו תחת העץ", אף המקום ברוך הוא נתן לבניו שבעה ענני כבוד במדבר, אחד מימנם ואחד משמאלם, ואחד לפניהם ואחד לאחריהם, ואחד למעלה מראשיהם ואחד לשכינה שביניהם, ועמוד ענן שהיה מקדים לפנייהם הורג נחשים ועקרבים, ושורף סירים וקוצים ואטד, ומשפיל להם את הגבוה ומגביה להם את השפל, ועושה להן דרך מישור, דרך סרטיא, מושך והולך, שנאמר

(במדבר י, לג): "וארון ברית ה' נוסע לפניהם" וגו'. ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה שהיו במדבר, שנאמר (שם י, לד): "וענן ה' עליהם יומם" וגו', מה תלמוד לומר (שמות יג, כב): "לא ימיש עמוד הענן יומם", של יום משלים לשל לילה, ושל לילה משלים לשל יום, באברהם הוא אומר (בראשית יח, ה): "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" וגו', אף המקום ברוך הוא נתן לבניו מן במדבר, שנאמר (במדבר יא, ח): "שטו העם ולקטו וגו' לשד השמן", כיוצא מן הדד שמן, מה דד זה עקר לתינוק והכל טפל, כך היה המן עקר לישראל והכל טפל להם. דבר אחר: מה הדד הזה אפלו תינוק יונק ממנו כל היום אינו מזיק, כך היה המן שאפלו ישראל אוכלו כל היום כלו אינו מזיקן, וכן נעשה למי שאין נחשב עליו, אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל איזה טעם שירצה, שנאמר: "ויתן להם שאלתם (תהלים קו, טו), ותאותם יביא להם" (שם עח, כט), ולא עוד אלא שירד להם מזון שני אלפים שנה ביום אחד, באברהם מהו אומר: "ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית יח, ז), אף המקום ברוך הוא הגיז לבניו שליו מן הים, שנאמר (במדבר יא, ל): "ורוח נסע מאת ה' ויגז שלווים מן הים" וגו', שתי אמות היתה גבוה מן הארץ; דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: "ויטש על המחנה כדרך יום כה" (שם יא, לא), מה תלמוד לומר שוב: "וכדרך יום כה", מלמד שהיתה עולה מן הארץ ועד הרקיע, וחופה את גלגל החמה, ומה תלמוד לומר (שם יא, לא): "וכאמתים על פני הארץ", שתי אמות היתה נטולה מן הארץ, שהיתה פורחת ועולה על רום מן הארץ שתי אמות, כדי שלא יהו מצטערין עליה בשעת לקיטתה, להיות שוחין ונוטלין, באברהם מהו אומר (בראשית יח, ח): "והוא עומד עליהם וגו', אף המקום ברוך הוא הגן על בניו במצרים, שנאמר (שמות יב, כג): "ונפסח ה' על הפתח", באברהם מהו אומר (בראשית יח, טז): "ואברהם הולך עמם לשלחם", אף המקום

ברוך הוא ה' הלוה את בניו ארבעים שנה, שנאמר (דברים ב, ז): "זה ארבעים שנה ה' אליה עמך וגו'".

ד, ב יוסף זכה בעצמות אביו, אף הוא לא נתעסק בו אלא משה, שנאמר (שמות יג, יט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", מלמד שכל העם היו עסוקין בבזה, והוא עוסק במצוה, שנאמר (משלי י, ח): "חכם לב יקח מצות וגו'". ואלו לא היה משה מתעסק בו – לא היו ישראל מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (יהושע כד, לב): "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם", אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו, אמרו: 'הניחו לו כבודו בגדולים יותר מקטנים', ואלו לא היה משה וישראל מתעסקין בו, לא היו בניו מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (שם): "ויהיו לבני יוסף לנחלה", אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו, אמרו: 'הניחו לו כבודו במרבין יותר מן המועטין'.

ד, ג מנין היה משה יודע היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתירה מאותו הדור, הלכה ואמרה לו: בנהר נילוס יוסף קבור, שעשו לו מצרים שפודין של מתכת, וחברום בבעץ וקבעו בנילוס – נהר, כדי שתתברך מימיו, הלך משה ועמד על נילוס – נהר, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה השעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, הרי שכינה מתעכבת לך, וישראל מתעכבין לך, וענני כבוד מתעכבין לך, אם אתה מגלה את עצמך – מטב, ואם לאו – נקיים אנו משבועה שהשבעת את אבותינו, מיד צף ארונו של יוסף לשפת הים, ונטלו משה ובא לו. ואל תתמה, שהרי הוא אומר (מלכים – ב ו, ה): "ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל וגו', ויאמר איש האלהים אנה נפל? ויראהו את המקום, ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל"; והלא דברים קל וחמר, ומה אלישע תלמידו של אליהו, ואליהו תלמידו של משה, צף הברזל

מפניו, משה רבו של אליהו, רבו של אלישע על אחת כמה וכמה, יש אומרים בקברות מלכים היה יוסף קבור, והלך משה ועמד על קבירתו של מלכים, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה שעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, והגיע השבועה שהשבעת את ישראל, אם אתה מגלה את עצמך – מוטב, ואם לאו – אנו נקיים משבועתך. באותה שעה נודעו ארונו של יוסף, נטלו משה והביאו אצלו, והיו שני ארונות מהלכין, אחד ארון קדש ואחד ארון של מת, והיו כל עוברין ושכין אומרים: מה טיבן של שני ארונות הללו? אמרים: אחד ארון קדש ואחד של מת. אמרו להם: וכי אפשר לארון קדש להלך עם ארונו של מת? אמרו להם: מת שבארון זה – קים כל מה שכתוב ומנח בארון קדש זה.

ד, ד משה זכה בעצמות יוסף, אף הוא לא נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא, שנאמר (דברים לד, ו): "ויקבר אתו בגי' וגו', מלמד שהיה מטל בזרוע של שכינה כארבעה מילין מחלקו של ראובן לחלקו של גד, שמת בתוך שדה של ראובן, שנאמר (במדבר לב, ז): "ובני ראובן בנו וגו'. ומנין שנקבר בתוך שדה נחלתו של גד? שנאמר (דברים לג, כ): "ולגד אמר ברוך מרחיב גד, וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון". ומלאכי השרת סופדין, ואומרים לפניו (שם): "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל".

וכן הוא אומר בסוטה (במדבר ה, כב): "ובאו המים המארימים האלה וגו' ירך" – מקום שהתחילה בעברה תחלה, משם פרעניות מתחלת לבא עליה. ירך התחילה בעברה תחלה ואחר כך בטן, לפיכך תלקה ירך תחלה ואחר כך בטן, שנאמר (שם): "והשקה את המים". וכן אתה מוצא באנשי המבול, אדם התחיל בעברה שנאמר (בראשית ו, ה): "וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ", אף הן לקו תחלה, והשאר לא פלטו, שנאמר (בראשית ז, כג): "וימח את

"על גחונך תלך", אני אמרתי - תאכל מאכל אדם ותשתה משקה אדם, ועכשיו (שם): "ועפר תאכל כל ימי חיידך", אתה בקשת להרג את אדם ולשא את חוה, עכשיו (שם): "ואיבה אשית בינך ובין האשה", נמצאת אומר, מה שבקש לא נתן לו ומה שבידו נטל ממנו. וכן אתה מוצא בקין, וקרח, ובלעם, ודואג, ואחיתפל, וגחזי, ואבשלום, ואדונייה, והמן, שנתנו עיניהם במה שאין ראוי להם, מה שבקשו לא נתן להם ומה שבידם נטלו הימנו.

מסכת סוטה פרק חמישי

הא המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו, אם משנכנסה נסתרה - או שותה או לא נוטלת כתבה. הרובא שנשא עקרה וזקנה, ויש לו אשה ובנים - או שותות או לא נוטלות כתבה. מעפרת עצמו ומינקת עצמו - או שותות או לא נוטלות כתבה.

הב כהנת לויה וישראלית שנשאו לכהן ולוי וישראל, ממזרת לממזר, נתינה לנתינ, ואשת גר לגר, ועבד משחרר ואילונית - או שותות או נוטלות כתבה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אילונית לא שותה ולא נוטלת כתבה, שנאמר (במדבר ה): "ונקתה ונזרעה זרע" - שראוי לזרוע, פרט לאילונית שאינה ראויה לזרוע. אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו, ועד שלא כנסה נסתרה - לא שותות ולא נוטלות כתבה. הרובא שנשא עקרה וזקנה, ואין לו אשה ובנים - לא שותות ולא נוטלות כתבה. מעפרת חברו ומינקת חברו - לא שותות ולא נוטלות כתבה. רבי אלעזר אומר: יכול הוא להפרישה ולהחזירה אחר זמן.

הג על ידי כל עריות מקנאין, חוץ מן הקטן ומי שאינו איש. רבי יוסי אומר: ישקנה, שמא נתפקח החרש, ונשתפה השוטה, והגדיל הקטן, או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים - ישקנה.

כל היקום וגו'. קטני סדום הן התחילו בעברה תחלה, שנאמר (בראשית יט, ד): "טרם ישכבו ואנשי העיר" וגו' - אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו, שנאמר (שם יט, יא): "ואת האנשים אשר פתח הבית" וגו'. פרעה וגדולו מצרים - הן התחילו בעברה תחלה, שנאמר (שמות א, כב): "ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן וגו', אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו, שנאמר (שמות ז, כט): "ובכה ובעמד" וגו'. מרגלים הן התחילו בעברה תחלה, שנאמר (במדבר יג, לב): "ויציאו דבת הארץ אשר תרו אותה" וגו', הן לקו תחלה והשאר לא פלטו, הן לקו תחלה דכתיב (במדבר יד, לו): "וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ", והשאר לא פלטו, שנאמר (שם יד, לה): "אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה" וגו'. שכני ארץ ישראל התחילו בעברה תחלה, שנאמר (ירמיה יב, יד): "כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנגעים בנחלה" וגו', אף הן לקו תחלה, והשאר לא פלטו, שנאמר (שם): "הנני נתשם" וגו'. נביאי ירושלים הן התחילו בעברה תחלה שנאמר (ירמיה כג, טו): "כי מאת נביאי ירושלים יצאה חנפה לכל הארץ", אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו, שנאמר (ירמיהו כט, כב): "ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל" וגו'.

דה כשם שאסורה לבעל כף אסורה לבועל, נמצאת אומר בסוטה: שנתנה עיניה במה שאינה ראויה לה, מה שבקשה לא נתן לה, ומה שבידה נטל ממנה. וכן אתה מוצא בנחש הקדמוני שהיה ערום מכל הבהמה ומכל חית השדה, שנאמר (בראשית ג, א): "והנחש היה ערום מכל" וגו', ונתן עיניו במה שאינה ראוי לו מה שבקש לא נתן לו ומה שבידו נטלוהו הימנו, בקש להרג את אדם ולשא את חוה. אמר לו המקום: אני אמרתי - תהא מלך על כל בהמה וחיה, ועכשיו ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה, אני אמרתי - בקומה זקופה תלך כאדם, ועכשיו (שם):

ה,ד המסוללת בבנה קטן והערה בה; בית שמאי אומרים: פסלה מן הכהונה. ובית הלל מכשירין. עד אומר נטמאת, ועד אומר לא נטמאת, אשה אומרת נטמאת, ואשה אומרת לא נטמאת – או שותות ולא נוטלות כתבה. רבי יהודה אומר: לא כל הימנו עד אחד להפסידה כתבתה, אלא עד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת, שנים אומרים נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת, בטל יחיד במעוטו.

ה,ה היה רבי מאיר אומר: כשם שדעות במאכל, כך דעות בנשים, יש לה אדם שהזבוב עובר על גבי כוסו מניחו ואינו טועמו – זה חלק רע בנשים, שנתן עיניו באשתו לגרשה. יש לה אדם שהזבוב שוכן בתוך כוסו, וזורקו ואין שותהו – כגון פפוס בן יהודה שנעל דלת בפני אשתו ויצא. ויש לה אדם שהזבוב נופל בתוך כוסו, וזורקו ושותהו – זו מדת כל אדם, שרואה את אשתו שמדברת עם שכניה ועם קרובותיה ומניחה. יש לה אדם שהזבוב נופל לתוך תמחוי שלו, נוטלו ומוצצו, וזורקו, ואוכל את מה שבתוכה – זו מדת אדם רשע. שרואה את אשתו יוצאת, וראשה פרוע, יוצאת וצדדיה פרומין, לבה גם בעברה, יוצאת וטוה בשוק, רצת ומשחקת עם כל אדם – מצוה לגרשה שנאמר (דברים כד): "פי יקח איש אשה ובעלה ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר" – הכתוב קראו 'אחר', שאינו בן זוגו של ראשון, הראשון הוציאה מפני עברה, בא זה ונתקל בה, אם זכה השני לשמים – מוציאה מתחת ידו. אם לאו – לסוף קוברתו, שנאמר (שם): "או כי ימות האיש האחרון וגו', כדאי האיש הזה למיתה, שפנס אשה זו לביתו, הנותן עיניו באשתו שתמות ויירשנה, או שתמות וישא את אחותה, לסוף שקוברתו. וכן היא שנתנה עיניה בבעלה, שימות ותנשא לאחר – סוף שקוברתה.

ה,ו המקדש את האשה מפני שהוא בוש מאחיה מקרוביה, לסוף שקוברתו. וכן האשה שנתקדשה לו מפני שהיא בושה מאביו, מאחיו מקרוביו לסוף שקוברתה, היה רבי מאיר אומר: הנושא אשה שאינה הוגנת לו עובר משום חמשה לאוין, משום (ויקרא יט): "בל תקם", משום "בל תטר", "לא תשנא את אחיך בלבבך", ו"ואהבת לרעך כמוך", (ויקרא כה): "וחי אחיך עמך", ולא עוד אלא שמבטל פריה ורביה מן העולם.

ה,ז האומרת לבעלה: 'השמים ביני לבינך' – יעשה דרך בקשה ביניהן, שכן מצינו בשורה אמנו, שאמרה לאברהם (בראשית טז): "ישפט ה' ביני ובינך", אלא כך אמרה לו (בראשית כא): גרש האמה הזאת ואת בנה, מלמד שהיתה שרה אמנו רואה את ישמעאל בונה במסין וצד חגבין ומקטירן לעבודת כוכבים. אמרה: שמא ילמד יצחק בני כך, וילך ויעבד כך, ונמצא שם שמים מתחלל בדבר. אמר לה: לאחר שזכין לו לאדם חבין לו? לאחר שעשינוה מלכה, אחר שעשינוה גבירה, והכנסנוה לגדלה זו – נטרדנה מתוך בתינו? מה הבריות אומרות עלינו? לא נמצא שם שמים מתחלל בדבר? אמרה לו: הואיל ואתה אומר חלול השם בדבר הזה – יכריע המקום בין דברי לדבריה, הכריע המקום בין דבריה לדבריו, שנאמר (שם): "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", שאין תלמוד לומר 'כל', ומה תלמוד לומר 'כל'? מלמד שהכריע לשניה והכריע לראשונה, מה שניה על אודות הגר, אף הראשונה על אודות הגר.

ה,ח דרש רבי עקיבא: "וכל כלי חרש וגו' יטמא" (ויקרא יא), אינו אומר 'טמא' אלא "יטמא" – לטמא אחרים, ללמד כפר שני שטמא את השלישי, כיצד? תגור תחלה כפר הנוגע בכפר שלישי. אמר רבי יהושע: כך היה דורש יהודה בן פטירי: "ומדתם מחוץ לעיר" וגו' (במדבר לה). ומקרא אחד

אומר: "מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב", אי אפשר לומר 'אלפים באמה', שכבר נאמר 'אלף אמה', ואי אפשר לומר 'אלף אמה' שכבר נאמר 'אלפים באמה', ולמה נאמר 'אלף אמה'? ולמה נאמר 'אלפים באמה'? אלא 'אלף אמה' - מגרש, ו'אלפים' - תחום שבת. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אלפים אמה תחום ערי הלזים, צא מהן אלף אמה מגרש, נמצא רביע מגרש והשאר שדות וכרמים.

מסכת סוטה פרק שישי

ו,א רבי יהודה אומר משום בן פטירי: הרי הוא אומר (איוב כז, ב): "חי אל הסיר משפטי וגו'"; ללמדך, שאין אדם נודר בחיי המלך, אלא אם כן אוהב את המלך. משם רבי נתן אומר: הרי הוא אומר (איוב יג, טז): "גם הוא לי לישועה". רבי מאיר אומר: נאמר "ירא אלהים" באברהם, ונאמר "ירא אלהים" באיוב, מה "ירא אלהים" האמור באברהם - מאהבה עשה, אף "ירא אלהים" האמור באיוב - מאהבה עשה. ושאר כל התרעומות האמור בפרשה - לא נאמרה אלא מתוך המורא.

ו,ב דרש רבי עקיבא: בשעה שעלו ישראל מן הים, בקשו לומר שירה, שרתה עליהן רוח הקדש ואמרו שירה, כיצד אמרו שירה? כגדול המקרא את ההלל בבית הכנסת והן עונין אחריו על כל ענין וענין, משה אמר (שמות טז): "אשירה לה", והן עונין אחריו "אשירה לה", משה אמר: "עזי וזמרת יה", והן אמרו: "אשירה לה", והן אמרו: "ה' איש מלחמה" וגו'. והן אמרו: "אשירה לה". רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: כקטן שקורא את ההלל בבית הספר, ועונין אחריו על כל דבר ודבר. משה אמר: אשירה לה, וישראל אמרו: אשירה לה, משה אמר: עזי וזמרת יה. וישראל אמרו: "עזי וזמרת יה". משה אמר: "ה' איש מלחמה" וגו'.

רבי נחמיה אומר: כסופר הפורס שמע בבית הכנסת, שנאמר: "אז ישיר משה לאמר". ומה תלמוד לומר "לאמר"? מלמד שהיה משה פותח תחלה בדבר, וישראל עונין אחריו וגומרין עמו. משה אמר "אז ישיר". וישראל אמרו: "אשירה לה" כי גאה גאה" וגו'. משה אמר: "עזי וזמרת יה", וישראל אמרו: "זה אלי ואנוהו". משה אמר: "ה' איש מלחמה", וישראל אמרו: "ה' שמו". רבי יוסי הגלילי אומר: כיון שעלו ישראל מן הים, וראו את אויביהם פגרים מתים ומטלין על שפת הים, אמרו כלם שירה, עולל מטל בין ברכי אמו, כיון שראה את השכינה, הגביה עולל צוארו ותינוק שמט פיו משדי אמו, וענו כלם שירה, ואמרו: "זה אלי ואנוהו". היה רבי מאיר אומר: מנין שאפלו עברין שבמעי אמן אמרו שירה על הים? שנאמר (תהלים סח, כז): "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל". ומנין שתינוק שמט דד מפיו ואמר שירה? שנאמר (תהלים ח, ג): "מפי עוללים וינקים" וגו'. באותה שעה הציצו מלאכי השרת, קשרו קטגור לפני הקדוש ברוך הוא, בשעה שבא אדם הראשון, ואמרו לפניו: רבוננו של עולם (שם): "מה אנוש כי תזכרנו וגו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו' תמשילהו במעשה ידיך צנה ואלפים וגו' צפור שמים" וגו'. באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת: בואו וראו שירה שבני אומרין לפני, אף הן כיון שראו אמרו גם כן שירה, מה שירה אמרו? "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ וגו', מפי עוללים ויונקים וגו' ה' אדונינו" וגו' (תהלים ח, ב). רבי שמעון בן מנסיא אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן אברהם לענין עקדה.

ו,ג אמר רבי שמעון בן יוחאי: ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש, ודברי נראין מדבריו. דרש רבי עקיבא (בראשית כא, ט): "ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק" - אין צחוק האמור

תוספתא

השלם

כאן אלא עבודת כוכבים, שנאמר (שמות לא): "וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק" – מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה בונה במסין וצד חגבים, ומעלה ומקטיר קטרת לעבודת כוכבים. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אין צחוק האמור כאן אלא גלוי עריות, שנאמר (בראשית לט): "בא אלי העבד וגו' לצחק בי", מלמד שהיתה שרה אמנו רואה את ישמעאל מכבש את האמות, ומענה את הנשים. רבי ישמעאל אומר: אין לשון צחוק אלא שפיכות דמים, שנאמר (שמואל ב ב): "ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו' ויקומו ויעברו במספר וגו', ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו ויפלו יחדיו"; מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחצים, ומזרק כלפי צחק שנאמר (משלי כו): "כמתלהלה היורה זקים וגו' כן איש רמה את רעהו" וגו'. ואני אומר, חס ושלום, שיהיה בביתו של אותו צדיק שהוא כך. אפשר מי שנאמר עליו (בראשית יח): "כי ידעתיו למען אשר יצוה" וגו' – יהא בביתו עבודת כוכבים, גלוי עריות ושפיכות דמים?! אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה, שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו, היו הכל שמחין ואומרים: נולד בן לאברהם! נולד בן לאברהם! נוחל את העולם ונוטל שני חלקים! והיה ישמעאל מצחק בדעתו, ואומר: אל תהיו שוטים! אל תהיו שוטים! אני בכור ואני נוטל שני חלקים! שמתשובת הדבר אתה למד, שנאמר (בראשית כא): "כי לא יירש בן האמה" וגו' ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

וד דרש רבי עקיבא (במדבר יא): "הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם". וכי מספיק להם "אם את כל דגי הים יאסף" וגו', וכי הוא מספיק להם, כגון שנאמר (ויקרא יב): "ואם לא תמצא ידה די שֶׁה", וכי איזה קשה? זו, או (במדבר כא): "שמעו נא

המורים"?! הוי אומר: זו קשה יותר משמעו נא המורים, אלא שמחלל שם שמים בסתר – מחסכין עליו. בגלוי – נפרעין ממנו. וזה שבסתר חיסך עליו המקום, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף זה שבסתר לא חיסך עליו המקום, שנאמר (במדבר יא): "עתה תראה היקרף דברי אם לא", ואני אומר: חס ושלום שתעלה על דעתו של צדיק זה, שיאמר אין המקום מספיק לתת לנו ולבהמתנו, אפשר למי שנאמר בו (במדבר יב): "לא כן עבדי משה" וגו' תעלה על דעתו שיאמר אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו? והלא כשהיו ישראל במצרים, נהר נילוס מספיק דגים להם ולמצרים, מספיק בהמות להם ולמצרים, אלא לענין שנאמר (במדבר יא): "לא יום אחד תאכלון וגו' עד חדש ימים", אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! כך הגון להם שתתן להם ותמיתם? אומרים לאדם: 'טול כפר ורד לשאול'? אומרים לחמור: 'טול כור שעורין ונחתך את ראשך'? יהא אומרים עלי ועליך: אין בשר מוצאת? אמר לו: וכי הגון להם שיאמרו, אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו? אלא יאבד הן ואלף כיוצא בהן, ולא תהא ידי קצרה לפני אפלו שעה אחת, שנאמר (שם): "ויאמר ה' אל משה ה'יד ה' תקצר" וגו'. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר: אי אפשר לעמד על תפלתם, אם תתן להם בשר בהמה גסה – יאמרו: בשר בהמה דקה בקשנו! תתן להם בשר בהמה דקה – יאמרו: בשר חיה ועוף אנו מבקשים! אם תתן להם בשר חיה ועופות – יאמרו: בשר דגים וחגבים אנו מבקשים! שנאמר (שם): "הצאן ובקר ישחט להם". השיבתו רוח הקדש (שם): "עתה תראה היקרף דברי אם לא"; ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

וה דרש רבי עקיבא הרי הוא אומר (יחזקאל לג) בן אדם יושבי החרכות האלה וגו' והלא דברים קל וחמר ומה אברהם שלא

עבד אלא אלוה אחד ירש את הארץ אנו שעובדין אלהות הרבה אינו דין שנירש את הארץ.

ו, רבי נחמיה אומר: ומה אברהם שלא היה לו אלא בן אחד, והקריבו - ירש את הארץ. אנו שמקריבין בנינו לעבודת כוכבים - אינו דין שנירש את הארץ? רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: ומה אברהם שלא היה לו במי לתלות - ירש את הארץ, אנו שיש לנו במי לתלות, אינו דין שנירש את הארץ? ואני אומר: ומה אברהם שלא נצטוה אלא מצוה יחידית - ירש את הארץ, אנו שנצטוונו על כל מצות, אינו דין שנירש את הארץ? תדע, שכן תשמע מתשובה שהנביא משיכן אתה למד, שנאמר (יחזקאל לג): "כה אמר ה' על הדם תאכלו וגו' עמדתם על חרבכם וגו' והארץ תירשו". "על הדם תאכלו" - זה אבר מן החי. "ועיניכם תשא אל גלוליתכם" - זו עבודת כוכבים. "ודם תשפכו" - זו שפיכות דמים. "עמדתם על חרבכם" - זו ענוי הדין וגזל. "עשיתן תועבה" - זו משכב זכור. "ואיש את אשת רעהו טמאתם" - זו גלוי ערוה. והלא דברים קל וחמר, ומה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח - לא עשיתן לפני, ואתם אומרים נירש את הארץ? ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבה.

ו, דרש רבי עקיבא: הרי הוא אומר (זכריה ח): "כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי" וגו'. "צום הרביעי" - זה תשעה בתמוז, שבו הבקעה העיר, שנאמר: "ביום הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר". ולמה נקרא שמו רביעי? שהוא רביעי לחדשים. "צום החמישי" - זה תשעה באב, יום שנשרף בו בית אלקינו, ולמה נקרא שמו חמישי? שהוא חמישי לחדשים. "צום השביעי" - זה שלשה בתשרי, יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהרגו ישמעאל בן נתניה. ללמדך,

שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כחרבן בית המקדש, ולמה נקרא שמו שביעי? שהוא שביעי לחדשים. ומי הרגו? ישמעאל בן נתניה, שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כחרבן בית המקדש. "צום העשירי" - זה עשרה בטבת, יום שבו סמך מלך בבל את ידו על ירושלים, שנאמר (יחזקאל כד): "ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי וגו' בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים". ולמה נקרא שמו העשירי? עשירי לחדשים, ולמה נכתב כאן, והלא היה ראוי זה לכתב ראשון? אלא לסדר החדשים כתקונן, ואני איני אומר כן, אלא "צום העשירי" - זה חמשה בטבת, שבו באתה שמועה לבני גולה שנאמר (יחזקאל לג): "ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמישי לחדש לגלותנו בא אלי הפליט לאמר הכתה העיר", ועשו יום שמועה כיום שרפה, ונראין דברי מדבריו, שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, והוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון, אלא שהוא מונה לסדר חדשים, ואני מונה לסדר פרעניות.

מסכת סוטה פרק שביעי

ז, א שבועות העדות והדינים הנאמר בכל לשון שהן שומעים, ואמרו לו 'אמן' - הרי אלו חייבין שבועת הדינין, כיצד? הרי מי שנתחייב שבועה לחברו, אומרין לו: הוי יודע שכל העולם כלו נודעזע כשאמר הקדוש ברוך הוא בסיני (שמות כ): "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", וכל עברות שבתורה כתוב בהן: "ינקה", וכאן נאמר "לא ינקה". וכל עברות שבתורה נפרעין ממנו וממשפחתו ומכל העולם, ויהא עון העולם פלו תלוי בו, שנאמר (הושע ד): "אלה וכחש וגו' על כן תאבל הארץ", כל עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו ממנו ומקורביו, שנאמר (קהלת ה): "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך", ואין בשרו אלא קרובו, שנאמר (ישעיהו נח): "ומבשרך אל תתעלם".

תוספתא

השלם

היום", ואין לי אלא מצות שקבלו מהר סיני, מצוות העתידים להתחדש, כגון מקרא מגלה, מניין? תלמוד לומר (אסתר ט): "קימו וקבלו וגו' ולא יעברו" – קימו מה שקבלו כבר.

ז, ברכת הלל ושמע ותפלה נאמרין בכל לשון. רבי אומר: אומר אני, שאין שמע נאמר אלא בלשון הקדש, שנאמר (דברים ו): "והיו הדברים האלה" וגו'.

ז, ברכת כהנים אלו בשעה שהכהנים אומרים על מעלות האולם. הכל כשרין לעלות במעלות האולם, בין תמימים בין בעלי מומין, בין במשמר שלו בין במשמר שאינו שלו, חוץ ממי שיש בו מום בפניו בידי וברגליו, שלא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו, וכשם שנשיאות כפים במקדש – כך נשיאות כפים בגבולין.

ז, מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שבאו מיבנה ללוד, והקבילו את פני רבי יהושע מפקיעין, אמר להם: רבי יהושע: מה חדוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: רבי! תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אמר להם: אי אפשר שיהא בית המדרש בלא חדוש, שבת של מי היתה? אמרו לו: של רבי אלעזר בן עזריה. אמר להם: ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל (דברים לא): "הקהל את העם האנשים והנשים והטף". אמר להם: מה דרש בה? אמרו לו: רבי! כך דרש בה: אם אנשים באו ללמד – נשים באו לשמוע, טפין למה באו? כדי לתן שכר למביאייהן. אמר להם: מרגליות טובה היתה בידיכם, ובקשתם לאבד ממני? ועוד אחרת דרש (דברים כו): "את ה' האמרת היום וה' האמירך היום". אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת בעולם הזה, אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא.

וכל עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו נפרעין ממנו ומכל העולם, ויהא עון העולם כלו תלוי בו, שנאמר: "אלה וכחש וגו', וכתוב: "מפני אלה אכלה הארץ על כן תאכל הארץ ואמלל כל יושבי בה", וכל עברות שבתורה, אם יש לו – תולין לו לשנים ושלשה דורות, וזו נפרעין ממנו לאתור, שנאמר (זכריה ה, ד): "הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו". "הוצאתיה ובאה אל בית הגנב" – זה הגנב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חברו, וטוענו ומשביעו, וגנב דעת הבריות. "ואל בית הנשבע בשמי לשקר" – כמשמעו. כל עברות שבתורה בממונו, זה בממונו ובגופו, שנאמר (שם): "ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו"; בא וראה, דברים שאין האש והמים מכלה אותן שבועת שקר מכלה אותן, כל עברות שבתורה – בממונו, וזה בממונו ובגופו, שנאמר: "וכלתו ואת עציו" וגו'.

ז, אם אמר: 'איני נשבע' – פוטרין אותו מיד, ואם אמר: 'הריני נשבע', העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טז): "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה".

ז, ומשביעין אותו בשבועה האמורה בתורה, שנאמר (בראשית כד): "ואשביעך בה" אלהי השמים ואלהי הארץ", וכשמשביעים אותו אומרים לו: הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך, אלא על דעת המקום ודעת בית דין, שכן מצינו במשה רבנו, כשהשביע משה את בני ישראל בערבות מואב, אמר להם: לא על תנאי שבלבכם אני משביע אתכם, אלא על תנאי שבלבנו, שנאמר (דברים כט): "ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה ואשר איננו פה", אין לי אלא אתכם, מניין לדורות הבאים אחריכם ולגרים שנתוספו עליכם. תלמוד לומר "ולא אתכם לבדכם", אלא (שם): "ואת אשר איננו פה עמנו

תוספתא

השלם

הגדול ויענו כל העם אמן אמן וגו'. ואומר (דברי הימים ב כג): "ותרא והנה המלך עומד על עמודו במבוא והשרים והחצוצרות על המלך" וגו' אותו היום עמדו כהנים בגדרים ובפרצות, וחצוצרות של זהב בידיהם, ותוקעין ומריעין ותוקעין, כל כהן שאין בידו חצוצרות, אומרין: דומה זה שאין הוא כהן. שכן גדול היה לאנשי ירושלים שמשפירין חצוצרות בדינר זהב, בו ביום ראה רבי טרפון חגר עומד ומתריע בחצוצרות, משם אמרו חגר תוקע במקדש, משום רבן גמליאל אומר: באותה שעה נתחייבו ישראל כליה שיהניפו לאגריפס המלך.

ט. קורא מתחלה (דברים א): "אלה הדברים" עד "שמע והיה אם שמוע תשמעו", "עשר תעשר", "וכי תכלה לעשר", רבי אומר: לא היה צריך להתחיל מראש הספר, אלא שמע והיה אם שמוע תשמעו, עשר תעשר, וכי תכלה לעשר, ופרשת המלך, עד שגומר את בלה, ודרשות נדרשות בה וגו' עד סוף (דברים כ): "כי ה' אלהיכם ההולך עמכם", זה השם שנתון בארון שנאמר (במדבר לא): "וישלח אותם משה אלף למטה לצבא אותם ואת פינחס", מגיד שפינחס משוח מלחמה. וכלי הקדש זה הארון, שנאמר (במדבר ד): "ולא יבאו לראות ככלע" וגו'. ויש אומרים: אלו בגדי כהונה, שנאמר (שמות כט): "ובגדי הקדש" וגו'. רבי יהודה בן לקיש אומר: שני ארונות היו אחד שיוצא עמהן למלחמה, ואחד ששרוי עמהן במחנה, זה שיוצא עמהן למלחמה, היה בו ספר תורה, שנאמר (במדבר י): "וארון ברית ה' נוסע לפניהם" וגו', וזה ששרוי עמהן במחנה, זה שהיה בו שברי לוחות, שנאמר (במדבר יד): "וארון ברית ה' ומשה לא משו מן המחנה".

זי. פעמים יוצא ומדבר עמהם, אחד בספר ואחד במערכי המלחמה שבספר, מה הוא אומר? ילך וישמע דברי כהן במערכי מלחמה, מה הוא אומר (דברים כ): "מי האיש

זז. ועוד דרש (קהלת י): "דברי חכמים כדרכונות וכמסמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרועה אחד", למה נמשלו דברי תורה לדרכון מה דרכון זה מכון את הפרה לתלמיה, להביא חיים לעולם, אף דברי תורה מכונים את לומדיהם להביאם מדרכי מיתה לדרכי חיים, שנאמר (משלי ג): "עץ חיים היא" וגו'. אי מה דרכון זה מטלטל, יכול אף דברי תורה כן? תלמוד לומר מסמרות, אי מה מסמר זה חסר ולא יתיר, אף דברי תורה כן? תלמוד לומר נטועים! מה נטיעה פרה ורבה, אף דברי תורה פריין ורביין. "בעלי אספות" - אלו תלמידי חכמים שנקנסין ויושבין אספות ועוסקין בתורה, ואומרים על טמא טמא ועל טהור טהור, על טמא במקומו ועל טהור במקומו, שם יאמר אדם בדעתו, הואיל ובית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין, איש פלוני אוסר איש פלוני מתיר, היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר "כלם נתנו מרועה אחד", אל אחד בראן, פרנס אחד כתבן, אדון כל המעשים ברוך הוא, שנאמר: "וידבר אלהים את כל הדברים האלה". "דברים" - "הדברים" - "אלה הדברים", 'כל הדברים', כלם נתנו מרועה אחד, אף אתה עשה אנך כאפרכסת ועשה לבך חדרי חדרים, לכנוס בו דברי בית שמאי ודברי בית הלל, וקנה לך לב לשמוע את דברי מטמאין ואת דברי מטהרין, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין, אמר להן: אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו.

זח. בימה של עץ היו עושין לו בעזרה, והוא יושב עליה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית, שנאמר (נחמיה ח): "ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום וגו', ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לו לדבר וגו', ויפתח עזרא הספר לעיני כל העם וגו', ויברך עזרא את ה' האלהים

תוספתא

השלם

אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חֹדֶשׁ וְלֹא חָנְכוּ יֵלֶךְ וַיָּשׁוּב
לְבֵיתוֹ, נָפַל בֵּית וּבִנְאוֹ, הָרִי זֶה חוּזָר, רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם חֹדֶשׁ בּוֹ דָּבָר – חוּזָר.
וְאִם לֹא – אֵין חוּזָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
אֲנֹשִׁי שְׂרוּן לֹא הָיוּ חוּזְרִין לְבִתְיָהֶן, מִפְּנֵי
שֶׁהָיוּ מְחַדְשִׁים אוֹתָן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁבוּעַ.

ז, יא (דברים כ): "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם
וְלֹא חָלְלוּ יָלֶךְ וַיָּשׁוּב לְבֵיתוֹ", אַחַד הַנוֹטְעַ
אֶת הַכָּרֶם וְאַחַד חֲמֵשֶׁה אֵילָנֵי מֵאֵכֶל
מִחֲמֹשֶׁת הַמִּינִין, אֶפְלוּ בַּחֲמֵשׁ עִירוֹת – הָרִי
זֶה חוּזָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין
לִי בַּמִּשְׁמַע אֶלָּא כָּרֶם.

ז, יב (דברים כ): "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲרֵשׁ
אִשָּׁה", אַחַד הַמָּאָרֶס וְאַחַד הַמֵּיבָם, אֶפְלוּ
שׁוֹמֵרֵת יָבָם לַחֲמֵשֶׁה אַחִין, וְאֶפְלוּ חֲמֵשֶׁה
אַחִין שֶׁשָּׁמְעוּ שְׁמֵת אַחִיהֶם בַּמִּלְחָמָה –
כָּלֵן חוּזְרִין וּבָאִין, אֵין לִי אֶלָּא בָּנָה בֵּיתוֹ
וְלֹא חָנְכוּ, נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ, אֲרֵס אִשָּׁה
וְלֹא לְקַחָהּ, בָּנָה בֵּית וְחָנְכוּ, וְלֹא שָׁהָה
שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. נָטַע כָּרֶם וְחָלְלוּ וְלֹא
שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. אֲרֵס אִשָּׁה וְלִקְחָהּ
וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִנֵּין שָׂאִין זִזִין
מִמִּקְוָמָן? תִּלְמוּד לומר (דברים כד): "כִּי יִקַּח
אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה", דָּבָר זֶה בְּכָלֵל הָיָה,
וְלָמָּה יֵצֵא? לְהַקִּישׁ אֵלָיו, מֵה זֶה מִיָּחָד
שָׂאֲרֵס אִשָּׁה וְלִקְחָהּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר
חֹדֶשׁ שָׂאִין זֶה מִמִּקְוָמוֹ – אַף כָּלֵן כֵּן.

ז, יג לְמַדָּה תוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, נִזְדַּמְנָה לְאָדָם
פְּרִנְסָה יִקַּח לוֹ בֵּית, חֲזָר נִזְדַּמְנָה פְּרִנְסָה לוֹ
– יִקַּח לוֹ שָׂדֶה, חֲזָר, נִזְדַּמְנָה – יִקַּח לוֹ
אִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ): "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר
בָּנָה וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע", וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר
אֲרֵשׁ אִשָּׁה, וְכֵן שְׁלֵמָה אָמַר בַּחֲכָמָתוֹ (משלי
כד): "הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ וְגו'". "הֵכֵן
בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ" – זֶה בֵּית. "וְעֵתִידָהּ
בַּשָּׂדֶה" – זֶה שָׂדֶה. "אַחֵר וּבְנִית בֵּיתְךָ" –
זוֹ אִשָּׁה. דָּבָר אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ"
– זוֹ מִקְרָא. "וְעֵתִידָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ" – זוֹ
מִשְׁנָה. "אַחֵר וּבְנִית בֵּיתְךָ" – זֶה מִדְּרָשׁ.
דָּבָר אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ" – זוֹ

מִקְרָא וּמִשְׁנָה. "וְעֵתִידָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ" – זֶה
מִדְּרָשׁ. "אַחֵר וּבְנִית בֵּיתְךָ" – אֵלּוּ הַלְכוֹת.
דָּבָר אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ" – זֶה
מִדְּרָשׁ. "וְעֵתִידָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ" – אֵלּוּ הַלְכוֹת.
"אַחֵר וּבְנִית בֵּיתְךָ" – אֵלּוּ אַגְדוֹת. דָּבָר
אַחֵר: "הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ" – אֵלּוּ הַלְכוֹת.
"וְעֵתִידָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ" – אֵלּוּ אַגְדוֹת. "אַחֵר
וּבְנִית בֵּיתְךָ" – זוֹ תִלְמוּד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּנוֹ
שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: "הֵכֵן בַּחוּץ
מְלֹאכְתָּךְ" – זֶה מִקְרָא, מִשְׁנָה וְתִלְמוּד.
"וְעֵתִידָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ" – אֵלּוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים.
"אַחֵר וּבְנִית בֵּיתְךָ" – בֹּא דֹרֵשׁ וְקַבֵּל שָׂכָר.

ז, יד (דברים כ): "וַיִּסְפּוּ הַשּׁוֹטְרִים וְגו' הִירָא
וְרֹךְ הַלֵּבב" – הַמִּתְיָרָא מִן הָעֵבֶרִיָּה שְׁבִידוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מט): "לָמָּה אִירָא בִימֵי רָע עוֹן
עֲקָבִי יִסּוּבֵנִי", דָּבָרִי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר: "מִי הָאִישׁ הִירָא" כְּמִשְׁמַעוֹ,
מֵה תִלְמוּד לומר שׁוֹב "וְרֹךְ הַלֵּבב",
שֶׁאֶפְלוּ גִבּוֹר שְׁבַגְבוּרִים וְחִזְק שְׁבַחְזָקִים
וְהָיָה רַחֲמָן – הָיָה חוּזָר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ):
"וְלֹא יִמָּס אֶת לֵבָב אָחִיו כְּלָבָבוֹ". רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַשּׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי כֹהֵן
בַּמַּעֲרֻכּוֹת מִלְחָמָה וְאִינוּ חוּזְרִין, לְסוּף שֶׁהוּא
נוֹפֵל בַּחֲרָב, וּמִפִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל בַּחֲרָב,
וּמִגָּלָה אוֹתָם מֵאֶרֶץ, וּבָאִין אַחֲרֵיהֶם
וַיּוֹשְׁבִין בְּאֶרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וְאִישׁ אַחֵר
יִקְחָנָהּ", יָכוֹל דּוֹדוֹ וְכֵן דּוֹדוֹ, נֶאֱמַר כָּאֵן
'אַחֵר' וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן 'אַחֵר', מֵה 'אַחֵר'
הָאִמּוֹר לְהֵלֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אַף 'אַחֵר'
הָאִמּוֹר כָּאֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים. שְׁמַע שְׁמֵת אָחִיו
בַּמִּלְחָמָה, עַד שֶׁלֹּא נָתַן בְּמִשָּׂא – חוּזָר,
מִשְׁנָתָן בְּמִשָּׂא – אֵין חוּזָר.

ז, טו יֵשׁ יוֹצְאִין וְחוּזְרִין יוֹצְאִין וְאֵין חוּזְרִין,
וַיֵּשׁ שָׂאִין יוֹצְאִין כָּל עָקָר, כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ
יוֹצְאִין וְחוּזְרִין – נוֹתֵנִין לְפָסִי הָעִיר,
וּמִסְפָּקִין מֵיָם וּמִזֶּון לְמִלְחָמָה, וּמִתְקַנִּים אֶת
הַדְּרָכִים, וְשָׂאֵר כָּלֵן – אֵין חוּזְרִין. כָּל אֵלּוּ
שֶׁאָמְרוּ אֵין יוֹצְאִין כָּל עָקָר, הַבּוֹנֶה בֵּית
וְחָנְכוּ, וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. נָטַע
כָּרֶם וְחָלְלוּ, וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ,
אֲרֵס אִשָּׁה וְלִקְחָהּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר

אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו' ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד" וגו'.

חג עודם עוברים הירדן, אמר להם יהושע: על מנת כן אתם נכנסין לארץ שתורישו את יושביה, שנאמר (במדבר לג): "והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם ואבדתם" וגו'. אם אתם עושין כן - מטב, ואם אין אתם מקבלין - באין מים ושוטפין אתכם. עודם בירדן, אמר להם יהושע (יהושע ד): "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל" (שם), "והנחתם אותם וגו' תחת מצב רגלי הכהנים" (יהושע ד, ו): "למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה" וגו'. סימן לבנים שעברו אבות את הירדן. עודם בירדן, אמר להם יהושע (שם): "שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים, הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון". יכול בכל מלון ומלון? תלמוד לומר: - "אשר תלינו בו הלילה". רבי יהודה אומר: אבא חלפתא, ורבי אלעזר בן מתאי, וחנניא בן עכניאי עמדו על אותן אבנים, ושערו כל אחת ואחת משאו ארבעים סאה, מכאן אתה מחשב לאשכול כמה היה באשכול. וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן - חזרו מי הירדן למקומן, שנאמר (שם): "וישובו מי הירדן למקומם, וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו", נמצאו ישראל לצד אחד וארון ונושאו לצד אחר. נשא ארון את נושאו והעבירן בירדן, שנאמר: "ויהי כאשר תם כל העם לעבר ויעבר ארון ה' והכהנים לפני העם".

ח,ד נמצאת אתה אומר, שלשה מיני אבנים הן, אחת שהקים משה על שפת הירדן בערבות מואב, ואחת שהקים יהושע בתוך הירדן, שנאמר: "ושתיים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן". ואחת שהקים בגלגל, שנאמר: "ואת שתים עשרה אבנים האלה אשר לקחו" וגו'.

חדש הללו - אין נותנין פסי העיר, ואין מספקין מים ומזון למלחמה, ואין מתקנים את הדרכים. רבי יהודה היה קורא למלחמת הרשות מלחמת מצוה, אבל מלחמת חובה - הכל יוצא, אפלו חתן מחדרו וכלה מחפתה.

מסכת סוטה פרק שמיני

א. ברכות וקללות אלו שאמרו ישראל, בשעה שעברו ישראל את הירדן, שנאמר (דברים כז): "והיה ביום אשר תעברו את הירדן", כיצד עברו ישראל את הירדן? בכל יום היה ארון נוסע אחר שני דגלים, והיום נוסע תחלה, שנאמר (יהושע ג): "הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם". בכל יום היו לויים נושאים את הארון, והיום נשאוהו כהנים, שנאמר (שם): "והיה כנח כפות רגלי הכהנים" וגו'. רבי יוסי אומר: בשלשה מקומות הכהנים נשאו את הארון, אחת כשעברו ישראל את הירדן, ואחת כשסבבו את יריחו, ואחת כשהחזירוהו למקומו.

ב. וכיון שהוטבלו מקצת רגלי הכהנים במים, עמדו המים, שנאמר (יהושע ג): "ויעמדו המים" וגו'. וכמה גובהן של מים? שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל; דברי רבי יהודה. אמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: וכי איזה קל, אדם או מים? הוי אומר מים קלין יותר מבני אדם! אם כן, באו מים ושוטפין אותו, אלא מלמד שהיו המים מגדשין ועולים למעלה כפין על גבי כפין, כשלש מאות מיל, עד שראו אותם כל מלכי האמות, שנאמר (יהושע ה, א): "ויהי כשמע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה, וכל מלכי הכנעני אשר על הים, את אשר הוביש ה' את מי הירדן, מפני בני ישראל עד עברם, וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל". וכן רחב אמרה לשלוחי יהושע (יהושע ב): "כי שמענו את

אשר לקחו; הא למדת, שבגלגל העמידום.

ז. כיצד אמרו ישראל ברכות וקללות? ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל, והכהנים והלויים והארון עומדים למטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון, והלויים את הכהנים, וכל ישראל מכאן ומכאן, שנאמר (יהושע ח): "וכל ישראל וזקניו עומדים מזה ומזה לארון", מה תלמוד לומר "חציו אל מול הר גריזים והחציו אל מול הר עיבל"? מלמד ששלוחי הר גריזים מרבין משלוחי הר עיבל, מפני שמקצת שבטו של לוי למטה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אי אפשר לומר לומר לוי למטה, שכבר נאמר לוי למעלה, ואי אפשר לומר לוי למעלה, שכבר נאמר לוי למטה, אמור מעתה: זקני כהנה ולויה למטה, ושאר למעלה. רבי יאשיה אומר: הראוין לשרת עומדין למטה, ושאינן ראוין לשרת עומדין למעלה, הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה: "ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש", והיו אלו ואלו עונין ואומרינן אמן. הפכו פניהם כלפי הר עיבל, ופתחו בקללה (דברים כז): "ארור האיש אשר יעשה" וגו', והיו אלו ואלו עונין אמן. הפכו פניהם כלפי הר גריזים, פתחו בברכות: "ברוך אשר יקים את דברי התורה". כלפי הר עיבל פתחו בקללות (שם): "ארור האיש אשר לא יקים" וגו'. ארור בכלל ארור בפרט, ללמד וללמד לשמור ולעשות, ארבע על ארבע – הרי שמונה על שמונה, הרי שש עשרה על שש עשרה, ושלוש כרתות עם כל אחת ואחת – הרי ארבעים ושמונה כרתות. וכן בערבות מואב. רבי שמעון מוציא של הר גריזים ושל הר עיבל, ומביא של אהל מועד, ואין לה כל דבר ודבר שלא נכרתו עליו בארבעים ושמונה כרתות. רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משם רבי שמעון: אין לה כל דבר ודבר בתורה שלא

ח,ה כיצד עברו ישראל את הירדן? רבי יהודה אומר: על אבני מזבח כתבוהו. אמר לו רבי שמעון: לדבריה, האין למדו אותם עובדי כוכבים את התורה? אמר לו: מלמד שנתן להם בינה בלב כל אמה ומלכות, ושגרו נוטריין שלהן, וקלפו את הסיד¹, והשיאו את הכתב מגבי האבנים בשבעים לשון. באותה שעה נתחתם גזר דינן של עובדי כוכבים לבאר שחת. רבי שמעון אומר: על הסיד כתבו. כיצד? כידוהו וסידוהו בסיד, וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, וכתבו למטה (דברים כ): "למען אשר לא ילמדו אתכם" וגו', אם אתם חוזרין בכם – אנו מקבלין אתכם.

ו. בא וראה כמה נסים נעשו לישראל באותו היום, עברו ישראל את הירדן, ובאו להר גריזים ולהר עיבל יותר מששים מיל, ולא היה בריה יכולה לעמד בפניהם, וכל העומד בפניהם – מיד נתרו, שנאמר (שמות כג): "את אימתי אשלח לפניה והמתה את כל העם אשר תבא בהם". ואומר (שמות טו): "תפול עליהם אימתה ופחד וגו' עד יעבר עמך ה'" – זו ביאה ראשונה. "עד יעבר עם זו קניית" – זו ביאה שנייה. אמור מעתה: ראוין היו ישראל לעשות להם נס בביאה שנייה כדרך שנעשו נסים על הים, אלא שגרים החטא. ואחר כך הביאו אבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד, וכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר: "באר היטב". והעלו עליו עולות ושלמים, וישבו ואכלו ושתו, וקפלו את האבנים, ובאו ולנו במקומן, שנאמר (יהושע ד): "והעברתם אתם עמכם והנחתם אותם במלון". יכול במלון, תלמוד לומר (שם): "במלון אשר תלינו בו הלילה". וכתוב (שם): "ואת שתים עשרה האבנים האלה

¹ פרוש: שהיה הסיד למעלה מן הכתב

נכרתו עליו חמש מאות אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים כִּרְתוֹת, כִּיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי: אִם לְדַבְּרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כֹּפֵר עֹכּוֹ, שְׁאָמַר מִשֵּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵין כָּל דָּבָר וְדָבָר בַּתּוֹרָה שְׁלֹא נִכְרְתוּ עָלָיו שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כִּרְתוֹת. וַיֵּשׁ עִם כָּל אַחַת וְאַחַת מֵהֶן – שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים.

מסכת סוטה פרק תשיעי

א. נִמְצָא בַּעֲבֵר הִירְדֵן, הָיוּ עוֹרְפִין, שְׁנֵאָמַר (דְּבָרִים כא): "כִּי יִמְצָא חֲלָל" וְגו', לְרִבּוֹת עֹבֵר הִירְדֵן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּכָלֶן אִם הָיָה חֲלָל – הָיוּ עוֹרְפִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתָּה מוֹדֵה, שְׁאִם הָיָה חֲנוּק וּמִטָּל בְּאִשְׁפָּה, שְׁאִין עוֹרְפִין, לְכֹךְ נֵאֱמַר חֲלָל, אִם כֵּן, לָמָּה נֵאֱמַר נוֹפֵל? אֵלָּא שְׁאִפִּילוּ הָרוּג וְתִלּוּי בְּאִילָן – לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, שְׁאִפִּילוּ נִמְצָא בַּעֲלִיל – לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, שְׁמַצּוֹה לַעֲסֹק בַּמִּדְיָה.

ב. כִּיצַד עוֹשִׁין לוֹ? שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וְנוֹטְלִין סִימָנִים, וְחוֹפְרִין וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ, וּמַצִּינִין אֶת מְקוֹמוֹ, עַד שְׁיָבוֹאוּ לְבֵית דִּין שֶׁבִּלְשַׁכַּת הַגִּזִּית וּמוֹדִדִין.

ג. נִמְצָא סֶמוֹךְ לְסֶפֶר, בַּעִיר שֵׁשׁ בָּה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אוֹ בַּעִיר שְׁאִין בָּה בֵּית דִּין – מוֹדִדִין לַעִיר שֵׁשׁ בָּה בֵּית דִּין. אִם הָיָה עִיר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בֵּינֵתִים, אוֹ סֶמוֹכָה לִירוּשָׁלַיִם – לֹא הָיוּ מוֹדִדִין אֵלָּא מִנִּיחָה אוֹתָהּ וּמוֹדִדִין לָהּ חוּצָה.

ד. מְקוֹם גֵּתָה וּתְפִיסָתָה – הָרִי זֶו אֶסוּרָה, כִּמָּה הִיא תְּפִיסָתָה? אַרְבָּעִים. רַבִּי אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים אַמָּה.

ה. הַזְּקָנִים אוֹמְרִים (דְּבָרִים כא): "יִדְּינוּ לֹא שְׁפָכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רְאוּ". כִּהְנִים אוֹמְרִים (שם): "כֹּפֵר לַעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָהּ ה'" וְגו'. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֵר (שם): "וְנִכְפֹּר לָהֶם הַדָּם". שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים – מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצְא בַּדָּבָר

אַתָּה אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יג): "כָּאֲנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ" – אָמַר יְהוֹשֻׁעַ. כָּלֵב אָמַר (שם): "עֲלֵה נַעֲלֵה וִירְשָׁנוּ אוֹתָהּ". מְרַגְלִים אָמְרוּ (שם): "אָפֶס כִּי עָז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּאָרֶץ"; שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים זֶה בְּצַד זֶה – מִי שְׁאָמַר זֶה, לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצְא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית לח): "וַתֹּאמֶר הַכֹּר נָא לְמִי הַחוֹתֶמֶת" וְגו' – אָמְרָה תָּמַר. (שם): "צִדְקָה מִמֶּנִּי" – אָמַר יְהוּדָה. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֵר (שם): "וְלֹא יִסֹּף עוֹד לְדַעְתָּהּ" – שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים זֶה בְּצַד זֶה, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה, וּמִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצְא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל א ד): "אוֹי לָנוּ מִי יִצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה" – אָמְרוּ כְּשֶׁרִין שְׁבָהֶן. רְשָׁעִים שְׁבָהֶן אָמְרוּ (שם): "אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְכִּים" וְגו'. לִישְׁנָא אַחֲרָת, עֲשֵׂר מִכּוֹת הָיוּ לוֹ, וְשָׁלְמוּ עֲשֵׂר מִכּוֹתָיו בְּמִצְרַיִם – גִּבּוֹרִים שְׁבָהֶן אָמְרוּ. (שם): "הִתְחַזְקוּ וְהָיוּ לְאֲנָשִׁים" – פְּלִשְׁתִּים, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים זֶה בְּצַד זֶה. כִּיּוֹצְא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (שׁוֹפְטִים ה): "בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה" וְגו' – אָמְרָה אִמּוֹ שֶׁל סִיסְרָא. וּמִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. (שם) חֲכָמוֹת – שְׁרוּתֶיהָ אָמְרוּ. הֵלֹא יִמְצָאוּ יַחֲלָקוּ שְׁלָל כֵּן יֵאָבְדוּ כָּל אוֹיְבֶיהָ' – אָמְרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ; שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים זֶה בְּצַד זֶה, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצְא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (יִרְמְיָהוּ כו): "מִיכָה הַמּוֹרְשָׁתִי הָיָה נָבִיא בִּימֵי חֲזָקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה", וּמָה הָיָה מִתְּנַבֵּא? (שם): "וַיֹּאמֶר אֶל כָּל עַם יְהוּדָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת צִיּוֹן שְׂדֵה תַחֲרֹשׁ וִירוּשָׁלַיִם עֵינים תִּהְיֶה, וְהָר הַבַּיִת לְכָמוֹת יֵעַר". "הִהְיֶמֶת הַמִּיתוּהוּ" – חֲזָקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְכָל יְהוּדָה. "הֵלֹא יֵרָא אֶת ה' וַיַּחֲלֵ אֶת פָּנָיו ה' וַיִּנָּחֶם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ" – אוֹמְרִים כְּשֶׁרִים שְׁבָהֶם. רְשָׁעִים שְׁבָהֶן אָמְרוּ (שם): "וְגַם אִישׁ הָיָה מִתְּנַבֵּא בְּשֵׁם ה' אוֹרִיָּה בֶּן שְׁמַעְיָהוּ מִקְרִית הַיַּעֲרִים וַיִּתְּנָבֵא עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת כְּכֹל דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ וְגו', וַיִּשְׁמַע אוֹרִיָּהוּ וַיֵּרָא וַיִּכְרַח וַיָּבֵא מִצְרַיִם וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים אֲנָשִׁים מִצְרַיִם וְגו',

וַיְבִיאוּהוּ אֶל הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וַיִּכְהוּ בַּחֲרֹב וַגּוֹ'. אָמְרוּ כָשֶׁם שְׁאוּרֵיהוּ נִתְנָבֵא וְנִהְרַג – כִּךְ יִרְמִיָּהוּ חָיִב לַהֲרֹג, שְׁנֵאמַר (שם): "אִךְ יָד אֲחִיקָם בֶּן שָׁפָן הֵיטָה אֶת יִרְמִיָּהוּ לְבִלְתִּי תֵת אוֹתוֹ בְּיַד הָעָם לְהַמִּיתוֹ", כָּל פֶּרֶשָׁה זֹה עֲרוּבֵי דְבָרִים, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצֵא בְּדָבָר אֶתָּה אוֹמֵר (נְחוּם א): "מִשָּׁא נִינְוָה סֵפֶר חֲזוֹן נְחוּם הָאֱלֹקִשִׁי אֶל קִנָּא וְנוֹקֵם ה' נוֹקֵם וַגּוֹ', ה' אֲרֹךְ אֲפִים וַגְּדֹל כֹּחַ וַגּוֹ' נוֹעַר בָּיִם וַגּוֹ', כָּל פֶּרֶשָׁה זֹה עֲרוּבֵי דְבָרִים, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצֵא בְּדָבָר אֶתָּה אוֹמֵר (תְּהִלִּים נח): "לְמַנְצַח אֶל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם הָאֲמָנָם אֶלֶם צֶדֶק וַגּוֹ', אִךְ בְּלִב עוֹלוֹת וַגּוֹ', זֵרוּ רָשָׁעִים מִרְחָם" וַגּוֹ'; כָּל הַפֶּרֶשָׁה זֹה עֲרוּבֵי דְבָרִים, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כִּיּוֹצֵא בְּדָבָר אֶתָּה אוֹמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים ח): "תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרֶרְתִּיךְ"; אָמְרָה רִיחַ הַקֹּדֶשׁ (שם): "שִׁימְנִי כַחוֹתֶם עַל לִבְךָ" וַגּוֹ'. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (שם): "כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה" – אָמְרוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה'.

מסכת סוטה פרק עשירי

א. בְּזִמְנָא שְׂצָדִיקִים בָּאִין לְעוֹלָם – טוֹבָה בָּאָה לְעוֹלָם וּפְרַעְנִיּוֹת מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם. וְכִשְׁנַפְטָרִים מִן הָעוֹלָם – פְּרַעְנִיּוֹת בָּאָה לְעוֹלָם וְטוֹבָה מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם. בְּזִמְנָא שְׂהַרְשָׁעִים בָּאִין לְעוֹלָם – פְּרַעְנִיּוֹת בָּאָה לְעוֹלָם וְטוֹבָה מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם. וְכִשְׂמִסְתַּלְקִין מִן הָעוֹלָם – טוֹבָה בָּאָה לְעוֹלָם וּפְרַעְנִיּוֹת מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם. וּמִנִּין שְׂכֻשְׁהַצְדִּיקִים בָּאִין לְעוֹלָם טוֹבָה בָּאָה לְעוֹלָם וּפְרַעְנִיּוֹת מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם? שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ח): "וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעַשֵׁינוּ" וַגּוֹ'. וּמִנִּין וְכִשְׁנַפְטָרִין מִן הָעוֹלָם פְּרַעְנִיּוֹת בָּאָה לְעוֹלָם וְטוֹבָה מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם? שְׁנֵאמַר (יִשְׁעִיָּהוּ נז): "הַצְדִּיק אָבֹד וְאִין אִישׁ שָׁם עַל לֵב". וְאוֹמֵר (שם): "יֵבֵא שְׁלוֹם יִנְחוּהוּ עַל" וַגּוֹ'. הוֹלֵךְ שְׁלוֹם אֶל הַקֶּבֶר. וְאוֹמֵר (שם): "וְאַתֶּם קָרְבוּ הִנֵּה בְנֵי עוֹנְנָה זֶרַע מִנְאָף" וַגּוֹ'. וּמִנִּין כְּשֶׁהַרְשָׁעִים בָּאִין

לְעוֹלָם? פְּרַעְנִיּוֹת בָּאָה לְעוֹלָם וְטוֹבָה מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם? שְׁנֵאמַר (מִשְׁלֵי יא): "כִּבְּא רָשָׁע בָּא גַם בּוֹז" וַגּוֹ'. וּמִנִּין שְׂכֻשְׁמִסְתַּלְקִין מִן הָעוֹלָם טוֹבָה בָּאָה לְעוֹלָם וּפְרַעְנִיּוֹת מִסְתַּלְקָת מִן הָעוֹלָם? שְׁנֵאמַר (שם): "וּבִאֲבֹד רָשָׁעִים רִנָּה". וְאוֹמֵר (דְּבָרִים יג): "לְמַעַן יָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אָפוֹ" וַגּוֹ'. כָּל זִמְנָא שְׂהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם – חֲרוֹן אָף לְעוֹלָם, אֲבָדוֹ מִן הָעוֹלָם – נִסְתַּלַּק חֲרוֹן אָף מִן הָעוֹלָם. וְלֹא שְׂהַצְדִּיקִים תּוֹלִין לְעוֹלָם בְּחִיָּהֶן בְּלִבָּד, אֲלֹא אִךְ אַחֲרֵי מִיתָתָן, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ז): "וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וַיְמִי הַמְּבּוּל" וַגּוֹ'. וְמָה טִיבָן שֶׁל שְׁבַעַת הַיָּמִים הִלְלוּ? אֵלּוּ שְׁבַעַת יָמֵי אֲבָלוֹ שֶׁל מִתּוֹשֵׁלַח הַצְדִּיק שְׂעַכְבּוֹ אֶת הַפְּרַעְנִיּוֹת מִלְּבָא לְעוֹלָם, לְכָךְ נֵאמַר: "וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים". דְּבָר אַחֵר: מָה טִיבָן שֶׁל שְׁבַעַת הַיָּמִים הִלְלוּ? מִלְּמַד שֶׁנִּתֵּן לָהֶם הַמָּקוֹם שְׁבַעַת יָמִים לְאַחַר גְּזֵרָה, שְׂמָא יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ, לְכָךְ נֵאמַר: "וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים". דְּבָר אַחֵר, "וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים", מָה טִיבָן שֶׁל שְׁבַעַת הַיָּמִים הִלְלוּ? מִלְּמַד שֶׁשִּׁינָּה לָהֶם הַמָּקוֹם סְדוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהֵיטָה חֲמָה יוֹצֵאת בְּמַעְרָב וְשׁוֹקַעַת בְּמַזְרָח, לְכָךְ נֵאמַר: "וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים". דְּבָר אַחֵר, מָה טִיבָן שֶׁל שְׁבַעַת הַיָּמִים הִלְלוּ? מִלְּמַד שֶׁנִּתֵּן לָהֶם הַמָּקוֹם שְׁבַעַת יָמִים מְאֹכֵל וּמִשְׁתָּה, וַיִּשְׁבּוּ וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ. וְהֵרָאָם מַעֲיִן הָעוֹלָם הַבָּא, כָּל כֵּךְ לָמָּה? כִּדִּי שִׁיכִירוּ וַיִּדְעוּ מָה אֲבָדוּ.

ב. כָּל זִמְנָא שְׂהֵיָה אַבְרָהָם קָיָם – הֵיָה שְׁבַע, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית כד): "וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל", מִשְׁמַת אַבְרָהָם (שם): "וַיְהִי רָעַב בְּאַרְצָא". בָּא יִצְחָק – הֵיָה שְׁבַע, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית כו): "וַיִּזְרַע יִצְחָק" וַגּוֹ'. כָּל זִמְנָא שְׂאַבְרָהָם הֵיָה קָיָם – הֵיָה הַבְּאֵרוֹת נּוֹבְעוֹת מִיָּם, מִשְׁמַת אַבְרָהָם מָה הוּא אוֹמֵר? (שם): "וְכָל הַבְּאֵרוֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ" וַגּוֹ'. אָמְרוּ, הוּאִיל וְאִין נּוֹבְעוֹת מִיָּם אֵינָם אֲלֹא תַקְלָה לָנוּ מִפְּנֵי הַגִּיסוֹת, עֲמָדוֹ וְסִתְמוֹ, בָּא יִצְחָק, הֵיָה הַבְּאֵרוֹת נּוֹבְעוֹת מִיָּם, שְׁנֵאמַר (שם):

"וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחֲפֹר אֶת בְּאֵרוֹת הַמַּיִם וְגו' וַיַּחֲפְרוּ עַבְדֵי" וְגו'.

ג. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה יִצְחָק קָיָם – הָיְתָה בְּרָכָה לְזָרַע, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כו): "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהִיא" וְגו', עַד שֶׁלֹּא יָרַד יַעֲקֹב לְאֶרֶם נְהָרִים לֹא נִתְבָּרַךְ בֵּיתוֹ שֶׁל לָבָן הָאֲרָמִי, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לו): "כִּי מָעַט אֲשֶׁר הָיָה לָּךְ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיִּבְרָךְ ה' אוֹתָךְ לְרִגְלֶיךָ". וְאוֹמֵר (שם): "נִחַשְׁתִּי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְלָךְ". עַד שֶׁלֹּא יָרַד יוֹסֵף לְמִצְרַיִם – לֹא נִתְבָּרַךְ בֵּיתוֹ שֶׁל פּוֹטִיפָר, מִשְׁיָרֵד, מִהוּ אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית לט): "וַיִּבְרָךְ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בְּגִלְלֵי יוֹסֵף", עַד שֶׁלֹּא יָרַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם הָיָה רָעַב, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מה): "כִּי זֶה שְׁנֵתִים הָרָעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ" וְגו', מִשְׁיָרֵד מִהוּ אוֹמֵר? (בְּרֵאשִׁית מו): "הֲאֵל לָכֶם זֶרַע וַיִּזְרַעְתֶּם אֶת הָאֲדָמָה". אֲמַר רַבִּי יוֹסִי: כִּיּוֹן שָׁמַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ, חָזַר הָרָעַב לְיוֹשְׁנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית נ): "וַעֲתָה אֵל תִּירָאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֶּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶּם" וְגו', נֶאֱמַר כָּאֵן כִּלְכּוֹל, וְנֶאֱמַר לְהֵלֶן כִּלְכּוֹל, מִה כִּלְכּוֹל הָאֲמֹר לְהֵלֶן – רָעַב, אֵף כִּלְכּוֹל הָאֲמֹר כָּאֵן – רָעַב, כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יוֹסֵף וְשִׁבְטוֹ קִיָּמִים – הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגִים בְּגִדְלָה וְכְבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א): "וַיְבָנִי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּבְנוּ" וְגו', מִשְׁמַת, מִהוּ אוֹמֵר? "וַיָּמָת יוֹסֵף וְגו', וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ וְגו', וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ וְגו', הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ" וְגו'.

יהושע פרק כד

א וַיֹּאסֶף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׂכֵמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרָאשֵׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיִּתְּיָצְבוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: ב וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּעֵבֶר הִנָּהּ יֹשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אָבִי אֲבִירָהּ וְאָבִי נַחֲוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: ג וְאַקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אֲבִירָהּ מֵעֵבֶר הִנָּהּ וְאוֹלָךְ אֶתוֹ בְּכָל־אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַרְבִּי (וְאַרְבָּה) אֶת־זִרְעוֹ וְאַתָּן לֹא אֶת־יִצְחָק: ד וְאַתָּן לִיִּצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאַתָּן עָשׂוּ וְאַתָּן לַעֲשׂוֹ אֶת־הָר שְׁעִיר לָרֶשֶׁת אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם: ה וַאֲשַׁלַּח אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וְאַנְּפִי אֶת־מִצְרָיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם: ו וְאַוְצִיא אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם וַתָּבֹאוּ הַיָּמָה וַיִּרְדְּפוּ מִצְרָיִם אַחֲרֵי אֲבוֹתֵיכֶם בָּרֶכֶב וּבַפָּרָשִׁים יִס־סוּף: ז וַיַּצַּעְקוּ אֶל־יְהוָה וַיִּשָּׁם מֵאֶפֶל בֵּינֵיכֶם וּבֵין הַמִּצְרָיִם וַיָּבֹא עָלָיו אֶת־הַיָּם וַיַּכֶּסֶהוּ וַתִּרְאִינָה עֵינֵיכֶם אֶת־אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בַּמִּצְרָיִם וַתֵּשְׁבוּ בַּמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים: ח וְאַבְרָהָם (וְאַבְרָם) אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֵבֶר הִירְדֵּן וַיִּלַּחֲמוּ אֶתְכֶם וְאַתָּן אוֹתָם בְּיָדְכֶם וַתִּירָשׁוּ אֶת־אֶרֶץ וְאֲשַׁמִּידֶם מִפְּנֵיכֶם: ט וַיָּקֶם בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לְבָלָעַם בֶּן־בְּעוֹר לְקַלֵּל אֶתְכֶם: י וְלֹא אָבִיתִי לְשִׁמְעַ לְבָלָעַם וַיִּבְרַךְ בְּרוּךְ אַתְּכֶם וְאַצֵּל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: יא וַתַּעֲבְרוּ אֶת־הִירְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ וַיִּלַּחֲמוּ בָכֶם בַּעֲלֵי־יְרִיחוֹ הָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַכְנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַגְּרִגְשִׁי הַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי וְאַתָּן אוֹתָם

בְּיָדְכֶם: יב וַאֲשַׁלַּח לִפְנֵיכֶם אֶת־הַצִּרְעָה וַתִּגְרָשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי לֹא בַחֲרָבָךְ וְלֹא בְקִשְׁתְּךָ: יג וְאַתָּן לָכֶם אֶרֶץ | אֲשֶׁר לֹא־יִגְעַת בָּהּ וְעָרִים אֲשֶׁר לֹא־בְנִיתֶם וַתֵּשְׁבוּ בָהֶם כְּרָמִים וְזִיתִים אֲשֶׁר לֹא־נִטְעַתֶם אֵתְם אֲכָלִים: יד וְעַתָּה יִרְאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבְדוּ אוֹתוֹ בְּתַמִּים וּבַאֲמִתּוֹ וְהִסִּירוּ אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם בָּעֵבֶר הִנָּהּ וּבַמִּצְרָיִם וְעַבְדוּ אֶת־יְהוָה: טו וְאִם רָע בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בַּחֲלוֹ לָכֶם הַיּוֹם אֶת־מִי תַעֲבֹדוּן אִם אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר־עַבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בַּעֲבֹר (מֵעֵבֶר) הִנָּהּ וְאִם אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אֵתְם יֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ וְאַנְכִי וּבֵיתִי נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה: {פ} טז וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לָנוּ מֵעַזֹּב אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים: יז כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלָה אֶתָּנוּ וְאֶת־אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבֵּית עַבָדִים וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת־הָאֲתוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְנוּ בָּהּ וּבְכָל־הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בְּקִרְבָּם: יח וַיִּגְרָשׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים וְאֶת־הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאֶרֶץ מִפְּנֵינוּ גַם־אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ: יט וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם לֹא תוֹכְלוּ לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים הוּא אֵל־קַנּוּא הוּא לֹא־יִשָּׂא לִפְשַׁעְכֶם וְלַחַטְאוֹתֵיכֶם: כ כִּי תַעֲזֹבוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהֵי גֹכָר וְשָׁב וְהִרְעֵ לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הִיטִיב לָכֶם: כא וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד: כב וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם עַדִּים אֵתְם בָּכֶם כִּי־אַתֶּם בַּחֲרַתֶּם לָכֶם אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עַדִּים: כג וְעַתָּה

לְהִלָּחֵם בּוֹ: ב וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה
נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ: ג וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן
אָחִיו עֲלֶה אִתִּי בְּגָרְלִי וְנִלְחַמָּה בַּכְּנַעֲנִי וְהִלָּכְתִּי
גַם־אֲנִי אִתְּךָ בְּגֹרְלֶךָ וַיִּלְךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן: ד וַיַּעַל
יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי בְּיָדָם וַיָּכּוּם
בְּבֹזֶק עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ: ה וַיִּמָּצְאוּ אֶת־אֲדָנֵי
בֹּזֶק בְּבֹזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיָּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־
הַפְּרָזִי: ו וַיָּנֶס אֲדָנִי בֹזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ
אוֹתוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת־בְּהֵנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו: ז וַיֹּאמֶר
אֲדָנִי־בֹזֶק שִׁבְעִים | מַלְכִּים בַּהֲנוֹת יָדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם מְקַצְצִים הָיוּ מְלָקָטִים תַּחַת שְׁלַחַנִי
כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בֶן שְׁלֹם־לִי אֱלֹהִים וַיְבִיֵּאוּהוּ
יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת שָׁם: {פ}

ח וַיִּלָּחֲמוּ בְּנֵי־יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ
וַיָּכּוּהָ לְפִי־חָרָב וְאֶת־הָעִיר שָׁלְחוּ בָאֵשׁ: ט וְאַחֲרֵי
יָרְדוּ בְנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָהָר
וְהַנֶּגֶב וְהַשְׂפֵּלָה: י וַיִּלְךְ יְהוּדָה אֶל־הַכְּנַעֲנִי
הַיּוֹשֵׁב בַּחֲבֹרֹן וְשִׁם־חֲבֹרֹן לְפָנִים קָרִית אַרְבַּע
וַיָּכּוּ אֶת־שִׁשִּׁי וְאֶת־אַחִימֶן וְאֶת־תַּלְמִי: יא וַיִּלְךְ
מִשָּׁם אֶל־יוֹשְׁבֵי דָבִיר וְשִׁם־דָבִיר לְפָנִים קָרִית־
סֹפֶר: יב וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יָכָה אֶת־קָרִית־סֹפֶר
וַיִּלְכְּדָהּ וַנָּתַתִּי לוֹ אֶת־עֵכָסָה בְּתִי לְאִשָּׁה: יג
וַיִּלְכְּדָהּ עֲתַנְיָאֵל בֶּן־קִנְזִי אָחִי כָלֵב הַקָּטָן מִמֶּנּוּ
וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־עֵכָסָה בְּתוֹ לְאִשָּׁה: יד וַיְהִי בְּבוֹאָהּ
וַתְּסִיתֶהוּ לְשָׂאֵל מֵאֵת־אֲבִיהָ הַשָּׂדֶה וַתַּצְנַח מֵעַל
הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מֵה־לֵּךְ: טו וַתֹּאמֶר לוֹ
הִבֵּה־לִּי בָרָכָה כִּי אָרֶץ הַנֶּגֶב נָתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִּי
גִּלְתִּי מִיָּם וַיִּתֵּן־לָהּ כָּלֵב אֶת גִּלְתִּי עָלִית וְאֶת גִּלְתִּי
תַּחֲתִית: {פ}

הִסִּירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּקִרְבָּכֶם וְהָטוּ
אֶת־לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כד וַיֹּאמְרוּ
הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבִקְוֹלוֹ
נִשְׁמָע: כה וַיְכַרֵּת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא
וַיֵּשֶׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בְּשִׁכְם: כו וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֹפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח
אֲבָן גְּדוֹלָה וַיְקִימָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
בַּמִּקְדָּשׁ יְהוָה: {פ}

כז וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם הִנֵּה הָאֲבָן הַזֹּאת
תִּהְיֶה־בָּנוּ לְעֵדָה כִּי־הָיָא שָׁמָּה אֶת כָּל־אֲמָרֵי
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהִיתָה בָכֶם לְעֵדָה פֶּן־
תִּכַּחֲשׁוּן בְּאֱלֹהֵיכֶם: כח וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם
אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ: {פ}

כט וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: ל וַיִּקְבְּרוּ
אֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר־
אֶפְרַיִם מִצָּפוֹן לְהַר־גֵּעִשׁ: לא וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת־
יְהוָה כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל | יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר
הָאֲרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וְאֲשֶׁר יָדְעוּ אֶת כָּל־
מַעֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: לב וְאֶת־
עֲצָמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר־הָעֵלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל | מִמִּצְרַיִם
קָבְרוּ בְּשִׁכְם בְּחִלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב
מֵאֵת בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי־שִׁכְם בְּמֵאָה קִשְׁיָטָה וַיְהִיו
לְבְנֵי־יוֹסֵף לְנַחֲלָה: לג וְאַלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן מָת
וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בֶּנוֹ אֲשֶׁר נָתַן־לוֹ
בְּהַר אֶפְרַיִם: {ש}

שופטים פרק א

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה

וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיְהִיו לָמָס: {ס} לֹא
אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי עֵבֹז וְאֶת־יֹשְׁבֵי צִידוֹן
וְאֶת־אֲחֻלָּב וְאֶת־אֲכֹזִיב וְאֶת־חִלְפָּה וְאֶת־אֶפֶיק
וְאֶת־רָחֹב: לֵב וַיֵּשֶׁב הָאֲשֻׁרִי בְּקִרְבֵּי הַכְּנַעֲנִי וַיֵּשְׁבוּ
הָאֲרָץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוּ: {ס} לֹג נִפְתָּלִי לֹא־הוֹרִישׁ
אֶת־יֹשְׁבֵי בֵּית־שֹׁמֶשׁ וְאֶת־יֹשְׁבֵי בֵּית־עֲנָת וַיֵּשֶׁב
בְּקִרְבֵּי הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאֲרָץ וַיֵּשְׁבוּ בֵּית־שֹׁמֶשׁ
וּבֵּית עֲנָת הָיוּ לָהֶם לָמָס: לֹד וַיִּלְחֲצוּ הָאֲמֹרִי אֶת־
בְּנֵי־דָן הִהָרָה כִּי־לֹא נָתְנוּ לָרֶדֶת לַעֲמֹק: לֹה
וַיֹּאֲלֵה הָאֲמֹרִי לְשֹׁבֶת בְּהַר־חֶרֶס בְּאֵילֹן
וּבְשֹׁעֲלָבִים וַתַּכְבֵּד יָד בֵּית־יוֹסֵף וַיְהִיו לָמָס: לו
וּגְבוּל הָאֲמֹרִי מִמַּעַלָּה עֲקָרִים מִהַסְּלַע וּמִמַּעַלָּה:
{פ}

שופטים פרק ב

א וַיַּעַל מִלֹּאֲד־יְהוָה מִן־הַגִּלְגָּל אֶל־הַבָּכִים {פ}
וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה אִתְּכֶם מִמִּצְרַיִם וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־
הָאֲרָץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם וְאָמַר לֹא־אֶפְרַי
בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְעוֹלָם: ב וְאַתֶּם לֹא־תִכְרְתוּ בְרִית
לְיוֹשְׁבֵי הָאֲרָץ הַזֹּאת מִזִּבְחוֹתֵיהֶם תִּתְּצוּן וְלֹא־
שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי מֵהַזֹּאת עֲשִׂיתֶם: ג וְגַם אֲמַרְתִּי
לֹא־אֶגְרֹשׁ אוֹתֶם מִפְּנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְצִדִּים
וְאֵלֵהֶם יְהִיוּ לָכֶם לְמוֹקֵשׁ: ד וַיְהִי כַּדְּבָר מִלֹּאֲד
יְהוָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּשְׁאוּ הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: ה וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־
הַמָּקוֹם הַהוּא בָּכִים וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם לַיהוָה: {פ}
ו וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ
לְנַחֲלָתוֹ לָרֶשֶׁת אֶת־הָאֲרָץ: ז וַיַּעֲבֹדוּ הָעָם אֶת־
יְהוָה כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר
הָאֲרִיכוּ יָמִים אַחֲרָיִי יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר רָאוּ אֶת כָּל־

טז וּבְנֵי קִינִי חֲתָן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת־
בְּנֵי יְהוּדָה מִדְּבַר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנִגְבַּ עֶרְד וַיֵּלְךְ
וַיֵּשֶׁב אֶת־הָעָם: יז וַיֵּלְךְ יְהוּדָה אֶת־שִׁמְעוֹן אֲחִיו
וַיָּבֹאוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיֵּשֶׁב צָפַת וַיַּחְרִימוּ אוֹתָהּ
וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הָעִיר חֶרְמָה: יח וַיִּלְכְּדוּ יְהוּדָה
אֶת־עֵזָה וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־אֲשֻׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ
וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ: יט וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוּדָה
וַיִּרֶשׁ אֶת־הָהָר כִּי לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי הָעֲמֹק
כִּי־רָכַב בְּרֹזַל לָהֶם: כ וַיִּתְּנוּ לְכָל־בֶּן אֶת־חֶבְרוֹן
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּוֹרֶשׁ מֹשֶׁה אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי
הָעֵינָק: כא וְאֶת־הַיְּבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ
בְּנֵי בְנֵי־מִן וַיֵּשֶׁב הַיְּבוּסִי אֶת־בְּנֵי בְנֵי־מִן בִּירוּשָׁלַם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

כב וַיַּעֲלוּ בֵּית־יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית־אֵל וַיְהוֶה עִמָּם:
כג וַיִּתְּרוּ בֵּית־יוֹסֵף בְּבֵית־אֵל וְשֵׁם־הָעִיר לְפָנִים
לְזוֹ: כד וַיִּרְאוּ הַשְּׂמָרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן־הָעִיר
וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲרֵאֵנוּ נָא אֶת־מִבּוֹא הָעִיר וְעַשִּׂינוּ
עִמָּךְ חֶסֶד: כה וַיִּרְאֵם אֶת־מִבּוֹא הָעִיר וַיָּכוּ אֶת־
הָעִיר לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־מִשְׁפַּחְתּוֹ
שָׁלְחוּ: כו וַיֵּלְךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחֲתִים וַיִּבֶן עִיר
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לְזוֹ הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
כז וְלֹא־הוֹרִישׁ מִנְּשָׁה אֶת־בֵּית־שָׁאן וְאֶת־
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעֲנָךְ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשֵׁב
(יוֹשְׁבֵי) דּוֹר וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי יְבִלְעָם
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי מִגְדוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיֹּאֲלֵה
הַכְּנַעֲנִי לְשֹׁבֶת בָּאֲרָץ הַזֹּאת: כח וַיְהִי כִּי־חָזַק
יִשְׂרָאֵל וַיִּשֶׁם אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמָס וְהוֹרִישׁ לֹא
הוֹרִישׁוּ: {ס} כֹּט וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי
הַיּוֹשֵׁב בְּגֶזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגֶזֶר: {ס} ל
זְבוּלָן לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי קֶטְרוֹן וְאֶת־יֹשְׁבֵי

הִזָּה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי: כֹּא גַם־אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ אִישׁ מִפְּנֵיהֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־עָזַב יְהוֹשֻׁעַ וַיָּמָת: כִּב לְמַעַן נִסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל הַשְׁמָרִים הֵם אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה לִלְכֹּת בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם־לֹא: כִּג וַיִּנַּח יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מִהָרָ וְלֹא נָתַנָּם בְּיַד־יְהוֹשֻׁעַ: {פ}

שופטים פרק ג

א וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנִסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת כָּל־מִלְחָמוֹת כְּנָעַן: ב רַק לְמַעַן דַּעַת דַּרְוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלַמֶּדֶם מִלְחָמָה רַק אֲשֶׁר־לִפְנֵים לֹא יָדְעוּם: ג חֲמִשָּׁת י סָרְגִי פִלְשֹׁתִים וְכָל־הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידִי וְהַחִוִּי יָשָׁב הָר הַלְּבָנוֹן מֵהָר בַּעַל חֶרְמוֹן עַד לְבֹא חֲמַת: ד וַיְהִי לְנִסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הַיִּשְׁמָעֵל אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־אֲבוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה: ה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָשָׁבוּ בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי הַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי: ו וַיִּקְחוּ אֶת־בָּנוֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים וְאֶת־בָּנוֹתֵיהֶם נָתַנוּ לְבָנֵיהֶם וַיַּעֲבְדוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם: {פ}

ז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָאֲשֵׁרוֹת: ח וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד כּוֹשֵׁן רַשָּׁעִתִּים מִלֶּדָּה אֲרָם נֶהְרָם וַיַּעֲבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־כּוֹשֵׁן רַשָּׁעִתִּים שְׁמֹנֶה שָׁנִים: ט וַיַּזְעִקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּקָּם יְהוָה מוֹשִׁיעַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁיַעֵם אֶת עֲתַנִּיאֵל בֶּן־קִנְזִי

מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: ח וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: ט וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־חֶרֶס בְּהָר אֶפְרַיִם מִצְפֹּן לְהָר־גִּעְשִׁי: י וְגַם כָּל־הַדּוֹר הַהוּא נֶאֱסָפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו וַיִּקָּם דָּוִד אַחֵר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: {פ} יא וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים: יב וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְהוָה | אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי | אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיִּכְעֲסוּ אֶת־יְהוָה: יג וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעֲבְדוּ לַבַּעַל וְלַעֲשָׁתְרוֹת: יד וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתָּנֶם בְּיַד־שָׁסִים וַיִּשְׁסוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסְבִּיב וְלֹא־יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם: טו בְּכָל | אֲשֶׁר יֵצְאוּ יַד־יְהוָה הִיתָה־בָּם לְרָעָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיַּצֵּר לָהֶם מָאָד: טז וַיִּקָּם יְהוָה שְׁפָטִים וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שָׁסִיהֶם: יז וְגַם אֶל־שְׁפָטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָרוּ מֵהָר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לְשִׁמְעַם מִצְוֹת־יְהוָה לֹא־עָשׂוּ כֵן: יח וְכִי־הָלָקִים יְהוָה | לָהֶם שְׁפָטִים וְהָיָה יְהוָה עִם־הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעֵם מִיַּד אוֹיְבֵיהֶם כָּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֲם יְהוָה מִנְּאֻקָּתָם מִפְּנֵי לְחֻצִּיהֶם וְדַחְקֵיהֶם: יט וְהָיָה | בְּמֹת הַשּׁוֹפֵט יָשָׁבוּ וְהִשְׁתַּחֲוּ מֵאֲבוֹתָם לִלְכֹּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעַבְדָּם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדְּרָכָם הַקָּשָׁה: כ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יַעֲזֹר אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹיִ

וַעֲבָדוּ בָּאוּ וַיֵּרְאוּ וְהִנֵּה דִלְתוֹת הָעֲלִיָּה נִעְלוֹת
וַיֹּאמְרוּ אִךְ מִסִּיד הוּא אֶת־רִגְלָיו בַּחֲדָר
הַמִּקְרָה: כֹּה וַיַּחֲלִי עַד־בֹּשׁ וְהִנֵּה אֵינָנו פֶּתַח
דִּלְתוֹת הָעֲלִיָּה וַיִּקְחוּ אֶת־הַמִּפְתָּח וַיִּפְתְּחוּ וְהִנֵּה
אֲדֹנֵיהֶם נִפְל אֶרְצָה מֵת: כֹּה וְאִהוּד נִמְלֹט עַד
הַתְּמָהֳמָה וְהוּא עָבַר אֶת־הַפְּסִילִים וַיִּמְלֹט
הַשְּׁעִירָתָה: כֹּז וַיְהִי בְּבֹאוֹ וַיִּתְּקֵעַ בַּשּׁוֹפָר בְּהָר
אֶפְרַיִם וַיִּרְדּוּ עִמּוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָהָר וְהוּא
לִפְנֵיהֶם: כֹּחַ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים רַדְּפוּ אַחֲרַי כִּי־נָתַן
יְהוָה אֶת־אִי־בִיכֶם אֶת־מוֹאָב בְּיָדְכֶם וַיִּרְדּוּ
אַחֲרָיו וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן לְמוֹאָב וְלֹא־
נָתַנוּ אִישׁ לְעֵבֶר: כֹּט וַיָּכּוּ אֶת־מוֹאָב בַּעֲת הַהִיא
כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ כָּל־שָׁמֶן וְכָל־אִישׁ חָיִל וְלֹא
נִמְלֹט אִישׁ: ל וַתִּכְנַע מוֹאָב בֵּינִים הָהוּא תַּחַת יָד
יִשְׂרָאֵל וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ שְׁמוֹנִים שָׁנָה: {פ}
לֹא וְאַחֲרָיו הָיָה שִׁמְגָר בֶּן־עֲנַת וַיֵּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים
שִׁש־מֵאוֹת אִישׁ בַּמִּלָּמָד הַבָּקָר וַיֹּשֶׁעַ גִּם־הוּא
אֶת־יִשְׂרָאֵל: {פ}

שופטים פרק ד

א וַיִּסְפּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וְאִהוּד מֵת: ב וַיִּמְכְּרִם יְהוָה בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן
אֲשֶׁר מֶלֶךְ בַּחֲצוֹר וְשֹׂר־צָבָאֻ סִיסְרָא וְהוּא יוֹשֵׁב
בַּחֲרָשֶׁת הַגּוֹיִם: ג וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה
כִּי תָשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב־בְּרִזִּל לוֹ וְהוּא לֹחֵץ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בַּחֲזָקָה עֲשָׂרִים שָׁנָה: {פ}
ד וַדְּבֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא
שֹׁפֵטָה אֶת־יִשְ�רָאֵל בַּעֲת הַהִיא: ה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
תַּחַת־תֶּמֶר דְּבֹרָה בֵּין הָרְמָה וּבֵין בֵּית־אֵל בְּהָר
אֶפְרַיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֲחִי כָלֵב הַקָּטָן מִמֶּנּוּ: י וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ־יְהוָה
וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לְמַלְחָמָה וַיִּתֵּן יְהוָה
בְּיָדוֹ אֶת־כּוֹשֶׁן רִשְׁעָתִים מֶלֶךְ אֲרָם וַתַּעֲזוּ יָדוֹ עַל
כּוֹשֶׁן רִשְׁעָתִים: יא וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה
וַיָּמָת עַתְנִיָּאֵל בֶּן־קַנְזִי: {פ}
יב וַיִּסְפּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־עַגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַל
כִּי־עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: יג וַיֹּאסֹף אֱלֹיו
אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמַלְק וַיִּלְכְּדוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּירָשׁוּ
אֶת־עִיר הַתְּמָרִים: יד וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
עַגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה: טו וַיִּזְעַקוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה וַיָּקָם יְהוָה לָהֶם מוֹשִׁיעַ
אֶת־אִהוּד בֶּן־גִּרָא בֶן־הִימִינִי אִישׁ אֶטֶר יַד־יְמִינֹו
וַיִּשְׁלַחוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעַגְלוֹן מֶלֶךְ
מוֹאָב: טז וַיַּעֲשׂ לוֹ אִהוּד חֶרֶב וְלָהּ שְׁנֵי פִזוֹת
גָּמָד אֲרָכָה וַיַּחֲגֹר אוֹתָהּ מִתַּחַת לְמַדְיוֹ עַל יַרְדֵּי
יְמִינֹו: יז וַיִּקְרַב אֶת־הַמִּנְחָה לְעַגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב
וַעֲגְלוֹן אִישׁ בָּרִיא מְאֹד: יח וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה
לְהַקְרִיב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּשְׁלַח אֶת־הָעָם נְשָׂאֵי
הַמִּנְחָה: יט וְהוּא שָׁב מִן־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אֶת־
הַגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר דְּבַר־סֶתֶר לִי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
הֵם וַיֵּצְאוּ מֵעָלָיו כָּל־הָעַמִּידִים עָלָיו: כ וְאִהוּד |
בָּא אֵלָיו וְהוּא יָשֵׁב בַּעֲלִית הַמִּקְרָה אֲשֶׁר־לוֹ
לְבָדּוֹ וַיֹּאמֶר אִהוּד דְּבַר־אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם
מֵעַל הַכֶּסֶּא: כא וַיִּשְׁלַח אִהוּד אֶת־יָד שְׁמָאלוֹ
וַיִּקַּח אֶת־הַחֶרֶב מֵעַל יַרְדֵּי יְמִינֹו וַיִּתְּקֶנָּה
בְּבִטְנוֹ: כב וַיָּבֹא גִם־הַנָּצֵב אַחֵר הַלֵּהב וַיִּסְגֹּר
הַחֶלֶב בְּעַד הַלֵּהב כִּי לֹא שָׁלַף הַחֶרֶב מִבִּטְנוֹ
וַיֵּצֵא הַפֶּרֶשְׁדָּנָה: כג וַיֵּצֵא אִהוּד הַמִּסְדְּרוֹנָה
וַיִּסְגֹּר דִּלְתוֹת הָעֲלִיָּה בַּעֲדוֹ וַנַּעַל: כד וְהוּא יָצָא

חֲבֵר הַקִּינִי: יח וַתֵּצֵא יַעֲלֹ לְקִרְאֵת סִיסְרָא
וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנִי סוּרָה אֵלַי אֶל־תִּירָא
וַיִּסֹּר אֵלָיָהּ הָאֱהֱלָה וַתִּכְסְּהוּ בַשְּׂמִיכָה: יט וַיֹּאמֶר
אֵלָיָהּ הַשְׂקִינִי־נָא מַעֲט־מִים כִּי צָמָאתִי וַתִּפְתָּח
אֶת־נְאוֹד הַחֲלָב וַתִּשְׁקֶהוּ וַתִּכְסְּהוּ: כ וַיֹּאמֶר
אֵלָיָהּ עַמֵּד פֶּתַח הָאֱהֱלָה וְהִיָּה אִם־אִישׁ יָבֹא
וְשָׂאֲלֶךָ וַאֲמַר הַיִּשְׁפָּה אִישׁ וַאֲמַרְתְּ
אִין: כא וַתִּקַּח יַעֲלֹ אֶשֶׁת־חֲבֵר אֶת־יִתְד הָאֱהֱלָה
וַתִּשֶׂם אֶת־הַמִּקְבֶּת בַּיָּדָה וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט
וַתִּתְקַע אֶת־הַיִּתְד בְּרַקְתּוֹ וַתִּצָּנַח בָּאָרֶץ וְהוּא־
נָרְדָם וַיַּעַף וַיָּמָת: כב וְהִנֵּה בָרֶק רֹדֵף אֶת־
סִיסְרָא וַתֵּצֵא יַעֲלֹ לְקִרְאָתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ לָךְ וְאַרְאֶךָ
אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלָיָהּ וְהִנֵּה
סִיסְרָא נָפַל מֵת וְהִיִּתְד בְּרַקְתּוֹ: כג וַיִּכְנַע אֱלֹהִים
בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן לִפְנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: כד וַתֵּלֶךְ יָד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַלּוֹד וְקָשָׁה עַל
יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן עַד אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ אֶת יָבִין מֶלֶךְ־
כְּנָעַן: {ש}

שופטים פרק ה

א וַתֵּשֶׁר דְּבוּרָה וּבָרַק בֶּן־אֲבִינֵעַם {ס} בַּיּוֹם
הַהוּא {ר}
לֹאמֹר: {ס} ב בִּפְרָע פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל {ס}
בְּהַתְנַדֵּב {ר}
עַם בָּרְכוּ יְהוָה: {ס} ג שָׁמְעוּ מַלְכִּים הָאֲזִינוּ {ר}
רְזָנִים {ס} אֲנֹכִי לִיהוָה אֲנֹכִי אֲשִׁירָה {ס} אֲזַמֵּר
{ר}

לִיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} ד יְהוָה בָּצָאתָ {ר}
מִשְׁעִיר {ס} ה בָּצַעְדָּךְ מִשְׁנָה אֲדוֹם {ס} אָרֶץ {ר}
רָעָשָׁה גַם־שָׁמַיִם נָטְפוּ {ס} גַּם־עֵבִים נָטְפוּ {ר}

לְמִשְׁפָּט: ו וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרַק בֶּן־אֲבִינֵעַם
מִקֹּדֶשׁ נִפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא צֹנָה | יְהוָה
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ וּמִשְׁכַּת בְּהָר תָּבוֹר וְלִקְחַת
עִמָּךְ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי
זְבֻלֹן: ז וּמִשְׁכַּתִּי אֵלָיֶךָ אֶל־נַחַל קִישּׁוֹן אֶת־
סִיסְרָא שׁוֹר־צִבְאָה יָבִין וְאֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־הַמוֹנֶה
וְנִתְּתִיהוּ בַיָּד: ח וַיֹּאמֶר אֵלָיָהּ בָּרֶק אִם־תִּלְכִּי
עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם־לֹא תִלְכִּי עִמִּי לֹא
אֵלָיֶךָ: ט וַתֹּאמֶר הֲלֹךְ אֵלָיֶךָ עִמָּךְ אֶפְסִי כִּי לֹא
תִהְיֶה תִפְאָרְתְּךָ עַל־הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי
בְיַד־אִשָּׁה יִמָּכַר יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וַתִּקֶּם דְּבוּרָה
וַתֵּלֶךְ עִם־בָּרַק קְדֻשָּׁה: י וַיִּזְעַק בָּרֶק אֶת־זְבוּלֹן
וְאֶת־נִפְתָּלִי קְדֻשָּׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשֶׂרֶת אֲלָפֵי
אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוּרָה: יא וְחֲבֵר הַקִּינִי נִפְרָד
מִקֵּץ מִבְּנֵי חֲבַב חֲתָן מֹשֶׁה וַיֵּט אֶהָלֹו עַד־אֵילָוִן
בַּצַּעֲנִים {בְּצַעֲנָנִים} אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ: יב וַיָּגִדוּ
לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָרַק בֶּן־אֲבִינֵעַם הֵרֵ-
תָבוֹר: יג וַיִּזְעַק סִיסְרָא אֶת־כָּל־רִכְבּוֹ תִשָּׁע
מֵאוֹת רֶכֶב בָּרוֹזִל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
מִחֲרַשַׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישּׁוֹן: יד וַתֹּאמֶר דְּבֹרָה
אֶל־בָּרֶק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֶת־
סִיסְרָא בַיָּדָךְ הֲלֹא יֵצֵא לִפְנֶיךָ וַיִּרַד בָּרֶק
מִהָר תָּבוֹר וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו: טו וַיִּהְיוּ
יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־
הַמַּחֲנֶה לְפִי־חֶרֶב לִפְנֵי בָרַק וַיִּרַד סִיסְרָא מֵעַל
הַמִּרְכָּבָה וַיִּנָּס בְּרַגְלָיו: טז וּבָרַק רֹדֵף אַחֲרֵי
הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרַשַׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־
מַחֲנֶה סִיסְרָא לְפִי־חֶרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־
אַחַד: יז וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֱהֱלָה יַעֲלֹ אֶשֶׁת
חֲבֵר הַקִּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ־חֲצוֹר וּבֵין בֵּית

בן בָּרַק בַּעֲמֶק שַׁלַּח בְּרַגְלָיו {ס} בַּפְּלָגוֹת רְאוּבֵן
 גְּדָלִים חֲקָקִי- {ר}
 לֵב: {ס} טז לָמָּה יִשְׁבֹּת בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים {ס}
 לִשְׁמַע {ר}
 שְׂרָקוֹת עֲדָרִים {ס} לַפְּלָגוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים
 חֲקָרִי- {ר}
 לֵב: {ס} יז גִּלְעָד בַּעֲבַר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן {ס} וְדָן {ר}
 לָמָּה יָגוּר אֲנִיּוֹת {ס} אֲשֶׁר יָשַׁב לְחוּף {ר}
 יָמִים {ס} וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן: {ס} יח זְבֻלוֹן {ר}
 עַם חֲרָף נִפְשׁוֹ לָמוֹת {ס} וְנִפְתָּלִי עַל מְרוֹמָי {ר}
 שָׁדָה: {ס} יט בָּאוּ מַלְכִּים גִּלְחָמוֹ {ס} אֲזִי {ר}
 גִּלְחָמוֹ מַלְכִּי כְנַעַן {ס} בַּתְּעַנְיָה עַל־מִי {ר}
 מִגְדּוֹ {ס} כֹּצֵעַ כֶּסֶף לֹא לִקְחוֹ: {ס} כ מֶזֶךְ- {ר}
 שָׁמַיִם גִּלְחָמוֹ {ס} הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתָם גִּלְחָמוֹ
 עַם- {ר}
 סִיסְרָא: {ס} כא גַּחַל קִישׁוֹן גֶּרְפָּם {ס} גַּחַל {ר}
 קְדוּמִים גַּחַל קִישׁוֹן {ס} תִּדְרָכִי נִפְשִׁי {ר}
 עֹז: {ס} כב אֲזִי הִלָּמוֹ עֶקְבִּי־סוֹס {ס} מִדְּהָרוֹת
 {ר}
 דְּהָרוֹת אֲבִירָיו: {ס} כג אֲזָרוּ מְרוֹז אָמַר מִלְאָךְ
 יְהוָה אָרוּ אָרוּר {ר}
 יִשְׁבִּיָּה {ס} כד לֹא־בָאוּ לְעֶזְרַת יְהוָה {ס} לְעֶזְרַת
 {ר}
 יְהוָה בַּגְּבוּרִים: {ס} כה תִּבְרַךְ מִנָּשִׁים יִעָל אִשְׁת
 חֲבֵר {ר}
 הַקִּינִי {ס} מִנָּשִׁים בָּאָהֱלָה תִּבְרַךְ: {ס} כה מִיָּם
 {ר}
 שָׁאֵל חֲלָב נִתְּנָה {ס} בְּסֻפֵּל אֲדִירִים הַקְרִיבָה
 {ר}
 חֲמָאָה: {ס} כו יָדָה לִיתֵּד תִּשְׁלַחְנָה {ס} וַיִּמְיָנָה

מִיָּם: {ס} ה הָרִים גָּזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה {ס} יָהֵ {ר}
 סִינֵי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} ו בִּימֵי שְׁמֹגֶר
 בֶּן- {ר}
 עֲנָת {ס} בִּימֵי יַעֲלֵל חֲדָלוּ אֲרָחוֹת {ס} וְהִלְכִי {ר}
 נְתִיבוֹת יִלְכוּ אֲרָחוֹת עַקְלָלוֹת: {ס} ז חֲדָלוּ
 בְּיִשְׂרָאֵל {ר}
 חֲדָלוּ {ס} עַד שְׁקֻמָּתִי דְּבוּרָה שְׁקֻמָּתִי אִם
 בְּיִשְׂרָאֵל: {ס} ח יִבְחַר {ר}
 אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אֲזִי לֶחֶם שְׁעָרִים {ס} מִגֵּן אִם־
 יִרְאֶה {ר}
 וְרִמַּח {ס} בְּאַרְבָּעִים אֱלֹף בְּיִשְׂרָאֵל: {ס} ט לִבִּי
 {ר}
 לְחֻזְקִי יִשְׂרָאֵל {ס} הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם בָּרְכוּ {ר}
 יְהוָה: {ס} י רִכְבִּי אֶתְנֹת צַחְרוֹת {ס} יִשְׁבִּי {ר}
 עַל־מִדִּין וְהִלְכִי עַל־דָּרֶךְ שִׁיחוֹ: {ס} יא מְקוֹל
 מְחַצִּצִּים בֵּין {ר}
 מִשְׁאֲבִים {ס} שֵׁם יִתְּנוּ צִדְקוֹת יְהוָה {ס} צִדְקַת
 {ר}
 פְּרוּזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל {ס} אֲזִי יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים עַם־ {ר}
 יְהוָה: {ס} יב עוֹרֵי עוֹרִי דְּבוּרָה {ס} עוֹרֵי {ר}
 עוֹרֵי דְּבַר־יִשְׁרָאֵל {ס} קוֹם בָּרַק וּשְׁבָה שְׁבִיָּה בֶּן־
 {ר}
 אֲבִינָעָם: {ס} יג אֲזִי יִרְדּוּ לְאֲדִירִים עַם {ס}
 יְהוָה {ר}
 יִרְדְּלִי בַּגְּבוּרִים: {ס} יד מִנִּי אֲפָרִים שְׁרָשָׁם {ר}
 בַּעֲמֶלֶק {ס} אַחֲרֵיךְ בִּנְיָמִן בַּעֲמֶמְיָד {ס} מִנִּי {ר}
 מִכִּיר יִרְדּוּ מְחַקְקִים {ס} וּמִזְבוֹלֵן מְשֻׁכִּים בְּשִׁבְט
 {ר}
 סִפְרָ: {ס} טו וְשָׂרִי בְּיִשְׁשָׁכָר עַם־דְּבָרָה {ס}
 וַיִּשְׁשָׁכָר {ר}

אֲרָבָה לָרֶב וְלָהֶם וְלִגְמֻלֵיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ
בָּאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ: ו וַיִּדָּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְּיָן
וַיִּזְעֻקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה: {פ}
ז וַיְהִי כִּי־זָעַקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה עַל אֲדֻת
מִדְּיָן: ח וַיִּשְׁלַח יְהוָה אִישׁ נָבִיא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי
הָעֹלִיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאָצִיא אֶתְכֶם מִבֵּית
עַבְדִּים: ט וְאָצֵל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־
לְחָצִיכֶם וְאֶגְרֹשׁ אוֹתְכֶם מִפְּנִיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־
אֶרֶצַם: י וְאָמַרְהָ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא
תִירָאוּ אֶת־אֱלֹהֵי הָאֻמִּי אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים
בָּאֶרֶצִם וְלֹא שִׁמְעַתֶּם בְּקוֹלִי: {פ}
יא וַיָּבֹא מֶלֶאכָד יְהוָה וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
בְּעַפְרָה אֲשֶׁר לְיוֹאָשׁ אֲבִי הָעֲזָרִי וְגִדְעוֹן בֶּנוֹ חֲבֹט
חֲטִים בָּגַת לְהָנִיס מִפְּנֵי מִדְּיָן: יב וַיֵּרָא אֵלָיו
מֶלֶאכָד יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה עֲמָךְ גִּבּוֹר
הַחִיל: יג וַיֹּאמֶר אֵלָיו גִּדְעוֹן בִּי אֲדֹנָי וַיֵּשׁ יְהוָה
עִמָּנוּ וְלָמָּה מִצָּאֲתָנוּ כָּל־זֹאת וְאֵינָה כָּל־נַפְלָאֲתָיו
אֲשֶׁר סָפְרוּ־לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם
הָעֵלָנוּ יְהוָה וְעַתָּה נִטְשָׁנוּ יְהוָה וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף־
מִדְּיָן: יד וַיִּפֹּן אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר לָךְ בְּכַחֲךָ זֶה
וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְּיָן הֲלֹא
שְׁלַחְתִּיד: טו וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אֲדֹנָי בִּמָּה אוֹשִׁיעַ
אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֵלֶּפֶי הַדָּל בַּמִּנְשָׁה וְאֲנֹכִי
הַצֹּעִיר בְּבֵית אָבִי: טז וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה כִּי אֶהְיֶה
עִמָּךְ וְהִכִּיתָ אֶת־מִדְּיָן כְּאִישׁ אֶחָד: יז וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אִם־נָא מִצָּאֲתִי חֹן בְּעֵינַיִךְ וְעָשִׂיתָ לִּי אוֹת
שְׂאֵתָה מִדְּבַר עָמִי: יח אֶל־נָא תִמַּשׁ מִזֶּה עַד־
בָּאִי אֵלַיִךְ וְהִצָּאֲתִי אֶת־מִנְחָתִי וְהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ
וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֵשֶׁב עַד שׁוֹבֶיךָ: יט וְגִדְעוֹן בָּא וַיַּעַשׂ

{ר} לְהִלָּמוֹת עֲמָלִים {ס} וְהִלָּמָה סִיסְרָא מַחֲקָה {ר}
רֹאשׁוֹ {ס} וּמַחֲצָה וְחִלָּפָה רִקְתּוֹ: {ס} כִּז בֵּין {ר}
רַגְלֵיהָ כָּרַע נָפֹל שָׁכַב {ס} בֵּין רַגְלֵיהָ כָּרַע {ר}
נָפֹל {ס} בְּאִשֶּׁר כָּרַע שָׁם נָפֹל שָׁדוּד:
{ס} כח בַּעַד {ר}
הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְתִיבָב אִם סִיסְרָא בַּעַד הָאֲשָׁנָב
{ס} מְדוּעַ בִּשְׁשׁ רִכְבּוֹ {ר}
לְבֹא {ס} מְדוּעַ אַחֲרוֹ פַּעַמִּי מִרְכַּבוֹתָיו:
{ס} כט חֲכָמוֹת {ר}
שְׁרוּתֶיהָ תַּעֲנִינָה {ס} אֶפְהִיא תָשִׁיב אֶמְרֶיהָ {ר}
לָהּ: {ס} ל הֲלֹא יִמָּצְאוּ יַחֲלָקוּ שָׁלָל {ס} רַחֵם
{ר}
רַחֲמָתִים לְרֹאשׁ גִּבּוֹר {ס} שָׁלָל צָבָעִים {ר}
לְסִיסְרָא {ס} שָׁלָל צָבָעִים רִקְמָה {ס} צָבַע {ר}
רַחֲמָתִים לְצוּאֲרֵי שָׁלָל: {ס} לֹא כֹן יֵאבְדוּ כָּל־
אוֹיְבֶיךָ יְהוָה {ר}
וְאֶהְיֶוּ כַּצֹּאֲת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ {ס} וְתִשְׁקֹט
הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה: {ר}{ש}

שופטים פרק ו

א וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם
יְהוָה בְּיַד־מִדְּיָן שִׁבְעַ שָׁנִים: ב וַתַּעַז יַד־מִדְּיָן עַל־
יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְּיָן עָשׂוּ לָהֶם | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
הַמִּנְהָרוֹת אֲשֶׁר בְּהָרִים וְאֶת־הַמַּעְרוֹת וְאֶת־
הַמִּצְדּוֹת: ג וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְּיָן
וְעָמְלָק וּבְנֵי־קָדָם וְעָלוּ עָלָיו: ד וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם
וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת־יִבּוֹל הָאָרֶץ עַד־בּוֹאֲךָ עֲזָה וְלֹא־
יִשְׁאִירוּ מַחֲיָה בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׁה וְשׁוֹר וְחִמּוֹר: ה כִּי
הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאֶהְלִיחֶם יִבְאוּ (וּבָאוּ) כְּדִי־

הַבַּעַל וְכִי כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר-עָלְיוֹ: לֹא וַיֹּאמֶר
 יוֹאָשׁ לְכָל־אֲשֶׁר-עָמְדוּ עָלָיו הָאֲתָם | תְּרִיבוּן
 לַבַּעַל אִם-אַתֶּם תּוֹשִׁיעוֹן אוֹתוֹ אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ
 יוֹמַת עַד-הַבֹּקֶר אִם-אֱלֹהִים הוּא יָרֵב לוֹ כִּי נָתַן
 אֶת-מִזְבְּחוֹ: לֵב וַיִּקְרָא-לוֹ בַּיּוֹם-הַהוּא יִרְבַּעַל
 לֵאמֹר יָרֵב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נָתַן אֶת-מִזְבְּחוֹ:
 {ס} לֵג וְכָל-מִדְּיָן וְעַמְלֶק וּבְנֵי-קֶדֶם גָּאֲסָפוּ יַחְדָּו
 וַיַּעֲבְרוּ וַיַּחֲנוּ בְּעַמֶּק יִזְרְעֶאל: לֵד וְרוּחַ יְהוָה
 לִבְשָׁה אֶת-גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע בְּשׁוֹפָר וַיִּזְעַק אֲבִיעֶזֶר
 אַחֲרָיו: לֵה וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל-מְנַשָּׁה וַיִּזְעַק
 גַּם-הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאֲשֶׁר וּבִזְבֻּלוֹן
 וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרֹאתָם: לוֹ וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל-
 הָאֱלֹהִים אִם-יִשְׁפָּץ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת-יִשְׂרָאֵל
 כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: לֹא הִנֵּה אֲנֹכִי מַצִּיג אֶת-גִּזְתָּ
 הַצֶּמֶר בְּגֶרֶן אִם טֹלִיָּה עַל-הַגָּזָה לְבִדָּה וְעַל-
 כָּל-הָאָרֶץ חָרֵב וַיַּדְעֹתִי כִּי-תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת-
 יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: לֹחַ וַיְהִי-כֵן וַיִּשְׁכַּם
 מִמַּחֲרֹת וַיִּזֹּר אֶת-הַגָּזָה וַיִּמָּץ טֹלִי מִן-הַגָּזָה מְלֹוא
 הַסֶּפֶל מַיִם: לֹט וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל-הָאֱלֹהִים אֶל-
 יַחַר אִפְּדֵה בִּי וְאֲדַבְּרָה אֲדָהּ הַפֶּעַם אֲנֹסָה גֹאֲרֶק-
 הַפֶּעַם בַּגָּזָה יְהִי-נָא חָרֵב אֶל-הַגָּזָה לְבִדָּה וְעַל-
 כָּל-הָאָרֶץ יְהִי-טֹל: מ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה
 הַהוּא וַיְהִי-חָרֵב אֶל-הַגָּזָה לְבִדָּה וְעַל-כָּל-הָאָרֶץ
 הָיָה טֹל: {פ}

גִּדְי־עֲזִים וַאֲיִפְתָּ-קֶמַח מִצֹּת הַבָּשָׂר שָׁם בְּטֹל
 וְהַמָּרְק שָׁם בַּפָּרוֹר וַיּוֹצֵא אֶלָּו אֶל-תַּחַת הָאֵלָה
 וַיִּגָּשׁ: {פ}

כ וַיֹּאמֶר אֶלָּו מִלֵּאָד הָאֱלֹהִים קַח אֶת-הַבָּשָׂר
 וְאֶת-הַמִּצּוֹת וְהַנֵּחַ אֶל-הַסֵּלַע הַלֹּז וְאֶת-הַמָּרְק
 שְׁפֹךְ וַיַּעַשׂ כֵּן: כֹּא וַיִּשְׁלַח מִלֵּאָד יְהוָה אֶת-קֶצֶה
 הַמִּשְׁעָנָה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיַּגֵּעַ בַּבָּשָׂר וּבַמִּצּוֹת וַתַּעַל
 הָאֵשׁ מִן-הַצּוֹר וַתֹּאכַל אֶת-הַבָּשָׂר וְאֶת-הַמִּצּוֹת
 וּמִלֵּאָד יְהוָה הִלָּךְ מַעֲיָנוֹ: כב וַיֵּרָא גִדְעוֹן כִּי-
 מִלֵּאָד יְהוָה הוּא וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶהְיֶה אֲדָנִי יְהוָה
 כִּי-עַל-כֵּן רָאִיתִי מִלֵּאָד יְהוָה פָּנִים אֶל-
 פָּנִים: כג וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם לָךְ אֶל-תִּירָא לֹא
 תָמוּת: כד וַיִּבֹן שָׁם גִּדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא-
 לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדָנוּ בְּעַפְרָת אֲבִי
 הָעֶזְרִי: {ס} כה וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה
 קַח אֶת-פְּרֵה-שׁוֹר אֲשֶׁר לְאֲבִיךָ וּפָר הַשְּׁנִי שִׁבַּע
 שָׁנִים וְהִרְסֹתָ אֶת-מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאֲבִיךָ
 וְאֶת-הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר-עָלְיוֹ תִכְרֹת: כו וּבְנִיתָ מִזְבֵּחַ
 לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל רֹאשׁ הַמַּעֲזֹז הַזֶּה בַּמַּעְרָכָה
 וּלְקַחְתָּ אֶת-הַפָּר הַשְּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בַּעֲצֵי
 הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר תִּכְרֹת: כז וַיִּקַּח גִּדְעוֹן עֲשָׂרָה
 אַנְשִׁים מִעֲבָדָיו וַיַּעַשׂ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֶלָּו יְהוָה וַיְהִי
 כְּאֲשֶׁר יֵרָא אֶת-בֵּית אָבִיו וְאֶת-אֲנָשֵׁי הָעִיר
 מַעֲשׂוֹת יוֹמָם וַיַּעַשׂ לַיְלָה: כח וַיִּשְׁכְּמוּ אַנְשֵׁי
 הָעִיר בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה נָתַן מִזְבֵּחַ הַבַּעַל וְהָאֲשֵׁרָה
 אֲשֶׁר-עָלְיוֹ כָרְתָה וְאֵת הַפָּר הַשְּׁנִי הָעֹלָה עַל-
 הַמִּזְבֵּחַ הַבְּנוּי: כט וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ מִי
 עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדְרָשׁוּ וַיִּבְקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ גִדְעוֹן
 בֶּן-יוֹאָשׁ עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה: ל וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר
 אֶל-יוֹאָשׁ הוֹצֵא אֶת-בִּנְךָ וַיָּמַת כִּי נָתַן אֶת-מִזְבֵּחַ

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

**זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!**

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

פרשת דברים

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

לוח מזהר"ש

12	לימוד יומי: בבלי: חולין עג ירושלמי: בבא מציעא כז תוספתא: סוטה ד נ"ך: יהושע כד משניות: בבא מציעא ב זהר: שמות א עמ' רפז-רפח	סו"ז תפילה 10:22 חצות היום 12:44 שקיעה 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:00	עלות השחר (72 דק) ... 4:27 נץ החמה 5:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11	יום ראשון	כז
13	לימוד יומי: בבלי: חולין עד ירושלמי: בבא מציעא כח תוספתא: סוטה ה נ"ך: שופטים א משניות: בבא מציעא ג זהר: שמות א עמ' רפט-רצ	סו"ז תפילה 10:22 חצות היום 12:44 שקיעה 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:00	עלות השחר (72 דק) ... 4:28 נץ החמה 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12	יום שני	כח
14	לימוד יומי: בבלי: חולין עה ירושלמי: בבא מציעא כט תוספתא: סוטה ו נ"ך: שופטים ב משניות: בבא מציעא ד זהר: שמות א עמ' רצא-רצב	סו"ז תפילה 10:23 חצות היום 12:44 שקיעה 7:46 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:59	עלות השחר (72 דק) ... 4:28 נץ החמה 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:17 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12	יום שלישי	כט
15	לימוד יומי: בבלי: חולין עו ירושלמי: בבא מציעא ל תוספתא: סוטה ז נ"ך: שופטים ג משניות: בבא מציעא ה זהר: שמות א עמ' רצג-רצד	סו"ז תפילה 10:23 חצות היום 12:44 שקיעה 7:46 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:59	ראש חודש מנחם אב עלות השחר (72 דק) ... 4:29 נץ החמה 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:17 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12	יום רביעי	א
16	לימוד יומי: בבלי: חולין עז ירושלמי: בבא מציעא לא תוספתא: סוטה ח נ"ך: שופטים ד משניות: בבא מציעא ו זהר: שמות א עמ' רצה-רצו	סו"ז תפילה 10:23 חצות היום 12:44 שקיעה 7:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:58	עלות השחר (72 דק) ... 4:29 נץ החמה 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:13	יום חמישי	ב
17	לימוד יומי: בבלי: חולין עח ירושלמי: בבא מציעא לב תוספתא: סוטה ט נ"ך: שופטים ה משניות: בבא מציעא ז זהר: שמות א עמ' רצז-רצח	סו"ז תפילה 10:23 חצות היום 12:44 שקיעה 7:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:58	עלות השחר (72 דק) ... 4:30 נץ החמה 5:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:13	יום שישי	ג
18	לימוד יומי: בבלי: חולין עט ירושלמי: בבא מציעא לג תוספתא: סוטה י נ"ך: שופטים ו משניות: בבא מציעא ח זהר: שמות א עמ' רצט-ש	שבת קודש פרשת דברים - חזון סו"ז תפילה 10:24 חצות היום 12:44 שקיעה 7:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:58	עלות השחר (72 דק) ... 4:31 נץ החמה 5:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:19 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:13	שבת	ד

הדלקת נרות (40 דק): 7:05 : (20 דק): 7:25

מוצאי"ק לשיטת ר"ת: 8:58

אדם שזוכה לדעת מרבנו, לפרסם דעת רבנו, להדפיס ספרים ולהפיץ ספרים, זה נקרא
'משרת של רבנו', הוא זוכה להיות המשרת של הצדיקים!
(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)